

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΤΟΥ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΖΥΡΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΤΣΑ

(Συνέχεια από τη σελίδα 200)

Δεκεμβρίου

37

18 [ἡμέρα] σι.

19. Μοῦ ἔφερε ὁ Νικολῆς Ταβράδος, ἀλειτρουβιδιάρης, 15 γρ. [=] 4 ζουλιέδες καὶ ἓνα τεσσάρι, ὅπου τοῦ τὸ ἔδωσε ὁ Γεωργάκης μου, καὶ τοῦ ἔστειλα μὲ τὸν ἴδιον 2 βράκες γρ. 5, ταπάκο γρ. 2, ρύζι γρ. 1,18, 2 πῆγες πανὶ βαπτικὰ γρ. 1,30 [τὸ ὄλον] 10,08. Χαροτὶ χάρισμα κόλες 3.

25. Χριστόγεννα. Ἔδωσα τοῦ σιῶρ Μαρολιό, τοῦ Μεραμπελλιῶτη καπετάνιο, τὰ 150 γρ., ὅπου τοῦ χρωώστουνε¹¹⁷, καὶ τὰ δανείστηκα ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Μωῦσῆ, γρ. 149,20.

27. Ἔλαβα δζὰ τρία μνηαῖα, τοῦ Σεφέο, τοῦ Ρεπινυλεβέρ καὶ Ρεπιουλαχίο¹¹⁸ γρ. 727,5.

28. Ἦρθε τὸ μουλόρι, δζὰ νὰ πᾶμε σιτὸ Βραχάσι, νὰ θεωρήσομε τοῦ Χερρονήσου¹¹⁹ τὸ ὑποστατικό.

31. Ἐμίσεψα, δζὰ νὰ πάγω σιτὸ Βραχάσι, νὰ ἐξετάξω δζὰ τοῦ Χερρονήσου τὴν περιουσίαν. Ὁ Χ(ατζή) Νικολῆς ἐπαράστησε μάρτυρες διὰ τὸ μουλόρι τὸ Μαρολιὸ Νικηφόρο καὶ τὸ Φανούριο, Κῶτες¹²⁰. Ὁ Μαρολιὸς ὁ ἔγγονός του μαρτυρᾷ τὸ Γιάννη Βουρλά καὶ τὸ Χ(ατζή) Γιάννη τοῦ Γεώργη.

Ἄρχῃ σὶν Θεῶ Ἀγίω. Νέον ἔτος 1832.

75

Ἰανουαρίου

1 ἡμέρα σι'. Ἀποσπέρα, ἡμέρα ε', ὥρας 2½ τῆς νυκτός, ἔφθασα

¹¹⁷) Τὸ ρ. εἶναι ἀ' ἐν. πρ. τοῦ παρατατικοῦ (:= χρωστοῦσα). Ἡ κατάληξι αὕτη ἀκούεται καὶ σήμερα στήν Ἄνατ. Κρήτη.

¹¹⁸) Μῆνες τουρζικοί, ὁ 2ος, 3ος καὶ 4ος τοῦ σεληνιακοῦ ἔτους.

¹¹⁹) Πρόκειται γιὰ τὸν Ἐπίσκοπο Χερρονήσου Ἱερεμία (βλ. παρακάτω σελ. 75 τοῦ Κώδικα). Αὐτός, ὅσο ξέρω, δέν εἶναι γνωστός ἀπὸ ἄλλου (πβλ. ΕΕΚΣ, Γ, 137-138).

¹²⁰) Τὸ χειρόγρ.: *κοιτες*. Πρόκειται γιὰ κατοίκους τῆς Κῶ. Ἡ ὑπόθεσι ποὺ τόσον ἀσαφῶς ἐκτίθεται ἐδῶ — γιὰτι, πιθανόν, προηγήθησαν σχετικὲς μνεῖες σιτὸ φύλλο τοῦ κώδικα ποὺ λείπει — σχετίζεται ἴσως μὲ τὴν παραπάνω μείωσι τῆς 5 Ὀκτωβρίου (σ. κωδ. 35).

εἰς τὸ χωριό Γουῖβες, δὲ νὰ πάω εἰς τὸ Βραχάσι, νὰ ἐξετάξω περὶ τὴν περιουσία τοῦ ἀποθανόντος Χερρονήσου Ἱερεμία. Ἐλειτονογήθηκα ἐδῶ [σ]τζὶ Γουῖβες καὶ πρωτῆ-πρωτῆ ἐστειλάμε τὸ κοπέλι μὲ τὸ μουλῆρι στὸ Κάστρο, δὲ νὰ φέροι τὸ Χατζαλή - ἐρέντη¹⁾ καὶ τὸ βράδι ἐδειπνήσαμε ὁμοῦ μὲ τὸν σπιτονοικοκύρη τὸν Δημητράκη καὶ μὲ τὸν Γεωργάκη Τσαγκαράκη Κλαδίσκο, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστός μου, μοῦ ἔκαμε καλὸ ἀγιακτασιλίκι²⁾. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα ἤρθε ὁ Πέτρος μὲ τὸ σούπαχη στὸ Κάστρο.

2. Ταχυρὴ μοῦ ἔδωσε εἶδηση ὁ χαντζῆς τοῦ Τραβαδιοῦ, ὁ Κωνσταντῖνος, ὅτι ἐχθρὸς τὴν ἀρχιμηθιά ἐπέρασε ὁ Πέτρος ὁμοῦ μὲ τὸν Χιαπανάκη καὶ πηγαίνουν κατὰ τὸ Κάστρο. Καὶ εἰς τὰς 9 ὥρας τοῦ Σαββάτου ἔφτασεν ὁ Χατζαλή - ἐρέντης ἐδῶ [σ]τζὶ Γουῖβες καὶ ἤκαμε παζάρι νὰ τοῦ πᾶνε τὸ γιατάκι³⁾ του στὸ Βραχάσι γρ. 5,20.

3. Εἰς τὰς 3 1/2 ὥρας ἐμισέψαμε ἀπὸ τζὶ Γουῖβες καὶ ἤρθαμε στὸ Βραχάσι εἰς τὴν δεκάτη ὥρα καὶ τὸ βράδι ἐξετάξαμε τοὺς ἐγκάτοικους δὲ τὸν Χερρονήσου τὸ προᾶμα, ἀμὴ δὲν εὐρέθη τίπετις.

4. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὸ Βραχάσι μετὰ τὸ κιντὶ καὶ ἤρθαμε στὸ Χουμεργιάκο τὸ ἀξαμναμάζι⁴⁾.

5. Ἐμείναμε στὸ Χουμεργιάκο *

9. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὸ Χουμεργιάκο καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι [σ]τζὶ Γουῖβες καὶ ἐξωμείναμε στοῦ Χ(ατζῆ)-Γιάννη.

10. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τζὶ Γουῖβες καὶ ἤρθαμε στὸ Κάστρο καὶ ἠῶρηκα τὸ[ν] Πέτρο καὶ τὸ Μανολιὸ καὶ τὸ Χιαπανάκη καὶ ἦσαν ἐρχομένοι, νὰ δώσουνε λογαριασμό.

12. Ἐλογαριαστήκαμε μὲ τὸ[ν] Πέτρο καὶ δὲν ἔμεινε μήτε ἀπὸ ἰχιούρι⁵⁾ μήτε ἀναμεταξὺ μας νὰ δίνει ἓνας ὑπὲρ τοῦ ἄλλου μας τίπετις. Ἐδωσα καὶ τοῦ Μανολιὸ διὰ τοῦ Καστελλιοῦ τὰ χαρούπια τῆ[ν] πιάτη τως γρ. 13,30.

14. Ἐστειλα τῆς δασκάλισσας μὲ τὸν Κωνσταντῖνον τὸ μηνιαῖον, ὅπου τὸν ἐδιάβαζε, γρ. 1 δεμένο. Ἐδωσέ μου ὁ Πέτρος γρ. 51, δὲ νὰ τοῦ ἀγοράσω ἓνα ἀντερὶ καὶ ἓνα κοντόχι.

1) Γραμματέας τοῦ Ἱεροδικείου Ἡρακλείου (Γ.Α.Π. κωδ. 36, σ. 129).

2) Συντροφιά στὴν ὁδοιπορία.

3) Ἐννοεῖ ἴσως τὸ καθιερωμένο χαλὶ (σετσαντέ), ὅπου κάθε μουσουλμάνος κάνει συνήθως τὴν προσευχή του.

4) Ἐσπερινὴ προσευχή· χρονικὸς προσδιορισμὸς, ποὺ σημαίνει : κατὰ τὴ δύση τοῦ ἡλίου.

* Τὰ ἀποσιωπητικὰ καὶ ἐδῶ καὶ παρακάτω σημαίνουν παράλειψη κειμένου. Παράλειψα ὅσες φράσεις ἐπαναλαμβάνονται στερεότυπα. Ἡ μεγάλη ἀπόσπαση ποὺ παρατηρεῖται πολλὰς φορὲς ἀνάμεσα στὶς ἡμερομηνίες δὲν ὀφείλεται σὲ παράλειψη, ἀλλὰ σὲ ἔλλειψη σημειώσεων.

5) Φόρος τῆς δεκάτης.

15. Ἔδωσα τοῦ Λα(σκαλο)γιαννιὸ Ἀσπρουδάκη δάνεια γρ. 10. 76
18. Εἰς τὰς ἕξε ὥρας τῆς ἡμέρας ἔφτασε ὁ Χάρζ⁶ Μουσταφά-Παχιὰς στὸ Κάστρο ἀπὸ τὰ Χανιά.
19. Ἔδωσα τοῦ σούπαχη Χιαπανάκη δάνειους 2 τουλιέδες καὶ ἐμίσειφε, διὰ νὰ πύγει στή[ν] Κριτσά.
20. Ἔδωσα τοῦ Χαρίτο-συμβούλου⁷ δάνεια 2 ἐννιαῖα καὶ μιὰ σιδεροπαρασθιί, γρ. 1,10. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα ἐπροωτογράφηκε ὁ Ραιτίπ-ἐρέντης⁸ στὸ Χιουρά, τὴν 9 ὥρα τῆς ἡμέρας, καὶ ἐκάθισε ὡς ἐμισὴ ὥρα καὶ ἀνεχώρησε καὶ ἦτον κλιτήρης ἀπὸ τὴν ἡμέρα, ὅπου ἐθάψανε τὸ Χανιλή.
22. Πρώτη Ραμαζανίου. Ἐλάβαμε 2 μηνιάτικα, γρ. 484,30.
25. Ἔδωσα δάνεια 2 τουλιέδες τοῦ Πα(πᾶ)-Γεωργάκη Σέορη, ἐφημέριον τοῦ Ἁγίου Ματθαίου.
26. Ἡφθάσε ὁ Ἅγιος Πέτρος⁹ ἐδῶ ἔχων συνοδεία τὸν ἠγούμενον τῶν Δωρογιῶν¹⁰ καὶ τὸν Πα(πᾶ)-Μανολιὸ ἐκ τοῦ Νέου Χωριοῦ.
27. Ἐδειπνήσαμε ὁμοῦ μὲ τὸν Ἅγιον Πέτρος εἰς τὸ σπίτι μου.

⁶) Διοικητής· ὀρθότερα: μουχαφίζ.

⁷) Σύμβουλος τῆς ἐπαρχίας Πυργιωτίσσης (Γ.Α.Η. κωδ. 139, σ. 10). Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821-30 ἦταν πληρεξούσιος τῆς ἰδίας ἐπαρχίας (βλ. Κριττοβουλ. 53¹), ὅπου ἀναγράφεται μὲ τὸ ἐπώνυμον Παπαδάκης). Ἦταν γιὸς τοῦ Παπᾶ-Νικολῆ ἀπὸ τὸ Τυμπάκι (Γ.Α.Π. κωδ. 113, σ. 99).

⁸) Πρόεδρος τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου Ἡρακλείου (Χιουρά Ναζιρί). Ἦταν ἀπὸ τοὺς ἐμπιστοὺς τοῦ Μεχμέτ-Ἀλή καὶ γι' αὐτό, ὅταν ἡ Κρήτη ἐπανῆλθε στὴν κυριαρχία τοῦ Σουλτάνου, ἀπελύθη ἀπὸ τὴν προεδρεία τοῦ Συμβουλίου (βλ. ὑποσ. 77 τῆς Εἰσαγωγῆς). Συνέντευξή του μὲ τὸν P a s h l e y βλ. στοῦ ἴδιου I, 198 κ.έξ. Στὸ Γ.Α.Η. κωδ. 135, σ. 96 (τοῦ 1830) σώζεται διαταγὴ τοῦ Μουσταφᾶ-Πασᾶ πρὸς τὸν Ἱεροδίκη καὶ τοὺς προκρίτους τοῦ Μεγάλου Κάστρου, ὅπου, μεταξὺ ἄλλων, ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἐστω εἰς ὑμᾶς γνωστόν, ὅτι ἀποσιέλλεται ἀντιόθι ὁ ἐλλαμφοῦτατος συνταγματάρχης Σελήμ-ἀγάς καὶ ὁ ἐντιμότατος Ραιτίπ-ἐρέντης, οἱ ὅποιοι θὰ ἐπιληφθῶσι τῆς διοργανώσεως πασῶν τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ διαμερίσματος Χάνδακος ὡς καὶ τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου . . . Ἀπὸ τοῦδε θὰ ἀναγνωρίζετε τούτους ὡς ἀνωτέρους ἀξιωματούχους σας, πρὸς οὓς καὶ θὰ ἀπευθύνεσθε διὰ κάθε ὑπόθεσιν. Συμφώνως πρὸς τὸν κανονισμόν, ὃν εἶχομεν προλαβόντως ἐμπιστευθῆ πρὸς τὸν καϊμακάμην Ἰσμαήλ ἀγά, θὰ ἐπιλύετε ἀπὸ συμφώνου τὰς ὑποθέσεις τὰς ἀφορώσας τὸν τόπον καὶ θὰ παρέχετε κάθε εὐκολίαν πρὸς τὸ Τοπικὸν τοῦτο Συμβούλιον . . . Εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς δικαιοδοσίας σας οἱ Χριστιανοὶ καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ θὰ τυγχάνουν τῆς ἰδίας μεταχειρίσεως . . . ».

⁹) Δωρόθεος Διαμαντίδης (1825 - 1855). Ἀξιοσημεῖωτη ἦταν ἡ δράσις του γιὰ τὴ βελτίωσιν τῶν σχολικῶν συνθηκῶν τῆς Ἐπισκοπῆς του (βλ. Μ. Μαυροειδῆ, Ἐνθουμήματα, στὸ περιοδ. «Δρῆρος», τευχ. 37-38 σ. 6-7. Πβλ. καὶ Τωμαδάκη, ΕΕΚΣ, Γ, 152.

¹⁰) Μοναστήρι στὸ Μεραμπέλλο, πού δὲ σώζεται σήμερα· βλ. Ν. Παπαδάκη, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης, Χανιά 1936, σ. 95.

28. Ἐδειπνήσαμε μαζί με τὸν Ἅγιον τὸν Πέτρος καὶ τὸν Ἅγιον Οἰκονόμον Μελχισεδέκ καὶ μετὰ τὸν Στυλιανόν, λουκαντιέρον, εἰς τὸ σπίτι μου.

30. Ἐγράψανε τὸ ἐγγόνι μου τὸ Λιανάκη στὸ σχολεῖον¹¹, νὰ δίδει τὸν χρόνον γρ. 60. Καὶ ἤρρεο ὁ Κωπταντῆς Κλόντζας τοῦ Τιστὰρ-ἀγᾶ λάδι ὀκ. 55, ὅπου τὸ ἔστειλε ὁ Πέτρος.

Φλεβαρίου

1 [ἡμ.] β'. Ἦρθε τὸ Καλλιό μου μετὰ τὸν Ἡλία.

2. Ἐχειροτονήσανε τὸν Ἅγιον τὸν Λάμπης¹². Ἐστειλα τοῦ Χιπανάκη τὸ σπίτι γρ. 5,20.

3. Ἐδωσα τοῦ ἡγουμένου Δωρογιώτη 5 ἐννιαῖα καὶ 2 τουλιέδες δάνεια, γρ. 50,20.

77 4. Ἐδωσα τοῦ γαμπροῦ μου τοῦ Ἡλία γρ. 50. Ἐδωσά του καὶ 2 σαγάνια καὶ ἓνα λεγκέρι καὶ ἀκόμη μιὰ βαρά, νὰ τῆ βασιτᾶ στὸ σπίτι.

5. Ἐπήραμε τὴν ἀπόφαση ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα νὰ μὴν δώσουν τὰ παλαιὰ ἰχισύρια τοῦ λαδιοῦ. Ἐδωσαν οἱ Μελιδονιώτες τοῦ Τιστὰρ-ἀγᾶ διὰ τὸ χρέος τως γρ. 1835,10 . . .

8. Ἐδωσα τοῦ Χουσεῖν-ἀγᾶ στάρι ὀκ. 22, νὰ τὸ πέψει στὸ μῦλο. Ἐστειλα καὶ στή[ν] Κριτζὰ μετὰ τὸν Μανολιὸ τὸν Ἀλεξάκη γράμμα δζὰ τὸ ἰχισύρι τοῦ παλαιοῦ λαδιοῦ, ὅτι τὸ ἔκαμε ὁ ἀφέντης μας ἄφι¹³. Ἐστειλα μετὰ τὸν δά(σκαλο) τὸ Νικολῆ Ταβράδο τῆς Ἐργινοῦσας μου 1 μοσκοκάρνδο καὶ γαρέφαλλα καὶ κανέλα καὶ μαραιθόσπορο τοῦ Πέτρο, νὰ τόνε σπείρει . . .

10. Ἐστειλα τοῦ Πέτρο μετὰ τὸ Γεώργη Ρέστη ἔμισθ ὀκ. καβὲ καὶ μισθ ὀκ. ζάχαρη καὶ ἰατρικὰ τοῦ ρίγον.

11. Ἐτῆς Ἀποκρᾶς ἐπῆγα τὸν Κωσταντῖνο τὸ Λιανάκη, τὸ ἐγγόνι μου, στὸ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον στὸ Κάστρο.

12. Ἐστειλα μετὰ τὴ Ζαχαρένια τοῦ Τιστὰρ-ἀγᾶ 6 ἐννιαῖα δάνεια... γρ. 54.

¹¹) Παραστατική εἰκόνα τῆς ἐκπαιδείσεως στὴν Κρήτη κατὰ τὸ πρῶτο τέταρτο τοῦ περασμένου αἰῶνα μᾶς δίδει ὁ περιηγητῆς Sieber (περιηγήθηκε τὴν Κρήτη τὸ 1817) στὸ βιβλίον του Reise nach der Insel Kreta im Jahre 1817. Leipzig und Sorau 1823, σ. 282-284 (τὸ σχετικὸν τμῆμα μετέφρασε καὶ ἐδημοσίευσε ὁ Γ. Τζομπανάκης στὴν ΕΕΚΣ, Β, 269-284). Γιὰ τὶς μεταρρυθμίσεις πού ἐπέφερε ἡ Αἰγυπτιακὴ Κυβέρνησις βλ. Μουρέλλου, Γ', 1290 καὶ 1300. Πβλ. καὶ Pashley I, 122 καὶ II, 27.

¹²) Πρόκειται γιὰ τὸν Νικόδημον, πού ἐθεωρεῖτο ὁ «φιλομαθέστατος τῶν ἐν Κρήτῃ ἀρχιερέων» (βλ. Τομαδάκη, Ἐλεγχος τῶν ἐν Κρήτῃ ἀρχιερατευσάντων . . . σ. 142).

¹³) Συγχώρησις, ἀμνηστία, παραγραφὴ (βλ. Ν. Παπαδάκη, Ποίημα Ἱστορικόν, «Κρητικά» Α, σελ. 21).

13. Βράδι, ὡσὰν ἐποδειπνήσαμε, ἐπήγαμε στοῦ Ἀδαμάκη Ὁρολογᾶ¹⁴ τὸ σπίτι καὶ ἐγλεντίσαμε.

14. Ἀποκρά. Ὁμοίως ὡς ἄνωθεν στοῦ Ἀδαμάκη ἐγλεντίσαμε.

15. Ἐπῆγα στὴ Μητρόπολη 2 γυναῖκες καὶ τζὶ ἐρραβδίσανε πρὸς 25¹⁵. Ἐκρίθηκε ὁ Παπὰ-Δημήτριος ἀπὸ [τὴν] Πρίνα μὲ τὸν Σφακιανὸν Μανουῖσον δζὰ ὀζὰ καὶ ἔδωσε τὸ Συμβούλιο τοῦ Παπᾶ τὸ δίκιον, ἐπειδὴ ἐθεωρίστηκε αὐτὴ ἡ κρίσις τρεῖς φορές. Μὲ τὸν ἴδιον Παπὰ-Δημήτριον ἔστειλα στὸ Μεραμπέλλο τὸ χουλασὰ τῆς βάρδιας, νὰ φυλάσσουνε στὰ καρπούλια στὰ περιγιάλια Τοῦρκοι καὶ Ρωμοὶ¹⁶.

16. Ἐγνωρίστη κάποιος Γεώργιος ἀπὸ τὴν Πισκοπή, πιτσαξής, ὅτι ἔκοβγε π(α)ρ(ά)δες καὶ ἐφέρανε στὸ Συμβούλιον πλείονα ἑκατὸν γρ(όσια) καὶ ἐποφασίστη νὰ κάμει στὴν ἄλυσσον χρόνια 2 νὰ καθαρίζει τὸ λιμάνι, καὶ ὁ ἕτερος Γεώργιος, ὅπου τζοὶ ἔπαιρνε καὶ τζοὶ ἔδιδε στὸν λαόν, χρόνους 1.

17. Ἐλαβα ἀπὸ τὸν Σιλαμιανὸν δζὰ τὸν Παπὰ-Δημητράκη, Πρινιώτη, γρ. 15,20. Ἐγόρασα μιὰν κασελοπούλα γρ. 8 καὶ κλειδωνιὰ γρ. 4. Ἐπῆρα καὶ μιὰν παγίδα τοῦ πο[ν]τικοῦ γρ. 2 καὶ ἓνα ποκάμισο γρ. 11. 78

20. Ἐπῆρε τὴν ἀπόφασιν ἀπὸ τὸ Συμβούλιον ὁ Μανόλης Ἀνδρουλάκης δζὰ τὸ μιλαθιανὸ προᾶμα, ὅτι ἔχει τὸ δίκιον, καὶ ἐπῆρε τὸ ἱλάμι πουγιουρισμένο¹⁷.

21. Παῖράμι.

22. Καθαρὰ Λευτέρα. Μᾶς ἤφερε ὁ σύντεκνος τοῦ Πέτρο, ὁ Κάσιος, λουλάδες 58 καὶ ἓνα χαρτὶ καπνὸ ὡς ἑμισὴ ὀκὰ τοῦ Ἰλία, οἱ δὲ λουλάδες εἶναι τῆς ὀλότης.

23. Ἐλαβα ἀπὸ τὸν Γεωργάκη Ἀθούση 3 ἐννιαρία καὶ ἓνα ζουλιέ, ὅπου τὰ στείλανε τὰ Ποιθάκια, τοῦ Μανόλη οἱ γιοί, νὰ σάσω τὸ τζαρέ¹⁸ τως.

¹⁴) Ἀπὸ τοὺς πλουσιώτερους Ἡρακλειώτες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (βλ. Τ.Α.Η. κωδ. 50, σ. 69).

¹⁵) Ἀπὸ τὰ ἔγγραφα τοῦ Τ.Α.Π. συνάγεται ὅτι ἡ πορνεία ἀπαγορευόταν ἐπὶ Λίγυπτιακῆς Κατοχῆς. Οἱ πόρνες ἐκλήθησαν τότε νὰ ὑπογράψουν «δήλωσιν μετανοίας». Φαίνεται ὅτι οἱ ἀναφερόμενες ὑπὸ τοῦ Κοζ. γυναῖκες, ἐπειδὴ παρέβησαν τὴν ὑπόσχεσίν τους, παρεπέμφθησαν ἀπὸ τὸ Συμβούλιο, γιὰ νὰ κολασθοῦν, στὴ Μητρόπολη, πού ἐτιμωροῦσε τὶς τέτοιες παρεκτροπὲς τῶν χριστιανῶν γυναικῶν.

¹⁶) Οἱ πειρατὲς τότε ἐλυμαίνοντο τὸ Λίγαϊον (βλ. πρόχειρα Γ. Ἀσπρέα, Τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Ἑλληνικοῦ Ναυτικοῦ, «Ἱστορία» [τῆς «Πρωΐας»], τευχ. Γ, σ. 32-33. Ὁ «χουλασὰς τῆς βάρδιας» εἶναι ἡ περίληψη τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴ φύλαξη τῶν παραλίων.

¹⁷) Ἀπόγραφο τῆς ἀποφάσεως ἐκτελεστό.

¹⁸) Ἐτήσιος φόρος τῶν κτημάτων τῶν ἀφιερωμένων γιὰ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς (βακούφικα).

25. "Εστειλα τοῦ Ἐργινοῦσι μου μετὰ τὸ Γεωργάκη Ἀθούση ἓνα σακκούλι μετὰ φασούλια καὶ ἓνα τιγριμάκι¹⁹ τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸ φενέρι τοῦ Πέτρο.

27. "Ελαβα ἀπὸ τὸ χωριὸν μετὰ τὸ Σκουβαλογιάννη λάδι ὄκ. 25 καὶ ἀχιβάδες 100, ὅπου μοῦ τζοῖ στείλανε ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἡλίας, καὶ ἓνα τορπὰ μετὰ ἐλιές καὶ κρομμύδια καὶ πέντε φωμινιά. "Εστειλε ὁ Πέτρος τοῦ Τιστὰρ-ἀγᾶ κερὶ ὄκ. 2,225, 12 γρ. ἢ ὄκᾶ.

28. "Εστειλα, μετὰ τὸ Γιά(ννη) Σκύβαλο, τοῦ Πέτρο ἓνα σακκούλι καὶ δυὸ χαρθιά καπνὸ ἀπὸ 2 λουλ(ά)δ(ες), τὰ δόσει τὸ ἓνα τοῦ Ἡλία καὶ τὸ ἄλλο τοῦ Πέτρο. Ὅμάδι ἤσαρε μετὰ τὸ χαρθιά Ταβλᾶ.

29. "Εστειλα μετὰ τὸ Μιχάλη Παγκαλάκη ἓνα σακκούλι μετὰ ἔγτᾶ ὄκ. φασούλια τοῦ Πέτρο καὶ τοῦ Ἡλία καὶ τοῦ Γεωργάκη μου, τὰ τὰ μοιρασιῶνε, καὶ τρία κρομμύδια τὰ πάρονε ἀπὸ ἓνα. Ἐγόρῳσα μιὰ βενέτικη κασελοπούλα παλαιὰ γρ. 7,20.

Μαρτίο[ν]

1 [ἡμ.] γ.

2. Ἐγόρῳσα ἓνα μαγκάλι ὄκ. 2,60 γρ. 17,36. Ἐπῆρα καὶ μιὰ κασελοπούλα ζωγραφιστὴ γρ. 13· ἐπούλησά τινε γρ. 20. "Ελαβα ἀπὸ τὴν Κριτσὰ μετὰ τὸν Κωστα[ν]τῆ Ταβράδο ἓνα καλαθάκι σουπιές 11, τὰς ὁποῖες ἔστειλε ὁ Πέτρος μου, τὰς 10, καὶ ὁ Ἡλίας, τὰς 4.

79 3. "Εστειλα, μετὰ τὸν Κωστα[ν]τῆ Ταβράδο, τοῦ Πέτρο μιὰ ὄκ(ᾶ) καπνὸ, ὅπου τοῦ τὸν ἐλιβέρτισε²⁰ ὁ παῖρακτὰρ Μουσταρᾶς καὶ μετὰ τὸ Λιφτῆ Πρ(αίμη) ἔδωσα τοῦ παῖρακτᾶρη γρ. 3,10. "Εστειλα μετὰ τὸν ἴδιο τοῦ Μιχελιῶ Λιανοῦ ἓνα χαρτὶ καπνὸ καὶ τοῦ κροῦ τοῦ ἄλλο ἓνα καὶ εἶχα, καὶ στὸ χαρτὶ ἀπὸ δυὸ λουλάδες στὸν κάθα ἓνα. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα ἤφεραν οἱ Μελιδονιῶτες τοῦ Τιστὰρ-ἀγᾶ δζὰ τὸ χρέος, ὅπου τοῦ χρεωστούσανε, καὶ τὰ μετρήσανε στὸ Χιουρὰ γρ. 1191,20. Εἶχασίν του καὶ πρὸ ἡμερῶν φερμένα γρ. 1835,10 = 3026,30.

5. Ἐπχ[ι]άσανε ἓνα κλέφτη Τοῦρκο, ὅπου ἤρριξε τοῦ Χουσεῖναγι τοῦ Χουδειζανοῦ τὸ δουκιάνι, ὀνομαζόμενος Ρετζέπης, τοῦ Ἀρχαριώτη γιός, καὶ, ἀφοῦ τὸν ἐβάλανε στὸ φάλαγγα, ἐμολόγησε, ὅτι εἶχενε ἀκόμας 3 δουκιάνια ἀνοιμένα καὶ διὰ προσταγῆς τοῦ Μουσταφᾶ Παχιᾶ τὸν ἐβάλανε πάλι εἰς τὴν φυλακὴν ἕως δευτέρου ἐξέτασις.

6. Ἐφθασε ἡ γουλέτα τοῦ Πιλάλ-καπετάνιο καὶ ἤρεσε τὰ μπηγλίτικα ξύλα²¹ ἀπὸ τὸ Μεραμπέλλο, ἡ ὁποία μοῦ ἔφερε καὶ ἐμένα 16

¹⁹) Μικρὸ μαντήλι-κάλυμμα τῆς κεφαλῆς. Ἀκούεται σήμερα: ντεγριμί.

²⁰) Ἀλιβερντίζω = ἀγοράζω.

²¹) Τὰ ξύλα ποὺ προσορίζονταν γιὰ τὰ σπίτια τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Διοικήσεως.

ζύγια, καί, ἀροῦ μου ἐδόθηκε τεσκερὲς ἀπὸ τὴν Πόρτα, τὰ ἐπερίλαβα καὶ ἐπῆρε ὁ σιὸρ Νικολάκης Καλαφατάκης ζύγια 2, ὁ κιαγιὰς ὁ Μαρολιὸς 3 καὶ ὁ Λιακογεόργης Σακελῆς, γὰ τὰ πάει σιὸν Σαπανάκη τὸ σπίτι, 6. Ἐπῆρα καὶ ἐγὼ ζύγια 5.

7. Ἐπαρισίασαν τὸν ἄνωθεν κλέπτην εἰς τὸ Χιουρὰ δζὰ δευτέρα ἐξέτασις καὶ ὁμολόγησε ἓνα ἄλλον του σύντροφον εἰς τὰς κλειδιάς — Ὀθωμανός, πιράνομον Λαδοῦκος —, ὁ ὁποῖος τὸ ἀρνήθη, καί, ἀροῦ τοῦ ἐτινάξαρε σιὸ φάλαγγα 110, τὸν ἐβάλανε σιὴ φυλακῇ ἕως δευτέρα ἐξέτασις, ἴσως καὶ ὁμολογήσει τὴν ἀλήθειαν . . .

9. Τῶν Ἀγίω 40 μου ἔστειλε ὁ Ἅγιος ὁ Πέτρος μερικὸν ἀχιβάδες ἀπὸ τὸ Μεραμπέλλο.

10. Ἐμίσειπε τὸ Καλλιό μου μὲ τὸν κουνιῖδο της τὸ Λιανάκη εἰς τὰς 3 ὥρας τῆς ἡμέρας, μὲ τοὺς ὁποίους ἔστειλε τοῦ Πέτρο τὰ ροῦχα τὰ ἐδικά του καὶ τῆς γυναικός του: φριτάνι, κοντόχι, τζεμπέρι ἐδικά του: ζιπόνι, γελέκι, ποκάμισο καὶ τοῦ Παπᾶ Δημητράκη, Πρινιώτη, τὸ ζιπόνι τῆς παπαδιᾶς του. 80

12. Ἐγινε ἀπόφασις γὰ δώσει ὁ Σαλή [μ]πουλούκπαχης τοῦ Μανόλη Ἀνδρουλίκη γρ. 55 εἰς διορία ἡμέρες 32 καὶ μὲ ἄρητεν ἐπίτροπόν του γὰ τὰ λάβω.

13. Εἰς τὰς 5 ὥρας τῆς ἡμέρας ἐμισέψαμε μὲ τὸ Σελήμ-ἀγὰ²² καὶ μὲ τὸν καπετὰν Χαρίτο τῆς Πυργιώτισσας καὶ ἐρθάσαμε εἰς τὰς 11,30 ὥρας εἰς τὸ χωριὸ Ἀσίτες καὶ ἐξωμείναμε ἐκεῖ καὶ τὸ πορνὸ Δευτέρας

14. ἐγυρίσαμε τὰ χωράρια τοῦ Τζελεπῆ καὶ τὰ βρήκαμε 227 μονζούρι καὶ ἐσυμφωνήσαμε μὲ τοὺς χωριανοὺς γὰ τοῦ δίνουν 10 ἀρνιά τὸ χρόνο, γὰ βοσκίζουν στὰ χωράρια του τὰ ὄζά τους. Καὶ ἐμισέψαμε καὶ ἤρθαμε σιὸ Κάστρο σφαλίσματα τζῆ πόρτας.

15. Ἦρθεν ὁ Ἡλίας, ὅπου τοῦ ἔκανε [ν]ταβὰ τοῦ Πέτρος ὁ υἱὸς ὁ Μιχαλάκης²³, ὅτι τοῦ χρεωστοῦσε γρ. 577,20, καὶ ἤρθε καὶ ὁ Παπᾶ-Δημητράκης ἀπὸ τὴν Πρίνα ὁμοῦ μὲ τοῦ Μενέγο τὸ γαμπρὸ καὶ ἐγύρεβγε ὁ Παπᾶς ἀνάδοχο γὰ βαπτίσει τοῦ γιοῦ του τὸ ποῦτο του παιδί. Ἐδωσέ μου ὁ Τισιὰρ-ἀγὰς 10 ἐννιαρία, γὰ τὰ κάμω ζουλιέδες, γὰ τζοὶ στείλῃ τοῦ Πέτρο, γὰ κόψει ξύλα τοῦ ἀγᾶ.

18. Ἐπῆρα ἓνα ποκάμισο μεταξοφάδιιστο γρ. 16,20 διὰ τοῦ Πέτρο τῆ γυναῖκα. Ἐγόρατα τοῦ Ἡλία ἓνα ζευγάρι σαρδίνια γρ. 25 καὶ τοῦ φαρμεγιάκι ἓνα ζευγάρι παλιά, πέτσωμα, γρ. 11.

19. Ἐμίσειπε ὁ Χιπανάκης καὶ ἐπῆρε γράμμα ἀπὸ τὸν Τερτερ-

²²) Συνταγματάρχης, ὀργανωτὴς τῶν στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Μεγάλου Κάστρου (βλ. ὑπομν. 8 [1832]).

²³) Μιχαὴλ Διαμαντίδης. Ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους, ποὺ μετονόμασαν τὸ Μ. Κάστρο σὲ Ἡράκλειο (βλ. Σταυράκι, 171).

[δ]ὰρ-ἐφέντη²⁴ καὶ ἀπὸ τὸν Τζιτάρ-[μ]πεη, νὰ πάγει σούπαχης στὴν Κριτσά. Τὴν αὐτὴν [ἡμέραν] ἔδωσε ὁ Ἡλίας τεμεσούκι τοῦ Πέτρος τοῦ γιοῦ Μιχαήλ, ὅτι τοῦ χρεωστεῖ 685,20 γρ. εἰς διορίαν μῆνες 3.

81 23. Ἔστειλα μὲ τὸ Μανόλη Νερατζούλη ἕνα πουγιουριτὶ στὸ Νέον Χωριὸ δζὰ τὸ σηκωμὸ τῶν στρατευμάτων²⁵

29. Μοῦ ἔστειλε ἀπὸ τὴν Κριτσά ὁ κουνιάδος μου ὁ Ποθομιχελῆς 8 σουπιές καὶ 30 αὐγά καὶ τεσκερὲ νὰ γιαπιριτίσω²⁶ τῆς θυγατρὸς του τῆς Μαρίας ἕνα ζιπόνι [μ]πλάβο. Ἦρθε ὁ Σκυβαλάκης καὶ ὁ Σγουράκης καὶ μοῦ ἔβαστα ἀπὸ τὸ Γεωργάκη μου 50 αὐγά.

30. Ἐμίσηψε ἀπὸ τὸ Μεγάλο Κάστρο ὁ Μουσταρὰ-Παχιά, ἐφέντης μας, διὰ τὰ Χανιά. Ἔστειλα μὲ τὸ Γεώργη Σγουράκη τοῦ Γεωργάκη μου 2 ζώνιες καὶ τοῦ Πέτρο τοῦ παιδιοῦ ροῦχα καὶ τοῦ φιλιότισο τοῦ Σκυβαλάκη ροῦχα καὶ τοῦ δοῦλο μας ροῦχα καὶ φέσι καὶ τοῦ Ἡλία ἕνα φέσι. Τὸ φεγγάρι ζιλικατῆ²⁷ εἶχε 11, ὅταν ὁ Ἀγιάναγας²⁸ ἐποφάσισε νὰ μὴν δώσει ὁ χ(ατζή) Σμαήλης τὸ λάδι τοῦ Ζουμπούλι, ὀκ. 26, καὶ ἤτυχε καὶ ὁ Κατῆς στὸ Συμβούλιον καὶ βλέποντας ὅτι τὸ Συμβούλιον τὸ κρίνει εἶπε καὶ αὐτός, ὅτι εἶναι τζῆ κρίσης, ἐπειδὴ τὸ πῆρε ζόρλε

Ἄπριλιο[ν]

1 [ἡμ.] σι'. Ἔστειλε τοῦ Πέτρο ὁ Ἄγας τεσκερὲ τοῦ λαδιοῦ ὀκ. 176 μὲ τὸ δά(σκαλο) Νικολῆ Σκουληκίρη.

3. Ἐφταξαν τὰ καράβια, ὅπου ἤφεραν τὸ ἄσκέρι ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐπῆραν τὸ πρῶτο ἄσκέρι.

82 5. Ἐρωώστησε ὁ Ραντιπ-ἐφέντης καὶ ἔγινε κληνῆρης ἐκ τὰ ρεματικά.

6. Ἐπῆραν τὰ καράβια τὸ αἰγυπτιακὸν ἄσκέρι καὶ ἐμισέψανε, ἀφοῦ ἔξε[μ]παρκάρανε τὸ ἕτερον ἄσκέρι, ὅπου ἤφεραν. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα

²⁴) Οἰκονομικὸς ἔφορος. Ὁ Τεφτερδάρης ὅλης τῆς Κρήτης ἠδρευε στὸ Μ. Κάστρο (βλ. Τ. Α. Η. κωδ. 135, σ. 56, ὅπου ἀναφέρεται ὡς τοιοῦτος ὁ Ἀλή-Βέης. Πβλ. καὶ «Χριστ. Κρήτη» Β, 99).

²⁵) Πρόκειται γιὰ ἀντικατάσταση τῆς Φρουρᾶς (βλ. ἀμέσως παρακάτω ἡμερομηνία 3 Ἀπριλίου).

²⁶) Γιαπιριτιζώ = παραγγέλλω τὴν κατασκευή.

²⁷) Φεγγάρι ἐδῶ σημαίνει μῆνας. Ὁ Ζιλκαντῆ εἶναι ὁ ἐνδέκατος ἀραβικὸς μῆνας.

²⁸) Ἀγιάν στὴν τουρκικὴ σημαίνει : πρόκριτος, μεγιστάν («Χριστ. Κρήτη» Α, 430). Ἀγιάν-ἀγάς=ὁ ὑπάτος τῶν προκρίτων. Μετὰ τὴν κατάργηση τοῦ Γενιτσαρισμοῦ (1826) ὁ Ἀγιάν-ἀγάς τοῦ Ἡρακλείου ἀνέλαβε τὴν ἄσκηση τῆς ἀνωτάτης ἀστυνομικῆς ἐποπτείας μέχρι τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἐπὶ Αἰγυπτιακῆς Κατοχῆς παρίσταται ὡς νομικὸς ἐκπρόσωπος τοῦ Μεχμέτ-Ἀλή.

ἦρθε ὁ γαμπρός μου ὁ Λιανάκης καὶ ἤφερε τοῦ Τιστὰρ-ἀγᾶ 50 ὄκ. λάδι καὶ ἓνα καλαθάκι ψάρι καὶ τοῦ Τεφτεριτάρη ἓνα καλαθάκι ψάρι καὶ τοῦ Πραήμαγα κά[μ]ποσα αὐγά καὶ ἀμύγδαλα, πλὴν δὲν τὰ κράτησε.

7. Εἶδα στὴν ἀγορὰ τῆς Κάνδιας ἓνα κλωσσοπούλι τῆς ὄρνιθας μὲ τέσσερα πόδια καὶ τέσσερις πτέρυγες, πλὴν ἐψόφησε.

8. Ἐμίσεψε τὸ ἐγγόνι μου ὁ Λιανάκης ὁ Κωνσταντῖνος διὰ τὴν Κριτσὰ ὁμοῦ μὲ τὸν πατέρα του.

10. Λαμπρά.

16. Ἐμίσεψα δὲ τὴν Κριτσὰ ἐξώμεινα τὸ βράδι στὸ Τραβάδι. . .

23. Ἐμίσεψα ἀπὸ τὴν Κριτσὰ ἐξωμείναμε στὴ Σταλίδα.

24. Ἐφθάσα στὸ Κάστρο ὁμοῦ μὲ τὸ ἐγγόνι μου τὸ Λιανάκη καὶ ἐπαρισιάστηκα στὸ Συμβούλιο.

29. Ἐπαρισίασα στὸν Ὀσμὰν μπέη²⁹ τὸ γράμμα τοῦ Βεζύρη, ὅπου ἔδωσε τῶν Μεραμπελλιῶτων διὰ τὰ λάδια τὰ ἰχιοῦρια, πὼς τὰ καμε ἄφι, ἀφοῦ τὸ μετασήκωσα στὸ Τούρκικο.

Μαΐου

1 [ἡμ.] α. Ἦρθε ὁ Βασιλάκης καὶ ὁ γαμπρός μου ὁ Ἡλίας ἀπὸ τὴν Κριτσὰ.

5. Ἐμίσεψε ὁ Ἡλίας μὲ παρτίδο, νὰ πάει στὸ Μεραμπέλλο.

7. Ἦρθε ὁ γαμπρός μου Λιανάκης μὲ τὸ Σκυβαλάκη ἀπὸ τὴν Κριτσὰ καὶ ἡ Συμοδασκάλισσα. Τὸ βράδι ἐφέρανε στὸ Συμβούλιον 4 Τούρκους, πὼς ἐβαστούσανε τουφέκι καὶ ἐπηγαίνανε στὸ κυνήγι, καὶ τῶς ἐτινάξανε ἀπὸ 200.

8. Ἐμίσεψε ὁ γαμπρός μου Λιανάκης μὲ τὴ Συμοδασκάλισσα, ὅσαν ἤβγαλε τὸ φειφά της τῶν σπιτιῶν τοῦ Ἀσγούδη.

9. Ἐφέρανε ἀπὸ τὴν Πεδιάδα 4 Ρωμιούς καὶ 2 Τούρκους, ὅτι ἤσφαλε ἡ βάρδια τως, καὶ τῶς ἐτινάξανε ἀπὸ 30.

13. Ἐπιάσανε τὸ Ριζώτη στὴ Σπιναλόγκα, ὅπου εἶχενε τὸ μουλάρι κλεμμένο, καὶ ἐποφασίστη νὰ κάμει στὴν ἄλυσσον χρόνον ἓνα. Καὶ ἤφεραν ἀπὸ τὴν Πεδιάδα 2 Τούρκους, ὅτι τζο[ί]δανε καὶ ἐβαστούσανε ἄρμα, καὶ ἐτινάξανε τοῦ ἐνοῦς 100 καὶ τοῦ ἄλλου 200.

14. Ἐφέρανε τοὺς δυὸ Λιάπηδες ἀπὸ τὸ Μυλοπόταμο, τὸ Δημήτρη καὶ τὸ Νικολή, ὅπου ἔκλεψαν ἀπὸ τὸν Ἰστρωνα 2 γαϊδάρες καὶ ἐκρούσεψαν καὶ τὸ μετόχι τοῦ Παπᾶ Ἰω(άννου) Παγκάλου, καὶ εἰς τὴ Γιόφυρο κοντὰ ἔφυγε ὁ Δημήτρης καὶ φαίνεται πὼς τότε κατζίοντισε ὁ Τοῦρκος ὅπου τὸν ἤφερονε.

15. Πρῶτ' ἐφθάσε ἐδῶ ὁ ὑψηλότατος Μουχαφίτζ Παχιὰ, ἐφέντη μας,

²⁹) Μουχαφίτζης Ἡρακλείου (Τ.Α.Η. κωδ. 169, σ. 40 καὶ 87. Πβλ. P a s h - l e y, I, 174).

ἀπὸ τὸ Ρέθυμνον.

16. Μοῦ ἐπαράδωσαν οἱ Μαγαριτζανοὶ³⁰ τὰ δὲ θηλυκὰ γαϊδούρια τῶν Ἰστρουμιωτῶν, ὅπου εἶχανε οἱ Λιάπηδες κλεμμένα.

18. Ἐπῆραν μουφλέτι³¹ οἱ Λιάπηδες, ὁ Μιχάλης καὶ ὁ Ἀγγελῆς, νὰ πᾶνε νὰ βροῦνε τὸ Δημήτρη Σπειζώτη εἰς διορία ἡμέρες 20. Ἐπῆρε καὶ μιὰ Τούρκα 31 ἡμέρας, νὰ δώσει τοῦ Ἀγῆ-ἄγᾶ τὰ ἕμισὰ γρ(όσα) τῶν κιχιλιάδων³² καὶ εἰς ἕξε μῆνες τὰ ἐπίλοιπα.

84 20. Ἐλαβε ὁ Μανολιός, κιαγιάς, ἀπὸ τὸν Ἀλῆ-ἐρέντη, βεκιλιχότση³³, γρ. 189 δζὰ τὰ ξύλα, ὅπου ἤρερε στὸ σερίγιο ἀπὸ τὸ Μεραμπέλλο. Καὶ ἕτερα τοῦ ἔδωσε γρ. 400, δζὰ νὰ κόψουνε ἕτερα ξύλα πρὸς ἓνα γρ. τὸ ζύγι.

21. Ἐδωσα τοῦ Μουλᾶ Σαλῆ ἓνα ἄγναρο ταογατζίκι καὶ ἓνα ἄοραγὸ³⁴ καὶ 2 προβιδάκια, νὰ τὰ δώσει τοῦ ταμπάτη.

22. Ἐβγάλανε τὸν Κατῆ τὸν Πολίτη καὶ ἐβάλανε τὸ [Μ]πογιατζόγλου.

27. Ἐλαβα δζὰ τὸν Παναγιωτάκη ἀπὸ τὸν Σαλῆ-ἄγᾶ δζὰ ἓνα μηραῖον γρ. 36,38. Ἐκόντεψε ὁ Σαλῆ-ἄγᾶς διὰ καπνὸ, ὅπου χρεωστεῖ ὁ Παναγιωτάκης, γρ. 5,20.

28. Ἐμίσεψε ὁ Μουχαφιζ Μουσταφᾶ-Παχιάς ἀπὸ τὸ Κάστρο. Ἐγένηκε ἀπόφασις στὸ Συμβούλιον νὰ πάρει ὁ Μανιάς τοῦ Ἀθανασάκη τοῦ Κωστα[ν]τῆ γρ. 300 (ὁ Πέτρος τοῦ τὰ ἔδωσε δανεικὰ) καὶ τοῦ Γεώργη Ἀτζαλῆ γρ. 150 (ἐγὼ τοῦ τὰ ἔδωσα, νὰ μοῦ δώσει πρόβατα 6 ἀπαλλαγὰ³⁵ καὶ νὰ κάμομε καὶ τὰ ὀζὰ κοινά). Μάρτυρας: Κωσταντῆς Ἀθανάσης καὶ Νικόλης Σκυβαλάκης. Ἐγινε ἀπόφασις διὰ ἓνα Ἀνωγειανό, ὅπου ἤγλεψε ἓνα ὀζὸ καὶ τὸν ἐδείρανε στὸ φάλαγγα, νὰ κάμει στὴ φυλακὴ 4 μῆνες. Ἐδωσέ μου ὁ Πέτρος γρ. 40, νὰ τοῦ ἀλιβεοτίσω ἓνα κοντόχι τζόχινο . . .

Ἰουνίου

3 [ἡμ.] σι'. Ἐμίσεψε ὁ κ(απειτὰν) Χαρίτος διὰ 10 ἡμέρες. Ἐπῆρε

³⁰) Κάτοικοι τοῦ χωρίου Μαγαριτζες Μυλοποτάμου.

³¹) Προθεσμία.

³²) Τῶν στρατώνων. Πιθανὸν νὰ πρόκειται περὶ ἀναγκαστικοῦ ἐράνου γιὰ τὴν ἀνέγερση στρατιωτικῶν κτηρίων.

³³) Ὁ φροντιστὴς τοῦ σεραγιοῦ.

³⁴) Ταογατζίκι = πῆρα ποιμενική ἀπὸ τὸ βυζ. ταοκάσιον (ἢ φαρέτρα) βλ. Στ. Ξανθοῦ δίδου, Ποιμενικά Κρήτης, «Λεξικογραφικὸν Ἀρχεῖον Μέσης καὶ Νέας Ἑλληνικῆς» Ε, 308. Ἀοραγὸς = ἄσκι ἀπὸ δέρμα ἐριφίου (πβλ. καὶ ἀθολαοραγὸς = ἀοραγὸς γιὰ ἀθόγαλο) α ὕτ. σ. 308 καὶ 318.

³⁵) Ἀπαλλαγὸ πρόβατο = τὸ πρόβατο, ποὺ ἔχει γεννήσει, μὲ τὰ ἄρνιά του γιὰ τὶς γυναῖκες ἔχει ὑβριστικὴ σημασία Στ. Ξανθοῦ δίδου, ὁ.π. 271.

ὁ Μιχάλης Συμιακὸς βα[ν]τὲ³⁶ 4 μῆνες νὰ δώσει τοῦ Γεωργίου Ροδίου γρ. 313, ὅπου τοῦ ἐχρεώσται. Ἔγινε σενλίκι³⁷ 21 κανονιά, ἐπειδὴ ἦλθε εἶδησις, ὅτι ἐκυρίευσε ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆ Παχιάς τὸ Ἄκρι εἰς τὴν Αἴγυπτον.

4. Ἐμίσειρε ὁ Πέτρος δζὰ τὴ[ν] Κριτζά.

85

5. Εἰς τὰς 4 ὥρας τῆς ἡμέρας ἐπόθανε ὁ Ἀοῖν-ἀγάς ὁ Καλου-φούζης.

7. Ἐλαβα εἶδηση ὅτι ἐβγάλανε τὸ[ν] Πέτρο ἀπὸ τὸ γραμματικὸν τῆ Κριτσῆς ὁ Μασλούμαγας ὁ Καρακάσης καὶ ἤβαλε τὸν Ἀλεξομα-νόλη γραμματικόν.

8. Μοῦ ἔδωσε ὁ Τισιὰρ-ἀγάς γρ. 90, νὰ τὰ στείλω τοῦ Πέτρο νὰ ἄγοράσει βότνρο, καὶ ἤθελα νὰ τὰ δώσω τοῦ Ταβραδοκωστα[ν]τῆ νὰ τοῦ τὰ βασιτῆ, καθὼς τοῦ τὸ γράφει ὁ ἀγάς, καὶ ἐγὼ ἐξέχασα καὶ θὰ τὰ στείλω μὲ ἕτερον, ὅποιος τύχει.

9. Ἐδωσα τοῦ Χουσακι γρ. 9 διὰ τὸ[ν] κισά.

10. Ἐδωσα τοῦ Μιχελιὸ Νελούτη ἕνα σφυρὶ τοῦ ἀλουπάντη, νὰ πειαλώνει τὸ μουλάρι του, καὶ νὰ εἶναι πάλι ἐδικόν μου. Μὲ τὸν ἴδιον ἔστειλα τοῦ Πέτρο τὰ ἄνωθεν 90 γρ., ὅπου εἶχε μου δώσει ὁ Τισιὰρ-ἀγάς, δζὰ νὰ τοῦ ἀγοράσει τριὸ καὶ βότνρο. Ἦρθε καὶ ὁ Μανολιὸς τοῦ Γιακουμάκη ἐ[κ] Πρίνα.

13. Ἦρθε εἶδησις ὅτι ἐκυρίευσε ὁ Μεχμεταλή Παχιάς τὸ Ἄκρι εἰς τοῦ Μαΐου τὰς 15 καὶ μᾶς ἤφεραν προσιταγὴ νὰ γενεῖ ντοναλμάς³⁸ μὲ φωτοχυσίες καὶ μὲ κανοβολισμοὺς καὶ ἐσυνάζονμέσταν εἰς τὴν Γιου-κσὲ-τάπια μὲ τοὺς μουχαφίζηδες καὶ μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ μὲ τὸν κοινὸν λαὸν καὶ ἐχόρευαν μὲ πολυάριθμον χορὸν τῶν πυροβόλων ἀορμάτων τακτικῶν τε καὶ ἀτάκτων καὶ ἔγινε μία ἀξιέπαινος τριήμερος ἀγαλλίασις. Ἐπῆγε καὶ ὁ Μανολιὸς τοῦ Γιακουμάκη στὴν Πρίνα γραμματικὸς, στελιμένος ἀπὸ τὸν ἐνδοξότατον Ἰμπραήμ ἀγὰ Ἀφεντα-κάκη, μουκαταναζιοή, μὲ ἀποδεικτικὸν γράμμα. Ἦρθε ὁ Χαουτάκης.

14. Ἀρχισε ἡ πανήγυρη τῆς χαρῆς.

15. Εἰς τὴν ἀνάμιση ὥρα τῆς νυκτὸς ἦλθαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἐπι-στολὲς εἰς τοὺς ἀυθεντάδες, ὅτι ἐκυρίευσε ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς Παχιάς τὴν Λιμασκόν, ἦτοι τὸ Παραχιάμι, τὸ Χιάμι³⁹, καὶ εὐθὺς νύκτα ἐκρότη-

³⁶) Βαντὲ = διορία.

³⁷) Πανηγυρισμός. Γιὰ τὴν πολιορκία καὶ τὴν ἄλωση τοῦ ἰσχυροῦ φρου-ρίου τοῦ Ἄκρι (Πτολεμαῖδος) βλ. De Cadalvène et le Barrault, Histoire de la guerre de Méhémet - Ali contre la Porte Ottomane [1831-33], σ. 70 κ.έξ. Πβλ. Ath. Politis, ὁ.π., introduction XII.

³⁸) Ἑορτασμός.

³⁹) Γιὰ τὴν ἄλωση τῆς Δαμασκού βλ. De Cadalvène etc. σ. 145 κ.έξ.

σαν κανοβολισμὸν καὶ τὰ λιανὰ πυροβόλα ἄναιψαν.

16. Ἐτελείωσε ἡ πανήγυρη τῆς χαρᾶς.

18. Ἦφερε ὁ Κωστα[ν]τῆς Ταβράδος τοῦ Τισιὰρ - ἀγᾶ βότυρο σαφῆ⁴⁰ ὄκ. 19, δο. 363 φὶ 4 γρ. καὶ ἦτονε, κατὰ τὸ γράμμα τοῦ Πέ[τ]ρο, ὄκ. 22, 200· ξίλιξε ὄκ. 2, δο. 231. Τὸ βράδι ἔγινε ἀπόφαισις εἰς τὸ Συμβούλιον νὰ δώσει ὁ Ἡλίας τοῦ Νικολέτο Τζακνθιανοῦ διὰ ἐννιὰ τάλλαρα, ὅπου τοῦ χρεωστοῦσε, γρ. 135 εἰς χρόνον διορία, νὰ τοῦ πλερώνει τὸν καθέκαστον μῆνα γρ. 11 π(α)ρ(άδες) 20.

86 20. Ἐμίσειπα ἀπὸ τὸ Κάστρο διὰ τὴν Κριτσᾶ καὶ τὸ βράδι ἔμεινα στὴ Σταλίδα· καὶ τὰ μεσάνυκτα ἤρθε ὁ γαμπρός μου ὁ Ἡλίας καὶ μ' εὔρηκε στὸ χάνι, ἐπειδὴ τὸν ἐλικόντισε⁴¹ ὀπίσω ὁ Μιχαλάκης, τοῦ Πέτρος ὁ υἱός, ὅτι τοῦ ἐχρεωστοῦσε. Τοῦ Νικολῆ Προκό τὸ γαϊδούρι ἐκαβαλίκευγα· δὲ μοῦ πῆρε κιρά.

21. Ἐπέρασα ἀπὸ τὸ Νέον-Χωριὸ καὶ ἀντάμωσα τὸν Ταλικ-μπέη ἐφέντη καὶ ἐμιλήσαμε νὰ πᾶμε στὴν Κριτσᾶ, νὰ ξετάξομε διὰ τὴν κλεψά, ὅπου ἔγινε τοῦ Μιχελῆ Πεταλᾶ, ὅταν τοῦ σπάσανε τὸ σπίτι τῆς Ἀναλήφειας.

22. Ἦρθε στὴν Κριτσᾶ ὁ χ(ατζῆ) πουλούκπαχης τοῦ Ταλικ-μπέη καὶ ἐσύναξε τοὺς προεστοὺς καὶ τοὺς ἤδωκε 10 ἡμέρες διορία νὰ ἐρευνήσουν διὰ τὸ Δημήτρη Σπειζώτη, ἐπειδὴ εἶπαν πὺς κρύβγεται στὴν Κριτσᾶ.

24. Ἐμίσειπα δζὰ τὴν Σπιναλόγκα καὶ ἔφθασα τὸ βράδι σιζῆ Σιγανοζαμπιᾶς τὸ σπίτι καὶ ἐξώμεινα εἰς τὸ σῶχωρο. Τοῦ Σταυράκη τὸ μουλάρι ἐκαβαλίκευγα, κιρά γρ. 5,20· κιρατζῆς ὁ Γεώργης Κουτάντος, ποδοκόπι π(α)ρ(άδες) 3.

25. Πρωὶ ἐμπῆκα στὴ Σπιναλόγκα.

26. Ἐφθασαν ἀπὸ τὸ Κάστρο δύο ὄνομάτοι στὴ Σπιναλόγκα καὶ ἐγύρευγαν τὸ Χαβάτζα, ὅπου ἤφυγε ἀπὸ τὸ Κάστρο.

27. Ἀρχίσαμε νὰ δίδωμε τῷ Σπιναλογκιώτῳ τὸ στάρι καὶ τῶς ἐδώσαμε τζὶ πάγες τως, μ(ου)ζ(ούρια) 2502. Ἐκάμαμε καὶ τὴν κουρουτίνα κέσφι⁴².

Ἰουλίου

1 [ἡμ.] σί'. Ἦρθε ἀπὸ τὴν Ἐλούντα μιὰ κοπελιὰ καὶ μᾶς ἐκλαί-

Chiam καὶ Barr-el-Cham εἶναι ἡ ὀνομασία τῆς Συρίας ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς (αὐτ. σ. 6).

⁴⁰) Καθαρό, χωρὶς τὸ ἀπόβαρο, νέτο.

⁴¹) Ἀλικοντίζω=κρατῶ, ἐμποδίζω.

⁴²) Ἐκτίμηση (κέσφι) τοῦ Λοιμοκαθαρηθρίου (καραντίνας). Ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς καθιέρωσε τὴν κ α ρ α ν τ ῖ ν α στὴν Κρήτη. Ἐδῶ πιθανὸν πρόκειται γιὰ ἐκτίμηση τοῦ εἰδικοῦ κτηρίου, ποὺ ἔγινε στὴν Σπιναλόγκα (πβλ. P a s h l e y XXV)

γουντον, ὅτι τὴν ἐκαταπάτησαν δυὸ Σπιναλογκῆτες.

11. Ἦρθα στὸ Κάστρο.

14. Μοῦ ἔδωσε ὁ Τιστὰρ-ἀγάς σενέτι⁴³ καὶ μοῦ πούλησε τὸ δουκιάνι 87
στὴν Κριτσά, χάλασμα, μὲ τὴ βούλα του.

• 15. Ἦρθε ὁ γερομόναχος τοῦ Θεολόγου ἐν Κριτσῆ, νὰ μανθάνει
γράψιμο.

16. Ἐμίσειψε ὁ Βασιλάκης Μνιαούλης⁴⁴ δζὰ τὴ Σαντορίνη.

18. Ἔστειλα στὴν Κριτσά μὲ τοὺς λαδάδες τὸ γράμμα τοῦ Ὀ-
σμὰν-μπέη τῶν προεστῶν, νὰ ἔλθουν μέσα . . .

21. Ἐγόρασα μαλλιὰ ὄζ. 24,100 φὶ 65 καὶ ἤδωκα γρ. 39,16 . . .

23. Ἦρθε ἐμίρι νὰ ἐορτάσομε χιανλίκι τριήμερο, ἐπειδὴ ἔκαμε νί-
κην τὸ αἰγυπτιακὸν στράτευμα καὶ ἤφθειρε τὸ πολίτικον στράτευμα.
Ἦρθανε οἱ προεστοὶ τῆς Κριτσῆς δζὰ τοῦ Λιάπη τὴν κλεψά. Ἦρθε
ὁ Προκάκης ὁ Μανολιός, νὰ πάει στὸ σχολεῖο νὰ γράφει.

28. Ἐποσχεθήκανε οἱ Κριτσῶτες, εἰς 30 ἡμέρες, ἂν δὲν εὔρουν
τὸ Λιάπη, νὰ πληρώνουν τὴν κλεψάν του. Ἦρθε ὁ Μανόλης Τραντὰς
μὲ τὴ γυναῖκα του, ὅπου ἔχανε νταβιά.

30. Ἐδωσα τοῦ Μανόλη Τραν[ντῆ] δάνειμα γρ. 100 καὶ ἐγόρασα
ἓνα χάλκωμα.

Αὐγούστου.

1 [ἡμ.] β'. Ἐμίσειψε τὸ Ζουμπούλι. Ἐπῆγε ὁ Μανολιός Πρόκος
στοῦ Ἀνεγνώστη τὸ σχολεῖον.

4. Ἀρρώστησε ὁ Μανολιὸ Πρόκος καὶ ἐδυσκολεύτηκε ἀπὸ τὸ σκο-
λεῖον

7. Ἐμίσειψε ὁ Μανολιὸ Τρα[ν]τὰς μὲ τὴ γυναῖκα του. Ἦρθε ὁ
Αἰσαλομιχελῆς ἀπὸ τὴν Προίνα, ὅπου τοῦ κούρσεψαν τὸ σπῆτι του . . .

14. Ἀρχισαν τὸ σενλίκι τοῦ Χαλεπίου τριήμερον⁴⁵.

15. Ἦρθε εἶδησις ὅτι ἐριβάρισε στὴ Στεία ὁ Σουμὰν καπειτὰν
Παχιάς ὁ Νουρεντίνης⁴⁶

18. Ἐγόρασα ἓνα ζευγάρι χερόκτενα γρ. 11,20. Ἐλαβα ἀπὸ τὸν

⁴³) Ὁμόλογο.

⁴⁴) Ὁ Βασιλάκης Μιαούλης Κάσιος ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Κριτοβουλί-
δη (σ. 489) ὡς μέλος ἐπιτροπῆς ἀπὸ πληρεξουσίου τῆς συνελεύσεως Μαργαρι-
τῶν, πὺ εἶχε ἐπιφορτισθῆ μὲ τὴ Διοίκηση τῶν Ἀνατολικῶν Ἐπαρχιῶν. Ὁ
γαμπρὸς τοῦ Κοζ. Ἠλίας Μιαούλης εἶναι προφανῶς στενὸς συγγενῆς του.

⁴⁵) Τὸ Χαλέπιον πάρθηκε εἰς 29 Ἰουλίου (βλ. Politis XIV καὶ De
Cada l v è n e etc. σ. 194 κ.έξ).

⁴⁶) Αἰγύπτιος ναύαρχος (βλ. P a s h l e y XXIV, XXXVII καὶ XL). Προ-
κηρύξεις του βλ. Κριτοβουλ. 582 - 83. (Πβλ. Σταυράκι 157 καὶ Ψι-
λάκι, Γ, 771).

δο[ν]τοῦ κιαγιασῆ⁴⁷ Σαλή ἀγὰ 85 γρ. διὰ 34 ἐργάτες τοῦ χαλῆς-χανέ, νὰ τζοὶ δώσω τῶν 'πουρογῶ' ἔδωσα τοῦ Σαλή ἀγὰ τζοὶ τεσκερέδες

21. Ἔγινε καρὰρι⁴⁸ νὰ δώσουν οἱ ἀγάδες τὸ χασιλάτι⁴⁹ τῶν 45 καὶ τὸ μιρὶ τῶν 46 εἰς διορία ἡμέρες 31· ἐὰν εἰς τὴ διορίαν πως δὲν τὰ δώσουν, νὰ τοὺς δυναστεύουν μὲ τὸ ζαμπίτη. Ἦρθε ὁ γαμπρός μου ὁ Ἡλίας ἀπὸ τὴν Κριτσά καὶ τὸ βράδι ἔδειπνήσαμε μαζὶ μὲ τὸν καπετὰν Παναγὴ Ρόδιο

89 23. Ἐφθάσε ὁ ὑψηλότατος Μουχαφιζ Παχιά, ἐφέντης μας, ἀπὸ τὰ Χανιά τὴν τρίτη ὥρα τῆς ἡμέρας.

24. Ἔστειλα μὲ τὸ Μιχάλη Πάγκαλο ἔξω μιὰ σκαναβέτα⁵⁰ καὶ ἓνα ζευγάρι πιαστέρια (;) τοῦ Πέτρο καὶ ἓνα φιστάνι μὲ γυροπόδι τοῦ Γεωργάκη μου.

25. Μοῦ ἔστειλε ὁ καπετάνιος⁵¹ γράμμα, ὅτι ἐπνίγηκε στὰ Λακώνια τοῦ Ἀλεξοτζανῆ ἢ θυγατέρα, καὶ τὸ πέρασα στὸ κιορνάλε.

26. Ἐμίσεψε ὁ Μουχαφιζ Μουστιφά-Παχιάς ἀπὸ τὸ Κάστρο ὅθεν τὰ Χανιά.

28. Ἐμίσεψε ὁ Ἡλίας καὶ ἤδωκά του δάνεια γρ. 702· καὶ ἐμπαρκαρίστη μὲ τὸ Νικόλα τοῦ Ἀνδρουλιάκου, Κάσιον, ἀπὸ τὸ Ἀρβαριτοχώρι⁵².

31. Ἐβάλαμε ἀρχὴ νὰ σάζωμε τὸν δρόμον τοῦ νεροῦ, ὅπου πηγαίνει στὸ σεράγιο.

Σεπτεμβρίου

1 [ἡμ. ε']. Ἐφθάσε ἐδῶ ὁ Μουχαφιζ Παχιά, ἐφέντη μας, ἀπὸ τὰ Χανιά.

3. Ἀρχισαν νέαν χαρὰν δζὰ νίκην, ὅπου ἔκαμε ὁ αὐθέντης μας, ἡ ὁποία ἔγινε μὲ κανοβολισμὸν καὶ φωτοχυσίαν καὶ τουφεκοβολισμὸν τριήμερον.

5. Ἐδωσα τοῦ κ(απετὰν) Χαριτάκη⁵³ δάνειον 2 ἐννιαρία.

11. Ἐγινε ἀπόφασις τῶ Μεραμπελλιῶτω νὰ φέρουνε τὸ ἰχιούρι

⁴⁷) Γραμματικός, ἐδῶ : ταμίας στρατιωτικῆς μονάδας.

⁴⁸) Ἀπόφαση.

⁴⁹) Φόρος γεωργικῶν προϊόντων. Γιὰ τὴν ἐπιβολὴ φορολογίας στοὺς ἀγάδες βλ. Σταυράκι 157· πβλ. Pashley XXV καὶ Τομαδάκη, «Μύσων» Γ, 89.

⁵⁰) Ἡ λ. σκαναβέτα πιθανὸν νὰ ἔχει σχέση μὲ τὴν ἐνετικὴ caneveta, ὑποκορ. τοῦ caneva = μέρος ὅπου φυλάσσεται τὸ κρασί (Boerio, Dizionario del dialetto Veneziano, Venezia 1829).

⁵¹) Ἐνν. τὸν καστελκιαγιασῆ (βλ. ὑπόμν. 114 [1831]) τοῦ Μεραμπέλλου.

⁵²) Δὲν κατόρθωσα νὰ ἐξακριβώσω τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ τοπωνύμιον.

⁵³) Πρὸ εἶται γιὰ τὸν ἀντιπρόσωπο τῆς ἐπαρχίας Πυργιωτίσσης Χαρίτο Παπαδάκη (βλ. ὑπόμν. 7 [1832]).

τως τὸ λ[ά]δι καὶ νὰ ἀπολέθουν τζ' ἐλιές ἕως τὴν ὕστερη τοῦ Ἰουλίου, διατι θὰ παιδεύονται (παρὸν ὁ πα(πὰ)-Γεωργάκης Κονομάκης καὶ ὁ χ(αιζή) Λύρης ἀπὸ τὸ Χουμεριάκο).

13. Βράδι ἐτελειώσαμε τὸ σοῦ-γιολοῦν⁵⁴ στὸ σεράγιο

15. Ἐμισέψαμε μὲ τὸ μεϊμάρη⁵⁵ τὸ Κωνσταντιὸ δζὰ τὴ Γεράπειρο, νὰ κάμομε κέσφι τὰ καραούλια· καὶ τὸ βράδι ἐξωμείναμε στὰ Μάλλια στοῦ Στακάκη τοῦ Κωνσταντιοῦ τὸ σπίτι.

16. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὰ Μάλλια καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι στὴν 90
Κριτσά

18. Ἐφέρανε τζὶ τράβες τοῦ δουκιανιοῦ στὴ[ν] Κριτσά.

19. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὴν Κριτσά καὶ ἐπήγαμε τὸ μεσημέρι στὴν Πρίνα καὶ τὸ βράδι ἐξωμείναμε στὴ Μακροηλιά.

20. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὴ Μακροηλιά καὶ ἐπήγαμε στὸ Καστέλλι καὶ ἐκάμαμε κέσφι τρία καραούλια γρ. 413.

21. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὸ Καπέλλι τζῆ Γεράπειρος καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι στὴ[ν] Κριτσά.

23. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὴν Κριτσά καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι στὸ Καινούργιο Χωριό . . .

26. . . . ἤρθαμε στὸ Κάστρο.

29. Τὸ Γεώργη Σκουληκάρη καὶ Μανόλη Τρα[ν]τὰ καὶ Νικολῆ Τρα[ν]τὰ καὶ Δημήτρη [Κ]ουτουλάκη τοῦ Τζανῆ ἤβαλα μαρτύρους, ὅτι δὲν ἀφήνω τὸ σεφιλίκι μου⁵⁶ στὸ Καστέλλι στὸ Σταυρό, ὅπου ἐγοράσανε ὁ Σταυράκης Πάγκαλος καὶ Πα(πὰ) - Γεώργιος Πέρος καὶ Κωνσταντῆς Λιανός.

Ἰοκτωμβρίου

1 [ἡμ.] ζ'. Τὸ βράδι ἐκρέμασε ὁ Βεζύρης ἕνα Τοῦρκο Γενιάτη στὸ Σαντριβανάκι στὴν ἀσπρομουρνιά⁵⁷.

⁵⁴) Ὑδραγωγεῖο.

⁵⁵) Ἀρχιτέκτονα. Ὁ Κοζ. ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Συμβουλίου πηγαίνει μὲ ἀρχιτέκτονα, γιὰ νὰ καθορίσουν τίς δαπάνες τῆς ἐπισκευῆς τῶν πύργων (νὰ κάμουνε κέσφι στὶς βάρδιες), πὺν χρησίμευαν στὰ καραούλια ἐναντίον τῶν πειρατῶν καὶ ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων. Τοὺς τελευταίους, πὺν ἀποβιβάζονταν κρυφά, ἡ Αἰγυπτιακὴ Διοίκησις θεωροῦσε ἐπικίνδυνους γιὰ τὴν ἀσφάλεια τῆς Κρήτης (βλ. P a s h l e y XXX).

⁵⁶) Σύμφωνα μὲ τὸν τουρκικὸ νόμο, ὁ ἰδιοκτῆτης ἀκινήτου κτήματος δὲ μποροῦσε νὰ τὸ πουλήσει, ἂν δὲ ρωτοῦσε πρῶτα τὸν πλησιαστή του (σεφή), ὁ ὁποῖος, ἐν ἐναντία περιπτώσει, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐναγάγει τὸν πουλητὴ καί, ἀποδεικνύοντας μὲ μάρτυρες ὅτι δὲν «ἄφηνε τὸ σεφιλίκι», νὰ ἀκυρώσει τὴν ἀγοραπωλησίαν.

⁵⁷) Στὸ ἀνατολικὸ ἄκρο τῆς Πλατειᾶς-Στράτας, μπροστὰ στὸ φούρνο Τ σ ο υ β α λ ῖ δ η. Στὴν ἐκεῖ μικρὴ πλατεῖα, πὺν ἦταν πολυσύχναστη λόγῳ τῆς

2. Τὸν ἐξεκρέμασε καὶ ἐμίσειψε διὰ τὰ Χανιά ὁ Βεζύρης. Ἦρθε τὸ Μαρούλι ἀπὸ τζ' Ἀρχάνες.

3. Ἀρχισα νὰ πηγαίνω εἰς τοῦ Μονκαμπελετζῆ τὸ σαπουναριὸ νὰ τὸ μεραμετίζουμε, νὰ ἀλατίζουμε τὶς ἐλιές, ὅπου θὰ στείλωμε στὸ Μισίρι.

6. Ἔστειλα μὲ τὸ δά(σκαλο) Γεώργη Σπαθάρο στὸ Μεραμπέλλο τὸ χουλασὰ τῶν ἐλιῶν, διὰ νὰ τζ' ἀλέθουν γλήγορα καὶ νὰ φέρονουν τὰ ἰχιούρια μέσα. Ἀφησέ μου ὁ Νικόδημος ὁ ἀρεμαθιώτης (;) ἠγούμενος γρ. 68, νὰ τὰ δώσω τοῦ Ἀγκαλομουσταφᾶ, διὰ νὰ λείπουν ἀπὸ τὸ πάχτος τοῦ Μοναστηριοῦ (ἔδωσά τα).

91 8. Ἦρθε ὁ Ἡλίας ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ καὶ ἤσυρνε 9 φοράδες.

9. Ἐξε[μ]παρκάραμε τζὶ φοράδες. Ἐπήραμε ἀπὸ τὴ χιόνα⁵⁸ 4 κιλά⁵⁹ στάρι, διὰ νὰ κάμομε μαντήλι⁶⁰ μὲ τὸν Ἀμέτ ἐφέντη, τὸ Ρίζο βεκιλή, καὶ ἐβγῆκε ὀκ. 77,200 καί, σὰν τὸ ἐλεσματίσαμε, ἐπήγαμε στὸ μῦλο στὸν Καρτερό καὶ τὸ ἐλέσαμε καί, σὰν ἐπῆρε ὁ μυλωνὰς ὀκ. 5, ἔμεινε ὀκ. 67,250 . . . καὶ κάμαμε φωμνιά 335.

13 . . . Ἐπιίσαμε νέον μαντήλι καὶ ἐπήραμε ἀπὸ τὴ χιόνα στάρι κιλά 6

16. Ἐβγῆκε καὶ ὁ Ἡλίας ἀπὸ τὴν κορυφ[ν]τίνα. Ἀρχισαν νὰ φέρονουν ἐλιές στὸ σαπουναριόν.

17. Ἐκάθισα στὸ σαπουναριό, ὅπου βάνομε τζ' ἐλιές.

18. Ἐπῆρα ἀπὸ τὴ χιόνα 56 ὀκ. στάρι, δυὸ αἰλίκια⁶¹ τοῦ Ρεπιουλαχῆ καὶ Τζεματζελεβέλ

25. Ἐπήγαμε μὲ τὸ Τιστὰρ-ἀγὰ τοῦ Γάζι καὶ ἐμετροήσαμε τὰ ὀζά του καὶ ἦσανε 45, ὅπου θὰ τοῦ δώσει ὁ κοινάτοράς του ὁ Μουσταφάς...

92 26. Ἦβγαλα τεσκερὲ τῶν Μεραμπελλιῶτων χατζήδων, δζὰ νὰ πᾶνε στὸν Ἅγιον Τάφον: ὁ καθηγούμενος τοῦ Ἀρεθιοῦ ὁ Κωσταντιός, ὁ Πα(πᾶ) κύρ Ἀντώνιος ἀπὸ τὸ Χουμεριάκο καὶ ἀπὸ τὸ Καινούριο Χωριὸ ὁ πα(πᾶ) Μανολιὸς Θεωδωράκης καὶ ὁ Γεωργάκης Γιανναδάκης καὶ ὁ Γιαννιὸς Μαστρομανολάκης καὶ ὁ Νικολάκης Μαστρομανολάκης καὶ ὁ Ἀντωνιὸς Ζοκλάκης. Προτοῦ εἶχα καὶ ἀπὸ τζὶ Βρούσες τριῶν ὀνομάτων τὸν τεσκερὲ τως ἐβγαρμένο: τοῦ Πα(πᾶ) Νικολάκη καὶ τοῦ Δημήτρη Πάτερου καὶ τοῦ κουνιάδο μου τοῦ Γεωργάκη Καβέτζο καὶ

διασταυρώσεως τῶν δρόμων, ἐκτελοῦσαν οἱ Τοῦρκοι τοὺς παραδειγματικούς ἀπαγχονισμούς. Ἡ πλατεῖα εἶχε τὸ ὄνομα Σαντριβανάκι ἀπὸ τὴν ἐκεῖ «φιλανθρωπικὴ βρύση» (σεμπιλ-χανέ). Ὁ τοῦρκος ποὺ ἀναφέρει ὁ Κοζ. λέγεται Γενιάτης, ἐπειδὴ κατάγεται ἀπὸ τὸ χ. Γένα τῆς ἐπαρχίας Τεμένους.

⁵⁸) Ἀποθήκη τοῦ Τελωνείου.

⁵⁹) Τουρκικὸ μέτρο βάρους σιτηρῶν ἴσο μὲ 20 ὀκάδες.

⁶⁰) Δὲ μπόρεσα νὰ ἐξακριβώσω τὴ σημασίαν τῆς φράσεως αὐτῆς.

⁶¹) Μηνιάτικα.

νὰ δώσει ὁ Ἅγιος Θεὸς νὰ τοὺς ἀπολαύσομε μὲ ὑγείαν, ἄμην.

27. Ξημέρωμα ὑερέθη ὁ Τοπάλ Ὁσμανῆς πριμένος στὸ Σαντριβανάκι ὀμπροσιάς, ὁποῦ τὸν ἤπνιξε ἡ Ἐξουσία⁶².

Νοεμβρίου

1 [ἡμ.] γ'. Ἐδωσα τεσκερεὲ τοῦ πα(πᾶ) Γεωργάκη Τζαβλάκη, δζὰ νὰ πάγει στὸν Ἀγ[ι]ον Τάφο.

13. Ἐστεφάνωσα τὸν κον[μ]πάρο μου Ἀντώνιο μὲ τὸ Ζαμπιό, τοῦ Ταλικ-μπέη τῆ [μ]πεσιλεμέ⁶³.

23. Ἦρθε ὁ Ἡλίας καὶ ἤφερε τοῦ Χαϊμάκη⁶⁴ τὰ γρόσα, ὅπου τοῦ χρεώσται.

27. Ἐβάναμε τζ' ἐλιές στὰ βαρέλια καὶ ἐγεμίσαμε 45 βαρέλια καὶ τὰ κα[μ]πανίσαμε καί, σὰν ἐβγάλαμε τῆ [ν]τάρα τως τῶ βαρελιῶ 1122,300, ἔμειναν οἱ ἐλιές σαφὶ ὀκ. 6369,100 καὶ τζὶ μπαρκάραμε.

93

29. Ἐμπαρκάρισε ὁ Ἡλίας στοῦ Γεώργη τοῦ Μεσκίνη τὸ καῖκι, τοῦ Κασώτη, ἓνα ζεμπίλι ρύζι, ὀκ. 101, ἀπὸ τοῦ Χατζαλῆ πρὸς 15,20 γρ. τὸ κιλό, καὶ ἓνα ζεμπίλι ροβίθια ἀπὸ τοῦ Χασιριτζάκη καὶ ἓνα τσουβάλι κουκκιά ἀπὸ τοῦ [Μ]πέη στὸ Χεϊτὰν τζαρσισή, μουζ(ούρια) 4 1/2 καὶ 3 ἀγκόνες ἀπὸ τοῦ Σκεντέρη καὶ 3 κασιανιές ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ ἓνα καλάθι γυαλικά καὶ δυὸ κεφάλια ζάχαρη καί, σὰν τὰ μπαρκάρισε, ἐμίσεψε δζὰ τὴν Κριτσά καὶ τὸ καῖκι θὰ τοῦ πάγει τὰ [μ]πράτη στὸ Βουρκιά⁶⁵.

Δεκεμβρίο[ν]

7 [ἡμ.] δ'. Ἦπιασα τὰ σπίθια τοῦ Γεορζῆ Γιωργάκη μὲ τὸν κισρά, γρ. 9 τὸ μῆνα. Ἐδωσά του εὐθὺς ἓνα μῆναῖο. Καὶ νὰ δώσει ὁ Θεὸς νὰ μισέφομε μὲ ὑγείαν καὶ χαράν, ἄμην.

9. Ἐλαβα τὸ ταῖνι μου δυὸ μῆναῖα στάρι ὀκ. 56 καὶ διὰ τζῆ φοράδας τὸ γέμι κριθάρι κιλὰ 5 1/2.

13. Ἐμίσεψε ὁ σκατὸς καὶ δὲν ἤπηρε τοῦ Γεωργάκη μου τζοὶ σάκκους.

94

⁶²) Ὁ τρομοκρατικὸς αὐτὸς ἀπαγχονισμὸς Τούρκων (βλ. καὶ παραπάνω ὑπόμν. 57) ἐπιβεβαιώνει τὶς πληροφορίες τοῦ P a s h l e y (introduction XXIX.) Σύμφωνα μ' αὐτὲς τὸν Ἰούλιο τοῦ 1832 ἔφθασε στὸν Πασά τῆς Κρήτης διαταγὴ ἀπὸ τὸ Μεχμέτ-Ἀλῆ νὰ θανατώνει κάθε Ὀθωμανό, πὺ συνωμοτοῦσε ἢ διέδιδε εἰδήσεις κατὰ τοῦ Ἀντιβασιλέως — ὁ τελευταῖος πολέμοῦσε τότε ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου.

⁶³) Ὑπηρέτρια Χριστιανή, πὺ ὑπηρετεῖ γιὰ τὴν τροφή. Οἱ «μπεσιλεμέδες» συχνὰ ἦσαν παλλακίδες τῶν ἀφεντικῶν τους, πὺ ὕστερα τὶς πάντρευαν. Ὁ Ταλικ-μπέης ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ αἰγυπτιακοῦ στρατοῦ (T.A.H. κωδ. 36, σ. 78).

⁶⁴) Ἐβραίου.

⁶⁵) Παράλια τοποθεσία ἓνα χμ. Α τοῦ Ἀγίου Νικολάου Μεραμπέλλου.

14. Ἦρθανε οἱ βαρελιτζήδες, ὅπου·λείπανε στὰ κρασάτικα (;).

15. Ἦβγαλα τεσκερεὲ τοῦ Ἀστροπαλίτη, ὡσὰν ἤβγαλε τὰ χαραιζο-
χάρθια του, δζὰ νὰ καθίσει στὸ Μεραμπέλλο στὸ Νέον-Χωριό, καὶ
ἐπαρσιιάστη στὸν Ὀσμὰν μπέη μας ἐγγνητῆς του ὁ Νικολοκοκόλης τοῦ
Μιχελῆ ἀπὸ τὸ Νέον-Χωριό⁶⁶.

16. Ἔδωσα τοῦ Χ(ατζῆ) - Ἀλῆ σὲ 57 ὄκ. πακαλάρο μὲ τὸ χαμα-
λιέ του γρ. 155 . . .

1833.

Ἰανουαρίου

1 [ἡμ.] α'. Ἀρχιμηνιά. Νέον σωτήριον ἔτος καὶ εἰς χρόνους πολ-
λοὺς καὶ καλοὺς νὰ δώσει ὁ Ἅγιος Θεός, ἀμήν!

4. Ἔδωσα τοῦ Σταυράκογλου τὸ κλειδὶ τοῦ σπιθιοῦ του.

5. Ἔδωσα 32 βαρέλια γεμάτα ἐλιές τῷ μεμούρηδω¹, τοῦ Σελήμ-
αγᾶ καὶ τοῦ καπετὰν Γιάννη, καὶ τὰ πήγανε στὸ Γιομουρούκι² ἀκα-
μπάνιστα, ἕως ὅτου ἔλθει καράβι.

7. Ἐκάθισα στοῦ Τιστὰρ-μπέη τὰ σπίτια³.

9. Ἦρθε καὶ εἶδηςις ὅτι ἔκαμε ὁ αὐθέντης μας μίαν νίκη ἀπόξω
τῆς Σμύρνης⁴ καὶ ἐκρότησαν κανοβολισμὸν τριήμερον.

95 10. Ἐπιάσαν Ρεμαζάνι καὶ ἦτανε χειμῶνας ψύχρα σφοδρότατη.

12. Ἐλογαριαστήκαμε μὲ τὸν Ἡλία καὶ ἔμειναν στὸ δουκιάνι γρ.
ἐδικά μου 776 καὶ 19 π(α)ρ(άδες).

13. Ἐσπέρας καὶ πρωτὶ καὶ μεσημβρία εἶδον ἐν ὁράματι κάτι περὶ
τοῦ φοροδότου⁵.

⁶⁶) Ἡ πληροφορία αὐτὴ τοῦ Ἡμερολογίου φανερώνει τοὺς ὄρους, ὑπὸ
τοὺς ὁποίους ἐγινόταν τότε ἡ ἐγκατάσταση ξένων στὴν Κρήτη.

¹) Ὑπαλλήλων.

²) Τελωνεῖο.

³) Ἐνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ μεγαλύτερα παλιὰ σπίτια τοῦ Μεγάλου
Κάστρου. Ἀπὸ τοῦ 1859 κ.έξ. κατοίκησε σ' αὐτὸ ὁ Κοῦρδος Μπερντιχάν-Πα-
χιάς, πού, κατὰ τὸ Τ.Α.Η. (κωδ. 97, σ. 115), εἶχε 42 παιδιά. Οἱ παλαιότεροι
τὸ ξέρουν ὡς «Κονάκι τοῦ Μπερντιχάν-Παχιά». Καταστράφηκε ἀπὸ βομβαρδι-
σμὸ κατὰ τὴν ἐπίθεση τῶν Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν.

⁴) Πρόκειται γιὰ τὴ μεγάλη νίκη τῶν Αἰγυπτίων ἔξω ἀπὸ τὸ Ἰκόνιο, πού
ἄνοιξε τὸ δρόμο γιὰ τὴν Κωνσταντινούπολη. Μετὰ τὴ μάχη αὐτὴ—στὴν ὁποία
ὁ Τοῦρκος ἀρχιστράτηγος πιάστηκεν αἰχμάλωτος—οἱ Αἰγύπτιοι προήλασαν πρὸς
τὴν Κιουτάχεια (βλ. De Cadalvène etc., 383 καὶ Politis, XVII).
Ἡ μνεῖα τῆς Σμύρνης στὴ σχετικὴ εἶδηση εἶναι ἴσως προπαγανδιστικὴ ὑπερ-
βολὴ τῆς Αἰγυπτιακῆς Διοικήσεως.

⁵) Μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ αὐτὸ ἐπίθετο ἴσως ὁ Κοζ. νὰ ὑπονοεῖ τὸ Μου-

20. . . . Τὴν αὐτὴν ἡμέρα τὸ βράδι, ἔμισὴ ὥρα τῆς νυκτός, ἔφθασε ὁ ὑψηλότατος Μουσταρά-Παχιάς ἀπὸ τὰ Χανιά.

25. Βράδι ἔστεφανώθη ὁ Μύρωνας, τοῦ Μελιδονιώτη ὁ υἱός.

29. Ἐστεφανώθη, εἰς τὴ Μητρόπολη, τοῦ Ἀύλοποτάμου ἡ ἀδελφή, ἡ Ἑλένη, καὶ ἐπῆρε τὸ Σαατζάκη.

Φλεβάριος

5 [ἡμ.] α'. Ἀποκρὰ κροάτινη . . .

12. Ἐδωσε ὁ Τισιὰρ-ἀγάς τοῦ Πέτρο γράμμα, νὰ πάγει στὴν Κρι- 96
τοὰ καὶ στὴν Προίνα γραμματικός, τὴν Τυρινὴ ἀποσπέρας.

13. Ἐπήγαμε στὸ Γιομουρούκι 40 βουτζὰ ἐλιές γεμάτα ἀκαμπά-
ριστα.

17. Ἐπῆρε ὁ Κωστα[ν]τῆς Βλάχος ἓνα μουλάρι γρ. 760 . . .

Μάρτιος· σὺν Θεῷ Ἁγίῳ καὶ εἰς χρόνους πολλοὺς καὶ καλοὺς. 97

1 [ἡμ.] δ. Ἐφθασεν ὁ Βασιλάκης⁶ μὲ τὸν τεριζήπαχη τοῦ Μεχ-
μέτ-Ἀλῆ Παχιά καὶ ἤρθανε ἀπὸ τὴ Σαντορίνη.

2. Ἐλαβα ἀπὸ τὸ Στελιανάκη δάνεια γρ. 100.

8. Μοῦ ἔδωσε ὁ Ἐμὶν ἐρέντης ἀπὸ τὸ σαράγιο 24 τεσσάρια καὶ τὰ
ἐπῆγα δάνεια τοῦ Χ' Κωσταντίνου, τεριζήπαχη τοῦ αὐθέντη μας.

16. Ἐμισέφανε οἱ Κριτζῶτες, ὅπου εἶχανε νταβὰ δζὰ τὰ τατζερικά⁷.

17. Εἰς τὰς 4 1/2 ὥρας ἐμίσειπε ὁ Βασιλάκης καὶ ὁ Χ(ατζή) Κω-
σταντῆς Μυτιληναῖος, τεριζήπαχης τοῦ Μεχμέτ-Ἀλῆ πασᾶ, μὲ τὴ
γουλέτα τοῦ Γετήμ καπετάνιο, εἰς τὴν ὁποίαν ἐβάλαμε 50 βουτζὰ ἐλιές,
ὁκ. 6086, καὶ 80 σεφερλῆδες, τοῦ Τζελεπῆ-ἀγᾶ τὸ τακίμι.

20. Ξημέρωμα ἐγέννησε ἡ φοραδοπούλα ἓνα θηλυκὸ ἀσπροκούτελο
καὶ νὰ τὰ εὐλογῆσει ὁ Ἅγιος Θεὸς ὡς τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ
Ἰακώφ (sic) νὰ πληθαίνουν ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμ-
μο τῆς θαλάσσης!

22. Ἐστείλε ὁ Πέτρος τοῦ Ἀγᾶ ἀχιβάδες 300, σουπιές 20.

29. Ἐπήγαμε τὴ φοράδα στὸ γάδαρο καὶ ἔδωσα τοῦ γαδουράρη
γρ. 16.

Ἀπριλίου

2 [ἡμ. α']. Λαμπρά. Εἰς πρώτη ὥρα ἤκαμε ἓνα σεισμὸ μὲ βρον- 98

σταφά-Πασᾶ ἢ τὸ Μεχμέτ-Ἀλή. Λόγοι προφυλάξεως τὸν ἐμποδίζουν νὰ ἐκφρα-
στεῖ θετικὰ—«κάτι»—καὶ νὰ κατονομάσει τὸ πρόσωπο.

⁶) Ὁ Βασιλάκης Μισούλης Κάσιος ἦταν ἀπὸ τοὺς πιὸ διακεκριμένους
πληρεξουσίου της Συνελεύσεως τῶν Μαργαριτῶν (βλ. ὑπομν. 44 [1832]).

⁷) Ὁ φόρος τῶν αἰγοπροβάτων ἀπὸ τὸ ἐνετ. *dazio* = φόρος (Στ. Ξα-
νοῦδίδου, Ποιμενικά Κρήτης, «Λεξικογρ. Ἀρχεῖον τῆς Μέσης καὶ Νέας
Ελληνικῆς», Ε 301).

τή. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα τῆς Λαμπροῦς ἐκρέμασε ἡ Ἐξουσία ἓνα Τοῦροκο Στειακὸ στῶ Χανιῶ τὴν Πόρτα στὸ λεῦκο⁸, μὲ τὸ νὰ εἶχε σκοτώσει τὴ γυναίκα του.

3. Βράδι εἰς τὰς 4 ὥρας τῆς νυκτὸς ἔγινε σεισμὸς παρόμοιος μὲ τὸν ἐχθεσινό.

5. Εἰς τὰς 3 ὥρας τῆς ἡμέρας ἔγινε σεισμὸς παρόμοιος μὲ τοὺς πρώτους. Ἐγροικήθη ἀκόμας ἓνας μικρὸς σεισμός

10. Ἦρθε ὁ Κατζουλάκης ὁ Μανολιὸς καὶ ἐβάστα μου καὶ γράμμα ἀπὸ τὸ Ἀνάπλι.

11. Ἐμίσεψε ὁ Μιχάλης Πάγκαλος δζὰ τὴν Κοιτσά, νὰ πᾶ γυρεύγει τὸ Μανολιὸ Ἀλέξη, ὅπου τότε γυρέψανε ἀπὸ τὸ Χιουρά, ὅπου τοῦ ἔκανε ὁ χ(ατζῆ) Πέτρος [ν/ταβὰ δζὰ τὸ κηπούλι του. Καὶ τὸ βράδι εἰς τὰς δύο ὥρας τῆς νυκτὸς ἔγινε σεισμὸς μὲ μεγάλον κρότον.

16. Ἄρχισαν νὰ κάνουν φωτοχυσία, ἐπειδὴ ἔκαμε μπαρισίκι⁹ ὁ Σουλτάνος μὲ τὸν Ἀντιβασιλέα τῆς Αἰγύπτου. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα ἀπομεσήμερα μὲ ἔστειλε ὁ Παχιά-ἐφέντης στὴ[ν] Τία εἰς τὸ αὐθεντικὸ φουρκατόνι¹⁰ (καπετάνιος του [ὁ] Ὀμέρ καπετάνιος) καὶ ἐξανοίξαμε τὰ βουτζά, ὅπου τοῦ δώσαμε γεμάτα ἐλιές, καὶ ὅσες ἐλιές δὲν τοῦ ἄρσαν τὰ πῆρα ὀπίσω, βουτζὰ 7, καὶ ἤκαμα στὴ[ν] Τία Κυριακὴ βράδι καὶ Δευτέρα βράδι καὶ τὴν Τρίτη βράδι ἤκαμα στὸ πέλαγος εἰς τὸ καῖκι τοῦ Ἀρίφ καπετάνιο, ὄντας ἤροχομέστην, καὶ ἐφθάσαμε στὴν Κάνδια τὴν Τετράδη εἰς τὰς τρεῖς ὥρας τῆς ἡμέρας

99

Μαΐου

1 [ἡμ.] β'. Ἐβάλαμε τζὶ Κασώτισσες καὶ ἐδιαλέγανε τζ' ἐλιές.

3. Ἐβάλαμε τζὶ ζουλισμένες ἐλιές καὶ τζ' ἀλέθαμε.

6. Βγῆκε ὁ Μουχαφίζ Παχιάς, νὰ κάμει βόλιτα στὰ χωριά.

27. Ἐνετάρισα ἀπὸ τζ' ἐλιές καὶ ἐκάθισα στὸ Συμβούλιο. Καὶ εἰς τὰς 9 ὥρας ἔφτασε καὶ ὁ Μουχαφίζ Παχιά, ἐφέντη μας, ἀπὸ τὴ βόλιτα, ὅπου ἔκαμε στὰ χωριά.

28. Ἐκαμε λογαριασμὸ ὁ μουκατὰ-ναζιροῦ δζὰ τζ' ἐλιές, ὅπου ἔστειλαμε στὸ Μισίρι, καὶ ἐκοστίσανε μὲ τὰ ἔξοδά τως ἢ ὀκὰ π(α)ρ(ά-δες) 22, ἄσπρα 2.

Ἰουνίου[ν]

2. [ἡμ.] στ'. Ἐπάκτωσε τὸ Μιρι¹¹ τοῦ Μουκαπελετζῆ τὸ σαπουναριὸ τὸ χρόνο 160 γρ., νὰ λάβει εὐθὺς τὸ μισὸ πάκτος, καὶ τὸ μαγατζέ,

⁸) Τὸ δέντρο αὐτὸ ἀπαθανάτισε ὁ Gerola, Mon. Ven., I, 397, εἰκ. 223.

⁹) Εἰρήνη (πρβ. Politis, XXIII καὶ XXIV).

¹⁰) Λ. ἀραβικὴ, πὺ σημαίνει: δίκροτον, φεργάδα.

¹¹) Τὸ Δημόσιο, τὸ Κράτος.

ὅπου ἔχει τὰ πιθάκια, μετὰ πέντε μῆνες νὰ τόνε κάνει καὶ ἐκεῖνο τὸ Μιρὶ ζάπι¹², ἐπειδὴ τὸν εἶχε ἀλλοῦ πακτωμένο.

3. Ἐμίσειπε ὁ Προκάκης διὰ τή[ν] Κριτσά.

5. Ἐμίσειπε ὁ Βεζύρης δζὰ τὰ Χανιά . . .

9. Ἐθεσαν τὴν ὄρνιν.

100

12. Μᾶς ἔβαλε μαρτύρους ἡ Κιουμουρού, τοῦ Προήμη θυγατέρα ἀπὸ τὸ Πισκοκέραλο τζῆ Στείας, ὅτι ἔλαβε δζὰ βυζαστικά της γρ. 70 ἀνάμιση χρόνο, ἀπὸ 5 γρ. τὸ μῆνα, καὶ δὲν ἔχει νὰ παίρνει ἀπὸ τὸ[ν] Τιστὰρ-ἀγὰ μήτε πολὺ μήτε λίγο. Μάρτυρας ὁ Ἀλῆ-ἐφέντης, Μουλὰ-ἰμάμης, Ἀμέτης Γιαμάκη καὶ Κωσταντῖνος Κοζύρης

15. Ἐστειλα στὴ Γεράπειρο τοῦ Κανακάρη τὸν τεσκερὲ μὲ τὸ Γιάννη Ἀσπρά

16. Ἐστειλα τὸν τεσκερὲ τοῦ Λιμνιώτη πελήπαχη μὲ τὸν δά(σκαλο) Γιαννιὸ Τζιχλή

18. Ἐστειλα γράμμα στὴ[ν] Κριτσά τοῦ Μιχαλέτο μὲ τὸ Δημήτρη Ζαχαριά

25. Ἠλθενε ὁ Σουμὴν-μπέης μίς ἀπὸ τὴ βόλιτα.

26. Ἐπῆρα ἀπὸ τὸ Μουσταφαγὰ ἄχερα ὀκ. 208 1/2 φὶ 3, ἔδωσά του γρ. 15,25

Ἰούλιος.

5 [ἡμ.] δ'. Σημέρωμα εὐρέθηκε ὁ Ταραξῆς¹³ στὸ κοράκι του στὸ γυιτάκι του σκοτωμένος καὶ τόνε σκότωσε ἡ θυγατέρα του μὲ δυὸ ἀράπισσες. Τὴν αὐτὴν ἡμέρα ἔδωσα εἰς τὸ Συμβούλιο, καθὼς μὲ προστάξανε, τὸ χρέος τοῦ Ἡλία εἰς τοῦ Πέτρου τοῦ γιοῦ, εἰς τὸ χέρι ἑνὸς πουλούκπαχη τοῦ Χουσεῖν-μπέη τζῆ Γεράπειρος, ὅπου τὸν ἤβαλε ὁ Χουρμούζης, καὶ ἔδωσα γρ. 687,20, ὅπου μού τά ἔγενε ὁ Ἡλίας ἀφητὰ νὰ τὰ δώσω.

7. Ἐστειλα τὸ χουλασὰ τοῦ Καπετάνιο ἔξω δζὰ τοὺς κλέπτες. Μὲ τὸ Σαντίκη εἰς τὸν Ταλικ-μπέη¹⁴

101

13. Ἐπρίξανε τὲς δυὸ ἀράπισσες τοῦ Ταραξῆ, ὅπου τὸν εἶχανε σκοτωμένο

27. Ἐδόθη καρὰρι νὰ δώσει ὁ ἡγούμενος ὁ Συμεὼν ἐκ τὰ Ρεθε-

¹²) Κάνω ζάπι = ἐξουσιάζω.

¹³) Στὸ Τ. Α. Η. ἀναφέρεται ὡς φεουδάρχης τοῦ χωρίου Ἀποστόλοι Πεδιάδος.

¹⁴) Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ γιὰ τοὺς «κλέπτες», πού ἀποστέλλεται στὸν Καπετάνιο καὶ τὸν Τοῦρκο στρατιωτικὸ διοικητὴ τοῦ Μεραμπέλλου Ταλικ-μπέη γιὰ ἐκτέλεση, δὲ φαίνεται νὰ εἶναι ἄσχετη μὲ τὶς φῆμες περὶ ἐπαναστατῶν, πού ἄρχισαν νὰ κυκλοφοροῦν στὴν Κρήτη ἀπὸ τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1833 (βλ. P a s h - l e y, XXX. Πβλ. καὶ «Κρητικὰ Χρονικὰ» Α, 182).

μνηώτικα μιᾶς γυναικὸς τὸ χρέος τοῦ Μοναστηριοῦ, γρ. 9.500).

29. Ἐφανήκανε ὁ μεγάλη καράβια καὶ εἶπαμε πὸς εἶναι μέσα ὁ Μεχμέτ - Ἀλή, Ἀντιβασιλέ[ας] τῆς Αἰγύπτου μέσα καὶ ἐπέρασαν κατὰ τῶν Χαριῶν τὸ μέρος¹⁵.

31. Ἀποκρὰ τοῦ Δεκαπενταγούστου. Ἀποσπέρα ἐδιαβάστη τὸ σύστημα τοῦ Συμβουλίου. Ἐριβάρισε στὰ Χαριά ὁ αὐθέντης μας.

Αὐγούστο[υ]

3 [ἡμ.] ε'. Ἐστειλε ὁ αὐθέντης μας προσταγὴ καὶ ἐλευθέρωσαν τοὺς φυλακωμένους.

4. Ἐδωσα τεσκερὲ τοῦ Σαλῆ-ἀγά, χιόνα-ραζιοί, καὶ ἔδωσα τὸ[ν] κιορὰ τοῦ Τζανῆ Ἀλέξη γρ. 16, ὁπού ἔφερε τρίχα τοῦ Μιοιοῦ ὀκ. 160....

102 10. Ἐφθάσε στὸ Ρέθεμνος ὁ αὐθέντης.

13. Βγαίνοντας ὁ ἥλιος ἐβγῆκε ἀπὸ τὰ καράβια ὁ Ἀντιβασιλέας τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν Κάντζα

16. Ἐκαβαλίκεψε ὁ Ἀντιβασιλέας καὶ ἤκαμε βόλιτα στὸ Κίστρο.

17. Ἐπόρισε ὁ Ἀντιβασιλέας καὶ ἐπῆγε στὰ Γιογυράκια

18. Βράδι ἤρθενε στὸ Συμβούλιο ὁ Ἀντιβασιλέας

20. Προῦτ ἐμίσεψε ὁ Ἀντιβασιλέας μὲ ἔντεκα καράβια.

25. Ἐμετρούσαμε στάρι καὶ τὸ βάλαμε στὴ χιόνα, τοῦ Χαλήλ-κιπε-τάνιο τὸ καῖκι τό ἔφερε, μ(ουζούρια) 1392. Κτήματα 109 φὶ 6 [=] 1254. Σακουλάδες¹⁶ 46 φὶ 3 [=] 138.

Σεπτεμβροῖο[υ]. . . .

103 8 [ἡμ.] στ'. Ἐβάλανε τὸ Μανολιὸ Πάγκαλο καὶ τὸ Τζαγκαράκη στὴν ἀλυσσίδα, μὲ τὸ νὰ ἔδωσαν φωμὶ τῶν κλεπτῶν¹⁷.

16. Ἐποσηκώσαμε τὸ στάρι ἀπὸ τὸ Λιμάνι. Ἐκρεμάσανε καὶ τὸ Ζουρίδη¹⁸.

¹⁵) Ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς ἤρθε στὴν Κρήτη τὶς 12 Αὐγούστου (Pashley XXX). Ἡ ἀσυμφωνία τῆς ἡμερομηνίας αὐτῆς μὲ τούτη τοῦ Κοζύρη ὀφείλεται στὸ ὅτι ὁ Pash. χρησιμοποιοεῖ τὸ Γρηγοριανὸ Ἡμερολόγιο.

¹⁶) Χαμάληδες.

¹⁷) Βλ. ἀμέσως παραπάνω ὑπόμνημα 14.

¹⁸) Ὁ ἀπαγχονισμὸς τοῦ Ζουρίδη ἔχει πιθανώτατα σχέση μετὰ τὸ κίνημα τῶν Μουρτιῶν, πού εἶχε ἤδη ἀρχίσει (Pashley, XXXIV). Ὅπως μὲ πληροφόρησε ὁ Ν. Σταυρινίδης, σὲ ἀνέκδοτη συλλογὴ δημοτικῶν κρητικῶν ῥομάτων τοῦ Παύλου Βλαστοῦ εἶναι καταχωρημένο ἓνα τραγούδι σχετικὸ μὲ τὸ θάνατο ἑνὸς Ζουρίδη ἀπὸ τὰ Ἀνώγεια. Ζήτησα, μέσῳ τῶν «Κρητικῶν Χρονικῶν», ἀπὸ τὸν κάτοχο τῆς συλλογῆς αὐτῆς Γ. Βλαστὸ νὰ χρησιμοποιοῦμαι τὸ περιεχόμενό της—ἀποβλέποντας κυρίως στὸ ποίημα τοῦ Ζουρίδη—, μὲ ἡ ἀπάντηση ἦταν μιὰ κατηγορηματικὴ ὅσο καὶ ἀδικαιολόγητη ἄρνηση. Πάντως ἡ ἀπήχησις τοῦ θανάτου τοῦ Ζουρίδη μέσα στὴ δημοτικὴ μας ποίηση δείχνει, πὸς πρόκειται γιὰ ὄχι ἀσήμαντο ἐπεισόδιο τῆς ἱστορίας μας. Σύμφωνα μὲ τὴν προφορικὴ

17. Ἐβαπτίσανε στή[ν] Κριτσά τοῦ Ἰλία Μιαουλιάκη¹⁹ τὸ παιδί, τὸν Κωνσταντῖνο.

21. Ἐθῆσα τὴν ὄρνιν.

22. Ἐλογαριαστήκαμε μὲ τὸν ἐνδοξότατον Τιστὰρ-ἀγὰ καὶ ἔμειν ἀν γὰ τοῦ δίνω γρ. 201 καὶ ἤγραφέ τα στὸ τεμεσούκι, ὅπου τοῦ εἶχα δοσμένο.

29. Ἐλαβα ἀπὸ τὸ Στελιανάκη δάνεια γρ. 200.

30. Ἐδωσα πέϊ²⁰ τοῦ Μουλαδάκη γρ. 200, δζὰ γὰ πάρω τὰ σπῖθια του· μάρτυρες ὁ Χουσεῖν ἀγὰς, τοῦ Γιαννιοῦ ὁ γιός, στὸ Χεϊτὰν-ὄγλου τὸ τζαρσί δουκιατζής ὀμπροστὰς στὸ[ν] πλάτανο, καὶ ὁ Ζαχαριὸς Παρθενάκης ἀπὸ χωριὸ Μνιαμοῦ. Ἐπῆρα καὶ ἓνα πάπλωμα γρ. 10 καὶ τὸ ἴστειλα στὸ σπίτι μου μὲ τὸ Συμιομιχαλιὸ καὶ μιὰ ἀλυσσίδα μὲ ἓνα πολίτικο²¹, γὰ τὸ δώσει τοῦ Καλλιοῦ μου. Ἐπῆγα στὸν Ἀρμυρὸ καὶ ἤκαμα κέσφι²² τὸν ἀνθρώπο, ὅπου ἐπλάκωσε ὁ χωματόλακος, τὸ Γεώργη Ἀγιομυριανό.

Ὀκτωμβρίου

2 [ἡμ.] β'. Ἐπῆρα τὸ φεραγάτι²³ τῷ σπιθιωῦ καὶ ἤδωκα τοῦ μουτεβελῆ γρ. 28

9. Ἦκαμα κέσφι τζοὶ κιχιάδες.

11. Ἐρχίγησα γὰ γράφω στὸ ἀμπάρι.

19. Ἐμίσεψα ἀπὸ τὸ ἀμπ[ά]ρι.

21. Ἐλαβα ἀπὸ τὸν Μιχαλιὸ Συμιάκη γρ. 186, ὅπου μοῦ τὰ ἴστειλε ὁ Πέτρος μου ἀπὸ μαξούλι τοῦ χαρονπιοῦ καὶ ἀμυγδάλον. Ἐδωσα εὐθὺς τοῦ Στελιανάκη, ὅπου τοῦ χρεώστουνε, γρ. 200. Ἐδωσα καὶ στὸ πάπλωμα τοῦ Καλλιοῦ γρ. 10.

22. Ἐβλογήθηκα τὸ Καλλιό μου²⁴.

παράδοση ὁ Ζουρίδης ἦταν ἀπὸ τὴν Τύλισο. Κάποτε πού μετέφερε ξύλα στὸ Μ. Κάστρο, τὸν σταμάτησαν Τούρκοι ἔξω ἀπὸ τῶν Χανιω τὴν Πόρτα καὶ τοῦ ἔκαναν τὸ γνωστὸ ἐξευτελιστικὸ παιγνίδι «πέζεψε - γαφαλίκεψε». Ὁ Ζουρίδης σκότωσε τοὺς Τούρκους, ἔβαλε φωτιά στὰ ξύλα καὶ βγήκε στὸ βουνό, ὅπου ἔγινε Χαίτης. Γύριζε στὰ μέρη τῶν Ἀνωγειῶν (πληροφορίες Γεωργ. Μ. Ζουρίδη).

¹⁹⁾ Γαμπρὸς τοῦ Κοζ. (βλ. ὑπόμνημα 21 [1831]) καὶ γιὸς ἴσως τοῦ πληρεξουσίου τῶν Μαργαριτῶν Βασιλάκη Μιαούλη, μὲ τὸν ὅποιο ὁ συντάχτης τοῦ Ἡμερολογίου εἶχε στενότερες σχέσεις (βλ. ὑπομν. 6 [1833]).

²⁰⁾ Προκαταβολή.

²¹⁾ Ἐνν. νόμισμα (κοσάρι ἢ μαμουτιέ).

²²⁾ Ἐπίσημη διαπίστωση θανάτου, πού προῆλθε ἀπὸ δυστύχημα.

²³⁾ Συμβόλαιο πωλητήριο βακουφικοῦ ἀκινήτου. Ὁ διαχειριστὴς τῶν βακουφικῶν λεγόταν μουτεβελής.

²⁴⁾ Στὴ Χειρόγραφη Γενεαλογία (Γ. Α. Η. 253α, 9) ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς :

27. Ἐρχίσαμε νὰ κτίζομε τὰ σπίτια 2 μαστόροι καὶ 4 ἐργάτες. . . .

29. Ἐλαβα δάνεια ἀπὸ τὸν Κόνσολο Κουτουπό²⁵ γρ. 1000, διάφορο 50, εἰς διορία ἡμέρες 91 (ἔδωσά του τα).

Νοεμβρίο[ν]

3 [ἡμ.] σί'. Ἦλθε τὸ Ζουμπούλι μὲ τὸ Μανολιὸ Πάγκαλο, τὸ γαμπρό μου

10. Ἐμίσειψε ὁ Γιάννης ὅπου μου προύγευγε²⁶. . . .

11. Ἐμισέφανε οἱ γαμπροί μου, ὁ Ἡλίας καὶ ὁ Μανολιός, δζὰ τή[ν] Κριζά.

12. Ἐστειλα τῆς δασκάλισσας μὲ τὴν Ἑλένην τῆς δάνεια γρ. 2.

13. Ἐπούλησα τὸ μετάξι, ὅπου μου ἔστειλε τὸ Ἐργινοῦσι μου, καὶ ἦτονε δρ. 268 φλ 100· ἔστησε²⁷ γρ 67. Ἐχρεώσται μου ὁ ἄνδρας τῆς διὰ τὸ μουλάρι γρ. 22· ἔμειναν γρ. 45 καὶ ἦκαμά τα πολίτζα²⁸ τοῦ Ἡλία νὰ τῷ τὰ δώσει ἀπὸ τσοὶ παράδες, ὅπου ἔχω στὸ δουκιάνι. . . .

105 18. Ἐλαβα διὰ τὸν Πέτρο μου ἀπὸ τὸ[ν] παῖρακτὰρ Μουσταφά-ἀγά γρ. 27,36 καὶ ἦκαμά τα πολίτσα νὰ τὰ δώσει ὁ Ἡλίας τοῦ Πέτρο στή[ν] Κριζά.

Δεκεμβρίο[ν]

3 [ἡμ.] α'. Εἰς τὰς 8 ὥρες τῆς νυκτὸς τὸ βράδι τῆς Κυριακῆς ἐγέννησε τοῦ Μανολάκη ἡ γυνὴ ἓνα υἱόν.

8. Ἐποκτίσαμε τὰ σπίτια.

10. Ἐδωσα στὸ χέρι τοῦ Ναζιφ-ἀγά, τζῆ Τούρκας, ὅπου μου πούλησε τὰ σπίτια, τοῦ ἀδελφοῦ, γρ. 500· μάρτυρες: Τερβίς-ἀγάς Ζερκιδάκης κι' ὁ γιὸς του Ἀλή-ἀγάς Τζεμελής. . . .

12. Ἐφθασε ὁ ὑψηλότατος Μουχαφιζ Μουσταφά-Παχιάς ἀπὸ τὰ Χανιά²⁹.

14. Μου ἔστειλε ὁ γαμπρός μου ὁ Μανολιὸς Παγκαλάκης μὲ τὸν ἀδελφόν του τὸ Νικολῆ γρ. 1000.

Τὸ Καλλιὸ Κοζυροπούλα ἔστεφανώθη τὸ Μανολιὸ Πάγκαλο. Ἀκούεται καὶ σήμερα τὸ ρ. βλογοῦμαι (= στεφανώνομαι). Ἡ λ. β λ ο γ η τ ῆ (= σύζυγος) μαρτυρεῖται στὸ Τ.Α.Η. γωδ. 36, σ. 211.

²⁵) Παραφθορὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Γάλλου Προξένου στὸ Μ. Κάστρου Godebout (P a s h l e y I, 174).

²⁶) Τὸ ρ. προυγείγω (ὑπουργεύω) σημαίνει: βοηθῶ τὸν κτίστη. Οὐσ. προυγός ἢ πουργός.

²⁷) Ἡ ἀρχαϊκὴ αὐτὴ μεταφορικὴ ἔκφραση προῆλθεν ἴσως ἀπὸ τὸ εἶδος τῶν τότε νομισμάτων, πού τὰ ἔστειναν σὲ κολόνες.

²⁸) Συναλλαγματικὴ.

²⁹) Τίς 3 τοῦ Δεκέμβρη τοῦ 1833, μετὰ τὴ διάλυση τῶν συγκεντρωμένων στίς Μουρνιές κληματαίων, ὁ Μουσταφά-Πασάς καὶ ὁ Νουρεντίν-Πασάς, ἐκτελώντας ἀπροσδόκητη διαταγὴ τοῦ Μεχμέτ-Ἀλή, ἀπαγχόνισαν 31 (κατὰ τὸν

1834.

106

Γενναρίο[ν]

1 [ἡμ.] β'. Ἀρχὴ σὺν Θεῷ Ἀγίῳ νέον σωτήρι(ον) ἔτος καὶ εἰς χρόνους πολλούς.

2. Ἐξετέλεψε ὁ μαραγκὸς τὰ σπίτια μου καὶ ἤκαμε μεροκάματα 27· πρὸς 7 γρ. τὴν ἡμέρα στένει γρ. 189. Ἔδωσά του τα εὐθύς.

3. Ἦλθε ἡ θυγατέρα μου Ἀννή με τὸν ἄνδρα τῆς Ἠλία καὶ με τὸ Κωνσταντῖνον τῆς καὶ ἠδωκέ τῆς ἡ μάνα τῆς στὴ Γεράπειρα τὸ προῖμα¹ τὸ πατρογονικόν τῆς ὄλο

31. Ἐμίσηψε ὁ Μανολιὸς διὰ τὴ[ν] Κριτζὰ καὶ μοῦ ἔδωσε δάνεια ὁ γαμπρός μου ὁ Μανολιὸς Παγκαλάκης γρ. 500. 107

Φλεβαρίο[ν]

7 [ἡμ.] γ'. Ἦλθ[ε]νε ὁ πουρογὸς ἀπὸ τὴ[ν] Κριτζὰ καὶ Κρουστιανοί

Μάρτης.

2 [ἡμ.] στ'. Ἔδωσαν τὸ καράρι διὰ δυὸ Μαλλιῶνες, ὅπου ἐκλέψαν μέλισσες, 6 μῆνες στὸ λιμάνι.

3. Ἔδωσα ἀριτζιχάλι² διὰ τὴ[ν] Ποῦθομαρία.

4. Τυρινή.

5. Καθαριὰ Δευτέρα τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς.

8. Ἐβάλανε τὸ γαμπρό μου τὸ Μανολιὸ χάψι³.

9. Ἔστειλα τὸν Ἠλία με τὸ Σιγανὸ ὄζω.

23. Ἔδωσα τῶν περβολάρων τοῦ Τιστὰρ - μπέη, τοῦ Γιακουμιάκη καὶ τοῦ Ἀμέτ-ἀγᾶ, με χέρι τζῆ Ζαχαρένιας γρ. 55 καὶ ἐπάκτωσα μέσα στὸ περβόλι στὸ ρούκουνα, ὀμπρὸς στὴ[ν] πόρτα, τὸ χασίλι. 108

26. Ἐγόρασε ὁ Μιχελιὸς Λιανάκης, γαμπρός μου, μεταξόκαροπο

Raulin : 4.) Κρητικούς, ἐνῶ προηγουμένως οἱ ἴδιοι πασιᾶδες εἶχαν ὑποσχεθῆναι αὐτοῖς συγκεντρωμένους, ὅτι, ἂν διαλυθοῦν ἡσυχᾶ, δὲν ἔχουν νὰ πάθουν τίποτε (βλ. P a s h l e y, XXXIX, R a u l i n, 58). Μετὰ τὴν αἱματηρὴ αὐτὴ ἀνακολουθία, ὁ μὲν Νουρεντίν — πού ἐθεωρεῖτο ὁ πιὸ μορφωμένος Τούρκος τῆς Αἰγύπτου (P a s h ., XXXX) — δυσσαρραστημένος κατὰ τοῦ Μεχμέτ-Ἀλή τὸν ἐγκαταλείπει καὶ πηγαίνει στὴν Κωνσταντινούπολη, ὁ δὲ Μουσταφά-Πασάς ἐπιστρέφει στὸ Ἰράκλειο. Αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν ἐπιστροφή ἀναφέρει μὲ τόσο χαρακτηριστικὴ ξηρότητα ὁ Κοζύρης.

1) Κτηματικὴ περιουσία.

2) Αἴτηση.

3) Φυλακή. Πρόκειται γιὰ τὸν πρόσφατο γαμπρὸ τοῦ Κοζ. Μανολιὸ Πάγκαλο, πού πρὸ ὀλίγου καιροῦ εἶχε δανείσει τὸν πεθερό του 1500 γρόσα. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴ συνέχεια τοῦ Ἡμερολογίου, ὁ Πάγκαλος κατηγορεῖται γιὰ κλοπὴ χρημάτων.

δακτυλίδρες 30 φι 25 [=] γρ. 18,30. 'Ο γαμπρός μου ἤδωκε τζοὶ π(α)ρ(άδες) καὶ θὰ κάμουνε τὸ μετάξι οἱ δυὸ ἀδελφῆδες, τὸ 'Εργινοῦσι καὶ τὸ 'Αννεζίνι, νὰ πιάσουνε τζὶ μουρνιές μου στὴ[ν] Κριτσά.

29. 'Εστειλα τοῦ Μανολάκη τὰ γρ(όσα), ὅπου τοῦ χρώστουν : 450, λίρες 4, καὶ διάφορο γρ. 60, τεσσάρια 15.

'Απριλίο[ν]

4 [ἡμ.] δ'. 'Εβάλανε τὸ[ν] Πα(πὰ) Γιάννη Πάγκαλο στὴ φυλακὴ, στὴ Μητρόπολη.

6. 'Εσυμφωνήσαμε μὲ τὸ Γιάννη Κλώντζα νὰ κάνει τῶ φυλακωμένω χισμέτι⁴, νὰ λαμβάνει τὸ μῆνα γρ. 15.

17. 'Ἦλθε ὁ Γεωργάκης μου ἀπὸ τὴν Κριτσά καὶ ἤστειλα τζῆ γυναίκας του ἓνα ζευγάρι παπούτζα (γρ. 8) χαιρετισμόν.

18. 'Εβγάλανε τὸ γαμπρό μου ἀπὸ τὴ φυλακὴ καὶ τὸν ἀδελφόν του τὸ[ν] Πα(πὰ) 'Ιω(άννη).

109 21. Μέγα Σάββατο.

22. Λαμπρά. 'Εσύρανε⁵ τὴ φοσιάδα.

27. 'Εσύραμε τὴ φοσιάδα στὴ[ν] Κριτσά στοῦ Γούμενο τὸ [μ]πεγίρι⁶, στὸ Θεολόγο.

Μαΐου

7 [ἡμ.] δ'. 'Εμίσηψε ὁ 'Σμάν-πέης δζὰ τὴν Αἴγυπτον, ὁ μουχαφίζης τῆς Κάνδιας.

8. 'Ἡρθανε οἱ Κόνσολοι ἀπὸ τὰ Χανιά διὰ τὸ συνετ τοῦ γιουνοῦ⁷ τοῦ Βεζύρη.

10. 'Αρχίνησαν τὴν φαντασία⁸ τοῦ συννειδιοῦ.

13. 'Ελαβα δάνεια ἀπὸ τὸν 'Ανδρέα Καλοκαιρινὸ⁹ 50 εἰκοσάρια φι 20,5, ὅπου συμποσοῦνται γρ. 1096, π(α)ρ. 10, εἰς διορία ἡμέρες 31 καὶ νὰ δώσω νιτερέσο λάδι ὄκ. 20, τὰ ὅποια γρ. τὰ ἔδωσα τοῦ Μαζ-

⁴) Κάνω χισμέτι = ὑπηρετιῶ.

⁵) Τὸ ρ. σύρωνω ἔδω μὲ εἰδικὴ σημασία : παραδίδω πρὸς ὀχείαν. Μὲ τὴν ἔννοια αὕτῃ χρησιμοποιεῖται προκειμένου μονάχα γιὰ «κτῆματα» (ὄνους, ἡμιόνους καὶ ἵππους).

⁶) 'Αρρην ἵππος (τουρκ.).

⁷) 'Αντὶ τοῦ : γιοῦ. Πβλ. ἀλλουνοῦ, αὐτουνουῦ.

⁸) 'Εορτή.

⁹) 'Ανδρέας Καλοκαιρινός (1804 - 1864). 'Ο πρῶτος ἀπὸ τὴν οἰκογένεια, πού, φεύγοντας ἀπὸ τὸ Τσιρίγο, ἐγκαταστάθηκε στὴν Κρήτη. 'Ἡ σύζυγός του, Μαρία Διαμαντίδη, ἦταν πιθανώτατα κόρη τοῦ Μιχαὴλ Διαμαντίδη, γιοῦ τοῦ 'Επισκόπου Πέτρας (βλ. ὑπομν. 23 [1832]). 'Απόχτησε δυὸ γιούς : τὸ Λυσίμαχο (1838-1898), πού σκοτώθηκε κατὰ τὴ γνωστὴ σφαγὴ τῆς 25 Αὐγούστου, καὶ τὸ Μίνωα. Πάππος τοῦ νεωτέρου 'Ανδρέα Καλοκαιρινουῦ, πού πέθανε τὶς 30 Δεκεμβρίου 1930.

λούμη Μακρῆ τῶν παιδιῶν, δὲ νὰ λίβω τὸ τεμεσούκι ὅπου τοῦ ἔδωσα διὰ τὸ προῶν μου τζῆ Χλωμανεζίνας¹⁰, ὅταν ἐγύρευγε νὰ μὲ θανατώσει καὶ λαμβάνοντας τὸ τεμεσούκι ὅταν ἐκητε¹¹ τοῦ ἔδωσα ἄλλο τεμεσούκι, πὼς τοῦ χροισιτῶ 650 γρ. καὶ ἐξε[μ]πέρδεσα τὸ προῶν μου. Μάρτυρες διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πραγμάτου μου: Σουλεϊμάν-ἄγας Κουϊμουτζῆς, παλαιὸς σούπαχης τῆς Κριτσᾶς Μουλαμέταγας, τοῦ Πιλάλαγα ὁ γαμπρός, σούπαχης τοῦ νῦν καιροῦ σιὸ Χουμεργιάκο Γιονούσης Τζορμπαιτζῆς, τοῦ Πιλάλαγα ἀδελφός τοῦ Σπιρλόγκα χα(α-τζῆ) μπέη¹² ὁ υἱός Γέρος Ἀρίφαγας, Χουμεργιάκο.

16. Συμποσοῦνται τὰ ὀπισθεν γρ. ὅπου ἔδωσαμε τῷ Μακροῦδον γρ. 1656, 10. 110

17. Ἐδωσε ὁ Γεωργάκης μου διὰ τὴ Χλωμανεζίν[α] γρ. 1086 καὶ τοῦ ἔδωσα τὴ μισή.

18. Ἐτελείωσε ἡ περικομὴ.

21. Τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου καὶ εἰς χρόνους πολλούς, ἀιὺρ! ἦλθαν εἰς ἐπίσκεψιν ὁ Ζαχαράκης¹³ σύμβουλος Λαπιθίου, ὁ Γιαννάκης, σύμβουλος Σητείας¹⁴, Ἀντώνιος, κου[μ]πάρος μου.

24. Ἐλαβα ἀπὸ τὸν σιὸρ Ἀνδρέα κρασί μὲ τὸ σταμνὶ ὄκ. 9, [ν]τάρα ὄκ. 3,300 = 5,100 φὶ 65 = γρ. 8,22. Ἐδωσέ μου τεμεσούκι ὁ Πιλιπίνος σὲ 31 ἡμέρα[ς] γρ. 600. Ἐμίσειρε ὁ Γιαννιὸς Κλιόντζας διὰ τὴ[ν] Κριτσᾶ

Ἰουνίου

7 [ἡμ. ε']. Ἐβάλανε τὸ Μαρολιὸ χάφι.

14. Μοῦ ἔδωσε ὁ Πιλιπίνος κραάς γρ. 3,5.

17. Ἀποκρά.

Ἰουλίου

1 [ἡμ.] α'. Ἐγόρασα ἀπὸ τὸ Μοχὸ ἀσβέστη ὄκ. 233 γρ. 30

25. Ἐγόρασα ἓνα πρότζινο χαβάνι γρ. 17.

27. Ἦφερε ὁ Σταντάλης κραπὶ ὄκ. 5,300 φὶ 60 γρ. 8,25 περα-
στικὸ σιὴν Πόρτα¹⁵ γρ. 1,37. Ρακὴ τοῦ Μαρολιὸ σιὴ φυλακὴ ἔμισή

¹⁰) Πρόκειται γιὰ τοπωνύμιο, ὅπως φαίνεται : ι' ἀπὸ τὴ συνέχεια. Ἡ λ. «θαναιώζει» μᾶλλον ἀπλή μεταφορά.

¹¹) Δὲ μπόρεσα νὰ διαβάσω τὴ λέξη.

¹²) Σπιρλόγκα λεγόταν ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἢ Σπιναλόγκα, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ ἔγγραφα τοῦ Τ. Α. Η. Σπιρλόγκα χατζῆ-μπέης εἶναι ὁ ἰδιοκτήτης τῆς Σπιναλόγκας.

¹³) Καπετάν-Ζαχάρης, γιὸς τοῦ Παπᾶ Μιχάλη, καπετάνιος καὶ σύμβουλος τοῦ ὀροπεδίου τοῦ Λασιθίου (Τ. Α. Η. κωδ. 36, σ. 98 καὶ 198).

¹⁴) Γιαννάκης Δάνδολος (βλ. ὑπομν. 12 [1831]).

¹⁵) Διαπύλια τέλη. Γιὰ τὸ φόρο τοῦ οἴνου πβλ. Ψιλάκι, Γ, 763.

δκ. φὶ 6 γρ. 3. Στὸ χέρι τοῦ ἔδωσα γρ. 100· τὸ ὄλον 113,22.

30. Ἔδωσα τοῦ Μουσταφᾶ, τοῦ Μαζλούμη τοῦ γιοῦ ἀπὸ τὸ Χου-
μεργιάκο, γρ. 650 καὶ ἤλαβα τὴν ὁμολογίαν μου καὶ μοῦ εἶπε ὁ Μου-
σταφάς, ὅτι ἦτονε τῶν ἀδελφῶν του βεκίλης¹⁶. . . .

Αὐγούστου

14 [ἡμ.] γ'. Τὸ κιντὶ ἐ[μ]πήκενε ἀπὸ τῶ Χανιῶ τῆ[ν] πόρτα τὸ
παιδὶ τοῦ Ἀντιβασιλέως Μεχμέτ-Ἀλῆ¹⁷.

15. Ἔδωσα τοῦ Στυλιανοῦ δάνεια γρ. 200, δυὸ λίρες

113

Σεπτεμβρίου

7 [ἡμ.] στ'. Ἐ[μ]παρκαρίστηκε ὁ Ἡλίας.

11. Ὁρθρου βαθέος ἔδωσε τὸ κοινὸν χρέος ὁ Λημητροάκης Σκα-
λανιώτης, πύτροπος στὸν Ἅγιον Ματθαῖον.

12. Ἐμίσεψε τοῦ Ἀντιβασιλέως τὸ παιδὶ καὶ ἐ[μ]παρκαρίστηκε
ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Κάντιας.

17. Ἐμίσεψε ὁ Βεζύρης διὰ τὰ Χανιά.

114

Ὀκτωβριο[ν]

4 [ἡμ.] ε'. Ἐμίσεψε ὁ Παῖσιος διὰ τὴν Γεράπετρο.

5. Ἐπήρανε τεσκερὲ νὰ πᾶνε στὸν Ἅγιον Τάφρον: Γεώργης Λαυ-
ρε[ν]τάκης, Λίμνες, μὲ τὴ γυναίκα του καὶ μὲ τὴν ἀδελφὴ του, Μανο-
λιὸ Πεδιαδίτης, Γεώργης Λοῦκος, Κωστα[ν]τῆς καὶ Ἀθανάσης Βουρ-
γάρηδες, Μιχελῆς Δημητρόπουλος, Ἀνδριανὸς τοῦ Πα(πᾶ) Δημήτρη
Κωστα[ν]τῆς Πλατῆς καὶ ἕνας τοῦ ἀγιακτάσης τοῦ Γιάννης Κουρ-
κουπέτζης.

6. Μοῦ ἔπειλε ὁ διάκος ἀπὸ τὸν Ἅγιον Βασίλη τὸ ἱεροδιακονικὸν
μὲ τὸν ἀδελφόν του

11. Ὁρθρου βαθέος εἰς τὰς 7 1/2 ὥρας τῆς νυκτός, νὰ ξημερώσει
ἡ Πέμπτη, ἐλευθερώθη τὸ Καλλιὸ καὶ ἐγέννησε τὴν Ἀσπασία¹⁸.

115

12. Ἔδωσα ἕτερο τεσκερὲ τῶν Μεραμπελλιῶτων χ(ατζή)δων: Βρού-
σες: Πα(πᾶ) Κωστιαντῆ[ς] Λε[μ]πίδης, Φουρονή: Ἡλίας Τυροάκης
καὶ ἡ πεθερά του πα(πᾶ) Βασίλαινα.

13. Ἔδωσα ἕτερο τεσκερὲ τῶ Χουμεργιακιανῶ χ(ατζή)δω: τοῦ
Ἀνδριανοῦ τοῦ Πα(πᾶ) Δημήτρη καὶ τοῦ Γιάννη Φενέρη.

21. Ἦρθε ὁ Ἡλίας στὸ Λιμάνι

¹⁶) Πληρεξούσιος.

¹⁷) Δὲν πρόκειται βέβαια γιὰ τὸν πασίγνωστο Ἰμπραήμ, ποὺ ὁ Κοζ. θὰ
τὸν ἀνέφερε μὲ τὸ ὄνομά του. Κιντὶ = ἀπόγευμα.

¹⁸) Στὴ Χειρόγραφη Γενεαλογία ἀναγράφεται: «Ἐγεννήσανε (τὸ Καλλιὸ Κο-
ζυροπούλα μὲ τὸ Μανολιὸ Πάγκαλο) εἰς τὰ 1834 Ὀκτωβρίον 11 τὴν Ἀσπασία . . .»
(Τ.Α.Η. 253α, 9).

26. Εἰς τὰς τρεῖς ἡμισὴ ὥρας τῆς νυκτὸς ἐγεννήθη τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μωυσῆ ὁ υἱὸς ὁ Δημήτριος.

28. Ἐρρώστησε ὁ Ρατὶπ-ἐφέντης.

Νοεμβρίο[ν]

10. Ἐλογαριαστήκαμε μὲ τὸ Γεωργάκη μου καὶ ἔμεινε γὰρ μοῦ δίνει ἀπὸ τὰ χαρούπια τῆς Χλομανεζίνας γρ. 13

13. Ἦλθε ὁ Μουχαφιζ Παχιάς ἀπὸ τὰ Χανιά

Δεκέμβριος.

11 [ἡμ.] γ'. Ἐγινε ἀπόφασις εἰς τὸ Συμβούλιον μὲ τὸ Βεζύρη καὶ μὲ Κατὴ καὶ Μουφτὴ γὰρ δώσει ἡ Ζαμπιὰ τζοὶ παράδες ὅπου ἔκλεψε τῶ[ν] Πασκάληδω.

12. Ἐπόθανε ὁ Μασλούμαγας ὁ Καρακάσης¹⁹.

18. Ἐγέννησε τὸ περιστέρι.

19. Τὸ βράδι ἐπαίξανε τὰ τόπια τοῦ Ραμαζανιοῦ.

21. Ἐτερο ὠό' ἀρχὴ πειράματος (;).

23. Ἐδωσα τοῦ κα(πετὰν) Χαριτάκη γρ. 50 καὶ ἐπακτιώσαμε τὸ χωσίλι τοῦ Τερβίση.

25. Χριστόγεννα. Τῆ[ν] Τρίτη βράδι ἔδωσε τὸ κ[οι]νὸν χρέος ὁ Γιαννιὸς Ἀλεξιάκης, Κριτσώτης, σαπουντζής.

1835.

Γεναρίο[ν]

6 [ἡμ.] α'. Θεοφάνεια.

7. Ἐμίσηψε ὁ Μανολιὸς διὰ τὴν Κριτσά.

8. Ἐβάλαμε τὸν Κωνσταντῖνο¹ εἰς τὸ ἀλβάβητον στοῦ Ρηνάκι.

¹⁹) Περιώνυμος Τούρκος τοῦ Μεραμπέλλου (βλ. καὶ σελ. 85 τοῦ κώδικα, ἡμερομηνία 7 Ἰουνίου). Πολέμησε σκληρὰ τοὺς Χριστιανοὺς τὴν περίοδον τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὅπως καὶ οἱ πρόγονοί του τὰ προηγούμενα χρόνια. Τὸ Νοέμβρη 1827 πιάστηκε αἰχμάλωτος μὲ ὅλο τὸ σῶμα του, ἀπὸ 300 Τούρκους, στὸ Καινούργιο-Χωριό. Γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τὴν οἰκογένειά του βλ. Κριτοβουλίδη, 377-382, Καλομενοπούλου, Κρητικά, 103 ὑποσ. 3, Ψιλάκι, Γ, 242, Μ. Πιτυκάκη στὴ «Δρῆρο» τῆς Νεαπόλεως, τευχ. 27-28 καὶ 31, σελ. 782, 874. Πβλ. καὶ Τ.Α.Η. κωδ. 12, σ. 302, 323 καὶ 326· 25, σ. 125· 9, σ. 203 καὶ 167, σ. 93 κ.ά. Στὴ Χειρόγραφη Γενεαλογία ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: «Ἐπειδὴ ὁ δάσκαλος Πέτρος Κοντογιάννης, ἐγκάτοικος τοῦ χωρίου Κριτσῆς, μὲ τὸ γὰρ ἐχορημίσει γραμματικὸς εἰς τὸ Μεραμπέλλο εἰς τοὺς ἀγάδες Καρακάσηδες ἀπόκτησε ὑποστατικὰ εἰς τὰ γώματα τοῦ Χουμεριάκου, ὀσπίτια, ἐλαιόδενδρα καὶ χωράφια ἀροκιά . . . » (Τ.Α.Η. 253α, 6).

¹) Πρόκειται γιὰ τὸν ἕγγονο τοῦ συντάκτη τοῦ Ἡμερολογίου, γιὸν τοῦ Πέτρου. Στὴ Χειρόγραφη Γενεαλογία ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς: «Ἐστειρανώθη ὁ

12. Ἐπόθανε ὁ Χαρολαμπάκης ὁ τεροῦνης καὶ δὲν ἤδωκε ἄδεια νὰ τόνε θάψουν ὁ Ἅγιος ὁ Κρήτης, μόνον καὶ τοῦ ἔδωσαν 50 γρ. ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ πτωχοῦ².

28. Ἐποφασίστη ὁ Πέτρος ὁ Ἀρχανιώτης νὰ κάμει στὴ φυλακὴ 6 μῆνες, μὲ τὸ ν[ὰ] κλέψει ἀπὸ ἓνα δρυκιάνι γρ. πουργιὰ 18=γρ. 122,22.

118 Φλεβαρίο[ν]

4 [ἡμ.] β'. Ἐστεφανώθη τὸ Ζαμπιὸ Κοζυροπούλα μὲ τὸ Μιχελιὸ Σκουληκάρη.

15. Ἐπόρισε ὁ Μουχαφιζ Παχιάς δζὰ τὲς ἀνετολικὲς ἐπαρχίες.

119 Μάρτης.

2 [ἡμ.] ζ'. Ἐβάλανε τὸ Μανολιὸ στὴ φυλακὴ διὰ τὴ[ν] Πουλήνα³.

4. Μιχελῆς Μαρονέλος τοῦ Γιάννη—Λίμνες—ἔγινε καράρι νὰ λειω-
στει ἀπὸ τὸ χαράτζι⁴. . . .

7. Ἐβάλανε στὴ φυλακὴ τὴ Δεσποινιά, τοῦ Μακροῦ-Γεώργη τὴ θυ-
γατέρα, νὰ κάμει 2 μῆνες.

8. Ἐδωσα τὸ χουλασὰ τοῦ Σκορδυλάκη, Φουρνιώτη, εἰς τοῦ χ(α-
τζῆ) Μιχάλη τὸ χέρι.

9. Ἐφθασε ὁ Μουχαφιζ Μουσταφὰ-Παχιά, ἐφέντης μας, ἀπὸ τὰς
ἀνατολικὰς ἐπαρχίας.

15. Ἦλθε ὁ Κρήτης καὶ ὁ Πέτρος εἰς τὸ Συμβούλιον καὶ ἐφέρανε
τὰ γράμματα, ὅπου εἶχα στελεμένα τῶν Μεραμπελλιῶτω δζὰ τὸ Στα-
ράκη τὸν Ἀϊτανιώτη, ὅπου τοῦ ἔχα πουλημένα χωράφια, καὶ τὸ ἔκαμε
ἡ κρίση καὶ τοῦ γύρισα τὰ ἑκατὸ γρ. καὶ τὰ ἔδωσα τοῦ μεγάλου Καδῆ,
στὴ χέρα, παρόντος ὁ χ(ατζῆ) Ἀλῆ ἐφέντης, ὁ Τεροζαλῆς, ὁ Τουτζάρης.

21. Ἐμίσεψε ὁ ὑψηλότατος Μουσταφὰ-Πασὰς διὰ τὰ Χανιά.

120 Ἀπριλίου

3 [ἡμ.] δ'. Τὸ βράδι τὰ μεσάνυχτα ἐγέννησε ἡ φουράδα ἓνα θη-

Πέτρος Κοζύρης τὴν Μαρία Στειακοπούλα. Ἐγέννησε εἰς τὰ 1827 τὸν Κων-
σταντῖνο, τὸν Ἀντώνη, τὸ Γεώργη, τὸ Μανόλη, τὸ Γιάννη, τὸ Μιχελῆ, τὸ Ἐυ-
θύμιο, τὴ Ζιμπούλα» (Τ.Α.Η. 253α, 8). Ὁ Κωνσταντῖνος αὐτός, πὺ μπαινεῖ τώρα
γιὰ πρώτη φορὰ στὸ σχολεῖο, εἶναι ὁ γνωστότατος ὄπλαρχηγὸς τοῦ Μεραμπέλ-
λου, γιὰ τὸν ὁποῖο ἔγινε λόγος στὴν Εἰσαγωγὴ (βλ. «Κρητικὰ Χρονικὰ» Α, 174).
Στὴ Γενεαλογία ἀναφέρεται καὶ ἄλλος ἔγγονος τοῦ Κοζ. μὲ τὸ ὄνομα Κωνσταντί-
νος, γιὸς τοῦ Γεωργίου Κοζύρη, μὲ χρονολογία γεννήσεως 1844 (Τ.Α.Η. 253α, 8).

²) Ὁ Μητροπολίτης, ἐναντίον τοῦ ὁποῖου, παρὰ τὴ συνήθειά του νὰ μένει
ἀπαθῆς, γράφει ὁ Κοζύρης, εἶναι ὁ Μελέτιος Νικολετάκης (βλ. ὑπομν. 68 [1831]).

³) Πρόκειται γιὰ τὸ γαμπρὸ τοῦ Κοζ. Μανολιὸ Πάγκαλο. Ἡ Πουλήνα τὸν
ἔχει κατηγορήσει, ὅτι τῆς εἶχε κλέψει χρήματα.

⁴) Λειώνω = σβήνω, διαγράφω. Γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ κανεὶς ἀπὸ τὸν κεφαλικὸ
φόρο, ἔπρεπε νὰ ἦταν ἀνήλικος, ὑπέργηρος ἢ ἀνάπηρος (βλ. Ν. Σταυρινί-
δη, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα . . . «Κρητικὰ Χρονικὰ» Α, 84, ὑποσ. 3).

λυκὸ φοραδάκι κόκκινο καὶ ἄς τὰ εὐλογῆσει ὁ Ἅγιος Θεὸς νὰ ζήσουν καὶ νὰ αὐξάνουν ὡς τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ καὶ νὰ παραβλέπει ὁ πολνεύσπλαγγνος τὰς ἁπειράς μας ἁμαρτίας

21. Ἦρθα στῆ[ν] Κριτσά διὰ τοῦ ἄοριου⁵ τὸ μαντέ⁶.

27. Ἐβγήκαμε στὸ ἄορι μὲ τὸ Μασλούμαγα καὶ ἐσμίξαμε μὲ τὸν [X]ασὰν μπέη καὶ μὲ τὸ Μανολάκη.

28. Ἐμείναμε στ' ἄορι.

29. Ἐκατεβήκαμε ἀπὸ τ' ἄορι καὶ ἐξομείναμε στῆ[ν] Κριτσά.

30. Ἐμίσεψε ὁ Χασὰν μπέης, μὲ τὸ Μανολάκη καὶ ἔμειναν στὸ Μεραμπέλλο.

Μαῖου.

5. Ἐμίσεψα ἀπὸ τῆ[ν] Κριτσά καὶ ἔμεινα τὸ βράδι στὸ Νέον Χωρ[ιό].

6. Ἐμίσεψα ἀπὸ τὸ Νέον Χωριὸ μαζὶ μὲ τὸ νέο κιαγιὰ τοῦ Μεραμπέλλου Κωνσταντῖνο Ραφαήλη καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι εἰς τὰς 11 στὸ Κάστρο.

7. Ἐπαρισίασα τὸν νέον καπετάνιον εἰς τὸ Συμβούλιο.

10. Ἐμάθαμε ὅτι ἦλθαν οἱ Μεραμπελλιῶτες χατζῆδες.

14. Ἐδωσα τοῦ Μανολιὸ Ἀλεξάκη τοῦ ἄοριου τοῦ Κριτζώτικου τὰ σενέθια, κομμᾶτια 16. Παρ[όντες]: Πα(πὰ) Γιάννης Κλώντζας καὶ Μιχελιὸς Πατέλας καὶ εὐθύς ἐμισέψανε κατὰ τὴν Κριτσά. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ὥρα δεκάτη, εὐρέθηκε ὁ Παλμέτης [γ]κρεμισμένος εἰς τὸ περιθαλάσσιον ἀπὸ τὸ μασγάλι⁷, στὰ Βαρελιτζήδικα ὀμπροστά, καὶ εἶχε καὶ στὸ στήθος 4 μαχαιριές⁸.

⁵) Τὸ ἄορι ἀπὸ τὴν πληθ. ὄνομ. τὰ ὄρη (πβλ. τοὺς κρητικούς δημοτικούς στίχους: «τὸ πονεμένο ἄσπιθι μου γιαιτὸ δὲν ἔχει χροῖα . . .», «Σκύλα καὶ πῶς τὴν ξέχασες τὴ γλύκα τ' ἀχειλιοῦ μου . . .». Βλ. καὶ Ν. Τωμαδάκη, Ἀποσημειώματα, «Νεοελληνικὸν Ἀρχεῖον» [Χανιά] Α, 288).

⁶) Σύμφωνα μὲ τὴν προφορικὴ παράδοση, γύρω ἀπὸ τὰ χρόνια ἐκεῖνα εἶχε δημιουργηθεῖ μεγάλη διένεξη μεταξὺ τῶν κατοίκων τοῦ ὄροπεδίου τοῦ Λασιθίου καὶ τῆς Κριτσᾶς γιὰ τὴν κατοχὴ τοῦ δάσους τοῦ Καθαροῦ. Ἡ ἀπόφαση ποὺ ἐκδόθηκε σχετικὰ ἐστηρίχθη—σύμφωνα πάντα μὲ τὴν παράδοση—σὲ περιεργὴ βάση: Οἱ κριτῆς διανυκτέρευσαν στὸ Καθαρό, ἀφοῦ πρῶτα συμφώνησαν, ὅτι τὸ δάσος θὰ παραχωρηθεῖ στοὺς κατοίκους τῆς περιφέρειας ἐκείνης, ποὺ οἱ πετεινοὶ τῆς θὰ ἀκουστοῦν εὐκρινέστερα ἀπὸ τὸν τόπο τῆς διανυκτερεύσεως. Καὶ ἐπειδὴ ἀκούστηκαν εὐκρινέστερα οἱ πετεινοὶ τῆς Κριτσᾶς, τὸ δάσος παραχωρήθηκε σ' αὐτήν, ποὺ τὸ κατέχει μέχρι σήμερον. Δὲν εἶναι ἀπίθανο ὅ «μαντῆς τοῦ ἄοριου», ποὺ ἀναφέρει ὁ Κοζ., νὰ εἶναι ὁ ἴδιος μὲ ἐκεῖνο τῆς παραπάνω προφορικῆς παραδόσεως.

⁷) Πολεμιστὰ τοῦ τείχους.

⁸) Στὸν πίνακα τῶν πληρεξουσίων τῆς Συνελεύσεως τῶν Μαργαριτῶν, ποὺ ἐδημοσίευσεν ὁ Κριτοβουλίδης (526-532), ἀναφέρεται ὁ «Ἰωάννης Παλμέ-

17. Τὸ βράδι ἐπόθανε ὁ ἄνωθεν καπετὰν Γιάννης Παλμέτης.

26. Τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐβγάλανε τὸ Μανολιὸ ἀπὸ τῆ φυλακῆ.

29. Ἐμίσεψε ὁ Μανολιὸς διὰ τῆ[ν] Κριτζά, γὰ πά γυρεύγει τὸ Βλάχο.

122

[Ἰουνίου]

4 [ἡμ.] γ'. Ἐδωσε ὁ πα(πὰ)ς ρέσιμο⁹ γρ. 2705· ἐζήτησε τὸ ἱλάμι καὶ τοῦ εἶπαν: «αὔριο».

5. Ἐζήτησε τὸ ἱλάμι καὶ τοῦ εἶπαν: «αὔριο».

6. Πάλιν: «αὔριον».

7. Τοῦ εἶπανε γὰ ἐξετάξει τὸ[ν] Κ[α]τῆ εἰς ποῖον ἔτος τὸ ἔστειλε.

8. Τοῦ λέγουν: «ἔχομέν το, μὰ δὲ σοῦ τὸ δίδομε».

9. Ὡὰ περιστεριοῦ.

10. Ἐφυγε ὁ πα(πὰς) στή[ν] Κριτζά. Ἐδάμεισα τοῦ Χαριτάκη λ(ά)δ(ι) δρ(άμια) 250.

12. Ὡὰ ὄρνις εἰς περιστέρι.

14. Ἐφυγε ὁ Μανολιὸς διὰ τῆ[ν] Κριτζά ὁμοῦ μὲ τὴν γυνή του καὶ τὸ παιδί του

Ἰουλίου

4 [ἡμ.] ε'. Ἐμίσεψε τὸ Ζουμπούλι δζὰ τῆ[ν] Κριτσά μὲ τὸ γαι-
πρό της τὸ Λιανάκη ὥρες δύο τῆς ἡμέρας καὶ εἰς τὰς 11 1/2 ὥρας ἦρ-
θενε ὁ Μουχαφίζης Μουσταφά-Παχιάς ἀπὸ τὰ Χανιά.

123

13. Εἰς τὰς ἔντεκα ἡμισὴ ὥρας τῆς ἡμέρας ἐπόθανε ὁ χ(αιζή)-
Ἄλῆ ἐφέντης, ὁ μασκεμὲ-κιατιπής¹⁰.

15. Ἐβαλε στὸ σχολεῖο τοῦ Ρηνάκι ὁ σιὸρ Νικολάκης τὰ παιδιὰ του.

19. Ἦρθε ὁ χ(αιζή) Σμαήλαγας ἀπὸ τὸ[ν] κια[μ]πέ¹¹ ὁμοῦ μὲ
τὸ χ(αιζή) Ἀπιουλά

20. Ἐβγάλανε τὸ[ν] κασάπη στὸ χάφι, ὅπου ἐβάρικε τοῦ νιζάμη ἐξ
ἀπροσεξίας, ἡμέρες 31.

21. Ἦσειλα τοῦ ἔξω καπετάνιο 60 γρ. μὲ τὸν ἀνιφιὸν του Μα-

της, πληροξούσιος Ἀύλοποιάμου». Σύμφωνα μὲ τὴν προφορική παράδοση (πληρο-
φορίες Γεωργίου Μ. Ζουρίδη) ὁ Καπετὰν Γιάννης Παλμέτης εἶχε δρᾶ-
σει ὡς χαίνης κατὰ τὴν περιοχὴ τοῦ βουνοῦ Στρούμπουλα. Μετὰ τὴν ἐπανά-
σταση εἶχε ἀμνηστευτεῖ ἀπὸ τὸ Μουσταφά-Πασά καὶ ἔμενε στὸ Μεγάλο Κάστρο.
Τὸν σκότωσε ἓνας Τοῦρκος, τοῦ ὁποῖου τὸν πατέρα εἶχε σκοτώσει ὁ Παλμέτης
ὡς χαίνης· πβλ. Κριτοβουλίδη, 354 (γιὰ τὸ θάνατό του) καὶ 349 (γιὰ τὴ
δράση του).

⁹) Γενικά ἢ λ. σημαίνει φόρο (βλ. Ν. Σταυρινίδη, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα . . ., «Κρητικά Χρονικά» Α, 91, ὑποσ. 32).

¹⁰) Γραμματέας τοῦ Ἱεροδικείου.

¹¹) Πρόκειται γιὰ τὸ ναὸ τῆς Καάβας στὴ Μέκκα (βλ. Τὸ Κοράνιον, μεταφρ. ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ Γ. Ι. Πεντάκη, σ. 28, ὑποσ. 3).

ρόλη Γεωργυκάκη, διὰ τὰ πάρεϊ τὸ βότρω τοῦ Ἀσίφ-ἀγᾶ. Ἦρθε ὁ Χαριτάκης

24. Ἐγόρασα ἓνα πρότζινο λύχνο μὲ τέσσερα φτίλια γρ. 25,30.

Ἐδωσα σαστικά στὴ βίδα [παράδες] 20.

Ἐβάλανε τὸ Ἀγιοβασιλειωτάκι στὸ χάφι νὰ κάμει 6 μῆνες, τὸν πρώην φαμέγιο μου, μὲ τὸ νὰ δώσει μιὰ μαχαιριὰ τοῦ κουνιάδο του στὸ μερί.

26. Ἐδωσα τοῦ διάκο τοῦ Ἀγιοβασιλειώτη ἓνα μεγάλο εὐχολοῖ νὰ τὸ σταχώσει.

27. Ἦφερέ μου το, ἐπλήρωσά τονε.

29. Ἐδιαβάστηκε τὸ φερμάνι εἰς τὸ Συμβούλιον νὰ δίδει τὸ πρῶτο χαρτὶ τῶν χαραιζῶν γρ. 15, τὸ δεύτερο 30, τὸ τρίτον, ὁ ἐλάς¹², γρ. 60, χωρὶς ὅμως νὰ δίνει κανεὶς ἄλλο μῆτε παρὰ, δηλαδὴ καλεμιέδες καὶ ἀβιζαμέ[ν]τα¹³ καὶ καθεξῆς.

Αὐγούστου

10 [ἡμ.] ζ'. Ἐβάλανε τζοὶ σουπάχηδες στὸ χάφι

28. Ἐδωσα δάνεια τοῦ Κωσταντίνου τοῦ Ὁρολογᾶ τοῦ Σεο[έπ]ε- 124
τζη ἐννιάρια 5

29. Εἰς τὰς 10 ὥρας τῆς ἡμέρας μου ἔδωσαν τὸ χουλασὰ ἀπὸ τὸ Συμβούλιον, νὰ πάω στὸ Μεραμπέλλο καὶ Λασίθι μαζὶ μὲ τὸν Μασλούμαγα, νὰ κάμομε ἐξετάσεις τῶν σουπάχηδων [καὶ τῶν] γραμματικῶν.

31. Εἰς τὰς τρεῖς ὥρας τῆς ἡμέρας ἐπόρῃσα ἀπὸ τὸ Κάστρο διὰ τὸ Μεραμπέλλο καὶ ἦκαμα καφαλι¹⁴ στὸ Τραβάδι καὶ τὸ βράδι ἐξώμεινα στὴ Σταλίδα.

¹²) Τὸ χαράτσι ἦταν τριῶν εἰδῶν: «ἐλιά, ἐφσὰτ καὶ ἐτνὰ» (βλ. Κ. Σάθια, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη Γ, 46).

¹³) Καλεμιέδες = ἔξοδα γραφικά. Ἀβιζαμέντα = ἔξοδα δημοσίων ἀνακοινώσεων. Ἡ σημείωση αὐτὴ τοῦ Ἡμερολογίου μαρτυρεῖ, πόσο καταθλιπτικὰ φορολογουῦσε τὴν Κρήτη ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς (πβλ. «Κρητικὰ Χρονικὰ» Α, 183). Ὅσο καὶ ἂν ἡ κατάργησις τῶν καλεμιέδων, τῶν ἀβιζαμέντων καὶ τῶν ἄλλων συναφῶν μὲ τὸ χαράτσι ἐπιβαρύνσεων δικαιολογεῖ τὴν αὐξήσις τοῦ τελευταίου, πάλι παραμένει ἐξαιρετικὰ βαρὺ τὸ χαράτσι ἔτσι, ὅπως καθορίζεται στὸ Ἡμερολόγιο, ὅταν ληφθῆι ὑπ' ὄψει ὅτι σὲ παλιότερα χρόνια ὁ ἐλιάς ἦταν 9, ὁ ἐφσὰτ 4 1/2 καὶ ὁ ἐτνὰ 2 γρούσα (βλ. Κ. Σάθια, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη Γ, 46). Εἶναι δὲ ἀκόμη ἡ σημείωσις αὐτὴ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὴ τῶν ἀνακριβειῶν, πού περιέχουν τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς Αἰγυπτιακῆς Κατοχῆς (βλ. «Κρητικὰ Χρονικὰ» Α, 176-177): ἐνῶ στὴ «Βακάϊ-γκιριτ» τῆς 11.8.1833 (Μουρέλλου, Γ, 1285-1293) σὲ ἐπίσημη ἀνακοίνωσίς της βεβαιώνει ὅτι ἐλάττωσε τὸ χαράτσι στὸ ποσὸ τῶν 4-6 γρουσίων, ἀπὸ τὸ Ἡμερολόγιο φαίνεται ὅτι, μετὰ δυὸ χρόνια, τὸ χαράτσι ἦταν σχεδὸν δεκαπλάσιο! (πβλ. καὶ ὑπόμνημα 52 [1831]).

¹⁴) Πρόγευμα.

Σεπιεμβροίο[υ]

1 [ἡμ.] α'. Ἐσηκώθηκα ἀπὸ τῆ Σταλίδα καὶ ἦρθα τὸ κιντὶ στὸ Νέον Χωριό

125 25. Ἐφτάξαμε στὸ Λασίθι στὸ χωριὸ Τζεονιάδω

Ἐκτωμβροίο[υ]

1 [ἡμ.] γ'. Ἦρθα στὸ Νέον Χωριὸ καὶ ἐνταμώσαμε μὲ τὸ Μελέκ Ἰμπραῆμ-[μ]πέη¹⁵.

6. Ἔστειλα ἀπὸ τὸ Νέον Χωριὸ μὲ τὸ δραγάτη τὸ Σήφη εἰς τὸ Κάστρο στὸ σπίτι μου ἓνα τορπὰ μὲ ἀμύγδαλα καὶ μῆλα.

7. Ἐμίσειψε ὁ Μελέκ-μπέης διὰ τῆ Σπιναλόγκα, νὰ πάει νὰ γιοκλετίζει¹⁶ τὸ ἀσκέρι

14. Ἐπῆγα καὶ ἐπροσκύνησα στὸ περιβόητο μοναστήρι στὸ Ἄρετι¹⁷, καὶ τὸ βράδι ἐξώμεινα στῆ[ν] Καρδαμούτζα¹⁸.

126 15. Ἐμίσεισα ἀπὸ τῆ[ν] Καρδαμούτζα (ὁ ναὸς τῆς εἶναι ἡ Ὑψωσις τοῦ Σταυροῦ) καὶ ἀπὸ ἑκεῖ ἐμίσεισα καὶ ἦλθα εἰς τζὶ Δωριές¹⁹, τὸ μοναστήρι, (ὁ ναὸς τῆς εἶναι Ἁγιος Κωνσταντῖνος) καὶ ἐστάθηκα ἐκεῖ ἕως τὸ μεσημέρι καὶ ἀπὸ ἑκεῖ ἐμίσεισα μὲ τὸ Χ(ατζῆ) παπὰ καὶ μὲ τὸ Χ(ατζ)αλή, τὸ σούπαχη τῆς Φουρνῆς, καὶ τὸ γραμματικὸ τὸ Μιχελιὸ καὶ ἦλθαμε τὸ βράδι στῆ Φουρνῆ καὶ ἐνταμώσαμε τὸ Μασλοῦμ-ἄγὰ καὶ ἐξώμεινα στοῦ γραμματικοῦ τὸ σπίτι.

16. Ἐμίσεισα ἀπὸ τῆ Φουρνῆ καὶ ἦλθα στὸ Καινούριο Χωριὸ καὶ ἐκεῖ ἦλθε τοῦ Μασλοῦμ-ἄγὰ γράμμα καὶ ἐμίσειψε μετὰ τὸ βασίλεμα τοῦ ἡλίου καὶ ἐπῆγε κατὰ τὸ Κάστρο καὶ ἐγὼ ἐξώμεινα στὸ Νέο Χωριό.

17. Ἐμίσεισα ἀπὸ τὸ Νέον Χωριὸ μαζὶ μὲ τοὺς σουπάχηδες, τὸ Χερὶφ-ἄγὰ καὶ Μουλὰ Ἀμέτη, καὶ τὸν σιὸρ Ἀνδρουλιό καὶ ἐβγήκαμε [σ]τζὶ Βρούσες καὶ ἐγεντήκαμε στοῦ σιὸρ Νικολάκη Χλαποντάκη καὶ ἀπὸ ἑκεῖ ἐμίσεισα μὲ τὸ Μουλὰ Ἀμέτη καὶ ἐξωμείναμε τὸ βράδι στὸ Χουμεριάκο καὶ τὸ βράδι ἔγιναν βρονταὶ καὶ ἀστραπαί.

18. Ἐμισέσαμε ἀπὸ τὸ Χουμεριάκο μὲ τὸ Μουλὰ Ἀμέτη καὶ ἦλθε καὶ ἐκα[μ]πάνιζε τὰ μετὰξια στῆ[ν] Κριτζά

27. Ἐχειροτονήθη ὁ ζὸς μου ὁ Γεώργιος ζεροδιάκονος καὶ μὲ τὴν λειτουργίαν ἐδιάβασε ὁ δεσπότης συγχωρετικὰ εἰς τοὺς τάρους τοῦ πατρὸς μου καὶ τῆς μητρὸς μου καὶ τοῦ θείου μου τοῦ χ(ατζῆ) Πέτρο Κοζύρη.

¹⁵) Κατὰ τὸ 1832 ἀναφέρεται ἓνας Μελέκ-μπέης ὡς ἐπόπτης τῶν Βακουφίων (Γ.Α.Η. κωδ. 169, σ. 46).

¹⁶) Γιοκλεντίζω = φορτώνω.

¹⁷) Γιὰ τὴ Μονὴ τοῦ Ἄρετιοῦ βλ. «Χριστιανικὴ Κρήτη» Α, 2-6.

¹⁸) Γιὰ τὴ Μονὴ αὐτὴ βλ. Ν. Παπαδάκη, Ἡ ἐκκλησία τῆς Κρήτης σ. 95.

¹⁹) Βλ. ὑπομν. 10 [1832].

Νοεμβρίο[υ]

127

17 [ἡμ.] α'. Τὸ βράδι τὰ μεσάνυκτα ἐγέννησε ἡ θυγατέρα μου "Αννα ἓνα ζόν, τὸ Μανολιό.

25. Ἦρθα στὸ Κάσιρο ἀπὸ τὴ βόλιτα τοῦ Μεραμπέλλου καὶ Λασιθιοῦ μὲ τὸν Μασλοῦμ-ἀγά, ὅπου ἐξετάξαμε τὰ χασιλιάθια (;) τῶν ρετζίσπέρων²⁰ 5 χρόνων.

Δεκεμβρίο[υ]

128

13 [ἡμ.] στ'. Ἐγόρασα ἀπὸ τοῦ Πεκῆρ - καπετάνιο ἓνα πιπιτάκι γυαλένιο δζὰ τὸ γλύκισμα γρ. 7 1/2 καὶ ἀπὸ τὸ Λυδὰ 6 κουταλάκια δζὰ τὸ γλύκισμα γρ. 4 1/2.

16. Ἐδανείστηκα 50 γρ(όσα) ἀπὸ τὸν Ἀρίφ-ἀγά Βελονάκη, κασάπαχη, καὶ ἐγόρασα ἀλεύρι σίτινο ὀκ. 49,100 φὶ 41 π(α)ρ(άδες) τὴν ὀκά

23. Ἐφῆθασε ὁ Μουσταφὰ-Παχιάς, ἐφέντης μας, ἀπὸ τὰ Χανιά μὲ μεγάλην χιονιά.

25. Χριστόγεννα καὶ εἰς χρόνους πολλούς, ἀμήν

1836.

129

Γεναρίου

1 [ἡμ.] δ'. Ἀρχιμηριά καὶ ἀρχιχροιά. Νὰ δώσει ὁ "Αγιος Θεὸς καὶ εἰς χρόνους πολλούς, ἀμήν.

2. Ἐστειλα μὲ τὸν πα(πὰ) Γεώργη Κλώντζα γρ. 12, νὰ τὰ δώσει τοῦ πιτρούλου νὰ μοῦ τ' ἀλλάξει μὲ φιλοῦς.

3. Μοῦ ἔστειλε ὁ Πέτρος ἀπολυτοῦς¹ γρ. 1 καὶ ὁ Πα(πὰ) Κωσταντῆς 1. Ἐβάλανε στὴ φυλακὴ τὸ Γιάννη Σιλαμειανὸ ἐξάμηνον διὰ τρεῖς κούβους, ὅπου ἤκλεψε. Κι' ὁ Βιαννίτης γραμματικὸς χρόνο ἓνα.

10. Παρασκευὴ ξημέρωμα εἰς τὰς 10 ὥρας τῆς νυκτὸς ἔδωσε τὸ κοινὸν χρέος ὁ Ἀδάμης σύμβουλος τοῦ Μονοφατσοῦ², ἀναπαύσοι δὲ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα ὁ τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκὸς Θεός, ἔνθα ἤχος καθαρὸς ἐορταζόντων καὶ φωνῆς καθαρῆς ἀγαλλιύσεως.

14. Ἦρθε φερμάνι ὅτι τοῦ Σουλτὰν Μαμούτη ἤρθενε χεϊτζατὲς³ καὶ ἔγινε σενλίκι ἑφταήμερο, τὴν κάθε ἡμέρα 105 κανονιές: τὸ πρωῖ 21, τὸ μεσημέρι 21, τὸ κιντὶ 21, τὸ βράδι 21, τὸ γιατζὶ 21 καὶ προσ-

²⁰) Τῶν γεωργῶν. Ὁρθότερα ἔπρεπε νὰ γραφεῖ: ρετζίπρηδων (ρετζίπρης, ὅ). Ἡ λ. ἀκούεται καὶ σήμερα.

¹) Ἀπολυτοὶ παράδες λέγονται ἀκόμα στὴν Κρήτη τὰ ψιλὰ χρήματα.

²) Καταγόταν ἀπὸ τὸ χωριὸ Χάρακας (Γ.Λ.Η. κωδ. 147, σ. 74). Δὲν περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο τῶν πληρεξουσίων τῶν Μαργαριτῶν.

³) Πρίγκηπας.

ταγή στο κάθε εργαστήριο να ανάπτουν 5 καρδιάλια. . . .

24. Έβάλανε στο χάρτι εκείνους, όπου έτακιλτίσαν⁴ του κοπελιού απόξω στο χαμάμι, ήμ(έρες) 31.

29. Έδωσε ο πα(πά) Γιάννης Πάγκυλος αριτζιχάλι δζά τὰ γρο(όσα), όπου του κλεψε ή Ζα[μ]πιά. . . .

130

Φλεβαρίο[ν]

4 [ήμ.] γ. Έφυλακώσανε τὸ Σεριὰρ Ἀσανάκη διὰ 31 ήμέρας καὶ ἓνα Ρωμιὸ 31, όπου ήκλεψε ἓνα ἀλέτρι.

5. Έπήγαμε στη χιόνα καὶ έγράψαμε τὰ [μ]πράτη⁵.

10. Καθαριὰ Δευτέρα. Να δώσει ο Θεὸς καὶ τὴν ἀγίαν Ἀνάσταση.

13. Έσυβαστήκαμε με τὸν Πασκαλογεώργη ἀπὸ τὸν Ἰστρονα να τοῦ δώσω τὸ φοραδάκι σημισακό: να μου πληρώσει τὸ ἔμισὸ γρο. 160, να μου τὰ δώσει εἰς 21 ήμέρας.

16. Με τὸ να κλέπει στο Σεβρι-Τζεσιμέ⁶ ἓνας Τουρκάκης π(α)ρ(άδες) τοῦ συντρόφου του, φυλακὴ ἑξάμηνο.

19. Μιὰν καινουργιοχωρίτισσα γυναίκα, ή Τζιχλοπούλα, ἐφυλακώθη εἰς ήμέρες 31.

20. Έφυλακώθη ἓνας Τοῦρκος, όπου ἐχάλασε ἓνα θηλυκὸ 7 χρον[ῶ], εἰς φυλακὴν χρόνους 7.

24. Έκάθισε στο Συμβούλιο νέος σύμβουλος τοῦ Μονοφατζίου ὁ Θεοδωράκης⁷.

29. Με προσηλώσανε να δίνω τὰ ἄχερα καὶ ἐκα[μ]παρίσανε στη[ν] Καινούργια Πόρτα δκ. 4693, στο Παροῦτ-χανέ δκ. 2953.

Μαρτίου

1 [ήμ.] α'. Τῆς Σταυροπροσκύνησης. Να δώσει ο Θεὸς καλὸν ἔτος καὶ εἰς χρόνους πολλούς, ἀμήν.

2. Έκα[μ]πανίζαμε τὰ ἄχερα στη[ν] Καινούργια Πόρτα.

131

4. Έπήγαμε με τὸ Μουλὰ Σαλή καὶ ἐλέσαμε τὸ στάρι τοῦ μιντηλιού μουζούρια 6 [=] δκ. 88,200. Έδώσαμε μυλωνικά δκ. 5; ἔμεινε

⁴) Έπετέθησαν ἀξιοσημείωτη ή σύνταξη τοῦ ρ. με γενική.

⁵) Τὰ παντός εἶδους πράγματα (ἀπὸ τὸ ἰταλ. imbratti) βλ. Σ τ. Ξ α ν - θ ο υ δ ἰ δ ο υ , Ποιμενικά Κρήτης, «Λεξικογρ. Ἀρχ. τῆς Μέσης καὶ Νέας Ἑλληνικῆς» Ε, 317.

⁶) Συνοικία κοντὰ στην Πολυκλινικὴ Ἡρακλείου.

⁷) Σύμφωνα με τὴν προφορικὴ παράδοση ὁ Θεοδωράκης Γεωργιάδης ἦταν ἀπὸ τὸν Ἅγιο Θωμᾶ τοῦ Μονοφατισίου, πατέρας τοῦ φαρμακοποιοῦ Γεωργίου Γεωργιάδη, πὸ πέθανε τὸ 1943. Ἀντικατάστησε στο Συμβούλιο τὸν Καπετὰν Ἀδάμη, πὸ ἦταν πιθανώτατα πατέρας του (βλ. Τ.Α.Η., κτηματικὸς κώδικας 79, σ. 115 καὶ 143). Ὡς σύμβουλος ἐπὶ Αἰγυπτιακῆς Κατοχῆς ἐπέβλεψε τὸ κτίσιμο τῆς μεγάλης γέφυρας τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, στὰ Σπήλια (πβλ. Σ τ. Ξ α ν - θ ο υ δ ἰ δ ο υ , Χάνδαξ-Ἡράκλειον, 148). Ἀπέθανε τὸ 1865.

σαφὲς ὅκ. 83,200. Ἐστειλανε τὸ Μανολάκη Πεδιά⁸ στὴ Γρα[μ]πούσα νὰ κάμει ἕνα χρόνο, μὲ τὸ νὰ χάλασε 20 πουργιὰ τοῦ Μιργιοῦ ἀπὸ τὴ χάμλα⁹. (Ἰουνίου 9 ἦρθε στὸ σπίτι του).

19. Ἐλαβα δάνεια ἀπὸ τὸ χ(ατζή) Μορωνιανὸ γρ. 50

24. Ἐγινε καρὰρι νὰ κάμει ἕνα χρόνο στὴ [μ]πρά[γ]κα¹⁰ ὁ Βεκληλαγασὴς μὲ τὸ γραμματικό.

25. Ἐπόθανε ἡ Χιεκήρ-ἀγάδενα

Ἀπριλίο[ν]

1 [ἡμ.] δ'. Ἐβάλανε στὴ φυλακὴ τὰ Κριτζωτάκια, τὸ Κοκκινάκι καὶ τὸ Νερατζουλάκι, διὰ ἑξάμηνον, μὲ τὸ νὰ ἔκλεψαν 2 μέλισσες τῶν Χαλέπηδων Καλαμανχιανῶν.

3. Ἐπόθανε ὁ χ(ατζή) Πιτήδειος.

4. Χασοφε[γ]γαριά.

10. Ἐμίσειψε ὁ Μουσταφὰ-Παχιάς καὶ ὁ Ταλικ-μπέης καὶ ἐ[μ]-παροκαριστήκανε ἀπὸ ἄω ἀπὸ τὸν λιμένα τοῦ Χάνδακος εἰς τὰς 11 ὥρας τῆς Παρασκευῆς εἰς τὸ πατόρι διὰ τὴν Αἴγυπτον¹¹, προσκαλεσμένοι ἀπὸ τὸν Ἀντιβασιλέα, καὶ ὁ Ἀγιάν-ἀγάς καὶ ὁ Σεῆρ-μπέης καὶ ὁ Γεραπετρότης (sic) σύμβουλος καὶ ὁ Μουρ[ά]τ-μπέης. . . .

132

27. Ἐδωσε ἡ Πουλήνα ἀριτζιχάλι διὰ τὸ Μανολιὸ¹² καὶ ἐποκρίθηκε ὁ Μουσταφὰ-ἐφέντης καὶ εἶπε: «Βαλάϊ-πιλάϊ νοῦρ Μουχαμέτ χაკιτζὶν¹³ καὶ ὁ Μανολιὸς ἔχει καὶ τῆ Ζα[μ]πιᾶς καὶ τῆ Πουλήνας τὰ γρόσα». Καὶ λέγει ὁ κ(απετὰν) Χαριτάκης: «Δὲν τὰ ἔχει ὁ κακορρίζικος καὶ ἐγὼ κατέχω τὸ χάλι του». Λέγει πάλι ὁ Μουσταφὰ-ἐφέντης: «Μὴν τοῦ πιστεύγεις καὶ ἐκεῖνος τὰ ἔχει».

Μαῖο[ν]

4 [ἡμ.] β'. Ἰβαλα τὸν Κωνσταντῖνον στὸ γράψιμο εἰς τὸν Κωνσταντῖνο Κρασάκη. Ἐπαρισιάστηκε ἡ Πουλήνα στὸ Συμβούλιον καὶ ἐγύρευε τοῦ Μανολιὸ τὴν ἀδικία. Καὶ εἶπε ὁ Μανολιός: «Ξε[μ]περ-

⁸) Καπετὰν Μανολάκης τοῦ Δημητρίου, καπετάνιος Πεδιάδος (Γ.Α.Π. κωδ. 113, σ. 119).

⁹) Εἶδος φόρου «τὸ δόσιμον τῆς χάμπλας» βλ. Ν. Τωμαδάκη, Ἐντυπα καὶ ἔγγραφα 1823-24, 1841, 1866-7, «Νεοελληνικὸν Ἀρχεῖον» τ. I [1935] σ. 241.

¹⁰) Ἴσως ἀπὸ τὸ ἰταλ. brago = ἰλύς, λάσπη. Ἐννοεῖ τὸ καθάρισμα τοῦ Λιμανιοῦ ἀπὸ τὸ βόρβορο (βλ. Στ. Ξανθοῦ δίδου, Χάνδαξ-Ἡράκλειον, 125) συνηθισμένη ποινὴ ἐπὶ Αἰγυπτιακῆς Κατοχῆς (βλ. «Κρητικὰ Χρονικὰ» Α, 191).

¹¹) Γιὰ τὸ ταξίδι αὐτὸ βλ. Politis, XXXV.

¹²) Πρόκειται γιὰ τὸ γαμπρὸ τοῦ Κοζύρη Μανολιὸ Πάγκαλο (βλ. ὑπομν. 3 [1834] καὶ 3 [1835]).

¹³) Μὰ τὸ Θεό, μὰ τὸ φῶς τοῦ Μωχαμέτη, μὰ τὴν ἀλήθεια. Ὁ ἐνδιαφύρων αὐτὸς διάλογος γίνεται στὸ Συμβούλιο μεταξὺ τοῦ Μουσταφὰ-Πασᾶ καὶ τοῦ συμβούλου τῆς Πουργιώτισσας Καπετὰν Χαρίτου.

δέσειτέ μου ἀπὸ τῆ Ζα[μ]πιὰ τὰ γρόσα μου καὶ δόσιε τα τζῆ Πουλή-
 νας δίκαια - ἄδικα, ἐπειδὴ δὲν ἔχω τὸν τρόπον». Τοῦ ἀποκρίνονται:
 «Πούλησε τὸ προῖμα σου». Λέγει ὁ ἐρέντης: «Ἐμένα τὸ κόβγει ὁ νοῦς
 μου, πὼς ἔχει ὁ Μανολιὸς καὶ τζῆ Ζα[μ]πιᾶς τὰ γρο(όσα)· τί λέτε σύμ-
 βουλοι;» Καὶ βλέποντας τὸ Συμβούλιον τοῦ ἐρέντη τὴν ὄρεξη ἐποκρι-
 θήκανε ὅλοι καὶ ἔκαμῆ το ταστίκι¹⁴, πὼς τὰ ἔχει ὁ Μανόλης ὅλα, διὰ
 νὰ γενεῖ τοῦ ἐρέντη ὁ λόγος. Ἐπειτα τοῦ λέγει ὁ ἐρέντης: «Ἐσὺ ἐπού-
 λησες τὸ μουλάρι σου 5 πουργιὰ καὶ δὲν τ[ά] δωσες». Καὶ τὸ μουλάρι
 τὸ γόρασε ὁ Μασλούμης ὁ Μεραμπελλιῶτης 1450 καὶ ἐπῆρε ὁ τελάλης
 τὰ 50. Ἄς ξεταχθεῖ καὶ αὐτό, νὰ δοῦμε ποιὸς ἔναι ὁ μουναφίκης¹⁵,
 ὅπου εἶπε τοῦ ἐρέντη τὰ φόματα, διὰ νὰ γνωριστοῦν καὶ τὰ ἐπίλοιπα
 φόματα τῶν μουναφίκηδων. Ἐδωσε ἄδικα γρ. 1000. Ἐμίλησε ὁ
 Χαριτάκης τὸ δίκαιον καὶ ἐπῆρε μιὰ κακὴ ἀλεπάντα¹⁶

133 16. Ἐφυγε τὸ παπόρι, ἀφοῦ ἐπῆρε κερᾶσα καὶ χιόνι διὰ τὴν Αἴ-
 γυπιον.

19. Μὲ ἄσπασε ὁ σεῖτης

26. Ἐδωσε τὸ ἰλάμι του σιὸ Συμβούλιον ὁ Πα(πᾶ) Γιάννης Πρα-
 τζίνης ἀπὸ Βουχάσι, διὰ νὰ βουλωθεῖ. Ἐβάλανε τοῦ Ψαρᾶ τὸν ὕγιὸ
 σιὴ φυλακὴ, μὲ τὸ νὰ ἔκλειπε μιὰ κοπελιὰ καὶ τὴν ἐπῆγε σιὰ νησά, καὶ
 θὰ νὰ ἔναι φυλακωμένος, ἕως νὰ ἔλθει ἡ κοπελιὰ καί, ὡσὰν ἔλθει, νὰ
 κάμει ἀκόμη σιὴ φυλακὴ διὰ κανόνα μῆνες ἕξε.

28. Εἰς τὰς 6 ὥρας τῆς ἡμέρας ἔρτασεν ὁ Μουχαφίζ Μουσταφᾶ-
 Παχιὰς ὁμοῦ μὲ τοὺς συμβούλους μὲ τὸ παπόρι ἐρχόμενος ἀπὸ Ἄλε-
 ξάνδρεια

Ἰουνίου

3 [ἡμ.] δ'. Ἐδωσε ὁ Γεώργης Χριστίνης ἀριτζιχάλι διὰ τὸν Πα-
 (πᾶ) Γιάννη Πάγκαλο, ὅτι τοῦ χροεωσιεῖ τὰ μιριά του καὶ δὲ [μ]πορεῖ
 νὰ τὰ ξε[μ]περδέσει.

6. Ἐμίσειψε τὸ σαντορινιὸ μὲ τοὺς Κρητικούς νὰ πᾶνε σιὴ νέα ἐκ-
 κλησία, ὅπου ἐφανερώθηκε σιὴ Σαντορίνη.

8. Ὁρα ὀγδόη ἐμίσειψε ἀπὸ τὴν κουρουτίνα ὁ Μουσταφᾶ - Παχιὰς
 καὶ ἐπῆγε σιὴ Ρογδιὰ διὰ θαλάσσης.

9. Ἦρθε ὁ Μανολάκης ὁ Πεδιᾶς ἀπὸ τὴ Γρα[μ]ποῦσα.

14. Ἐφθασε σιὸ Κάστρο ὁ Μουσταφᾶ-Παχιὰς ἀποτάχυνα¹⁷ ἐρχό-

¹⁴) Κάνω ταστίκι = ἐπικυρώνω.

¹⁵) Συκοφάντης, ραδιοῦργος.

¹⁶) Ἐπίπληξη. Ἡ σκηνὴ αὐτὴ τοῦ Συμβουλίου χαρακτηρίζει τὴν δεσποτεία
 τῆς γνώμης τοῦ Μουσταφᾶ-Πασᾶ στὶς ἀποφάσεις τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων
 (πβλ. Εἰσαγωγή σελ. 185-186)

¹⁷) Ταχυνή = πρωί. Ἀποτάχυνα (ἐπίρ.) = περὶ τὸ τέλος τῆς ταχυνῆς (πβλ.

μενος ἀπὸ τῆ Ρογδιὰ διὰ ξηραῖς καὶ ἐπήγαμε ὅλοι οἱ σύμβουλοι καβαλάροι καὶ τότε προῦπανιθήσαμε εἰς τὸν Ξεροπόταμο. Ἦρθε ἡ Ζαχαρένια ἀπὸ τῆ Βρούσες.

17. Ἔδωσα τοῦ Καρπάθιου τοῦ Νικολῆ, γερο[ν]τῆ, δάνεια γρ. 20.

19. Ἐπῆγε ὁ Παχιὰς ἐφέντης μας στὴ Ρογδιὰ.

20. Ἔδωσα τοῦ Ἀργυράκη σενέτι διὰ τὸν Ἡλία εἰς ἡμέρας 91.

21. Ἐλευθέρωσαν τοὺς φυλακωμένους.

22. Ἔδωσαν τὸ Τιβὰν-τεσκερε¹⁸ τοῦ Πέτρο δζὰ γραμματικὸς στῆ[ν] Κριτζά.

24. Τοῦ Κλειδώνου.

26. Ἐγόρασα ἀπὸ τὸ Γαβαλιανὸ δὺὸ σακκιά κοκκινόλουρα, γρ. 20.

Ἰουλίου

1 [ἡμ.] δ'. Ἐστειλα τὸν Κωνσταντῖνο εἰς τὸ σκολεῖον τοῦ Δημητρίου.

4. Ἐγόρασα τὸ κρεμαστὸ ρολοῖ γρ. 16,15.

18. Εἰς τὲς ὀκτὼ ὥρες ἐμίσειψε ὁ Μουσταφά-Παχιὰς δζὰ τὰ Χανιά

28. Ἔδωσα τοῦ Κωνσταντίνου Ἀργυράκη διὰ τὸν Ἡλία γρ. 500....

29. Ἐτελείωσα τὰ ἑφτακόσα γρ. τοῦ Ἀργυράκη, ὅπου τοῦ χρεώσται ὁ Ἡλίας, καὶ ἔλαβα τὴν ὁμολογίαν.

Αὔγουστος.

4 [ἡμ.] γ'. Ἐμίσειψε ὁ Δημήτριος ἀπὸ τὴν Κριτζά ἀπὸ τοῦ Ἡλία.

Σεπτεμβρίο[ν]

5 [ἡμ.] ζ'. Ἦβαλε ὁ Μανολάκης τὴ Ζαμπιά καὶ ἤδωκε ἀριτζιχάλι, νὰ πάρει τοῦ Πα(πᾶ) τὸ προᾶμα ἄδικα.

24. Ἐμίσειψε ὁ πα(πᾶς) διὰ τὸ Ρέθεμνος.

25. Εἶδον κατ' ὄναρ ἀνθρώπους καὶ ἔκοβγαν αὐχένας ἀνθρώπων καὶ τοῦ Ἀσπονδου ἓνα [ᾶ]ξίνι εἰς τὸ στόμα του τοῦ ἔτυπτον, διὰ νὰ κόψουν τὸν αὐχένα καὶ ἐθαύμασα, ὅτι εἶδα τὸν Ἀσπονδο νὰ τὸν πλήττουν¹⁹.

Ὀκτωμβρίο[ν]

15 [ἡμ.] β'. Ἐβγαλα τῶν χατζήδων τὰ διαβατήρια.

19. Ἐποφασίστη τοῦ Τρα[ν]τομανόλη ὁ υἱὸς νὰ κάμει ἓνα χρόνο

ἀπομεινόμερα). Ταχιά-ταχιά = πολὺ πρωτῆ.

¹⁸) Διορισμὸ ἀπὸ τὸ Ντιβάνι (Συμβούλιο).

¹⁹) Ἡ προσωνυμία «Ἀσπονδος» ἀποτελεῖ, πιθανόν, ὄχι κοινόχρηστο παρανόμι, ἀλλὰ ὑποκειμενικὴ ἔκφραση τοῦ Κοζ., πού, ἀπὸ προφύλαξη ἴσως, τὴ χρησιμοποιεῖ συμβολικὰ γιὰ κάποιο ἰσχυρὸ ἐχθρὸ του (πβλ. καὶ ὑπομν. 5 [1833]). Γενικὰ ἡ σημείωση τούτη, καὶ ἐξ αἰτίας τῆς κακῆς τῆς συντάξεως, εἶναι δυσνόητη.

στην ἄλυσσο, μὲ τὸ νὰ καταπάτησε τοῦ Γιάννη Σιγανοῦ τὴ Μαρία στὸ ἄορι καὶ ἤκλεψέ[ν] του καὶ δυὸ κεφάλια τυρί.

21. Ἐφτασεν ὁ Μουχαφιζ-Παχιάς ἀπὸ τὰ Χανιά.

Νοέμβριος.

18 [ἡμ.] δ'. Ἦρθε ὁ καπετὰν Σητεία.

Δεκεμβρίο[ν]

7 [ἡμ.] β'. Ἐφτασεν ὁ προίγκηπας ἀπὸ τὰ Χανιά εἰς τὰς 11 1/2 ὥρας τῆς ἡμέρας.

9. Ἐγόρασα ἓνα χιράμι ἀπὸ μιὰ Κασώτισσα γρ. 35.

21. Ἐμίσεψε ὁ προίτζηπας διὰ τὸ Μισίρι.

137 [1837]

Γεναρίο[ν]

10 [ἡμ.] α'. Εἰς τὰς ὀκτὼ ὥρας τῆς ἡμέρας ἐπόθανε ἐραπιξ¹ ὁ Καρὰ-Ἰσμαήλης.

13. Τὸ βράδι εἰς τὰς 4 1/2 ὥρας τῆς νυκτὸς ἐγινε σεισμός.

15. Εἰς τὰς 11 ὥρας τῆς ἡμέρας ἐμίσεψε τὸ Ζουμπούλι διὰ τῆ[ν] Κριτζὰ μὲ τὸν Χαραλάμπη καὶ Τζαβόλα καὶ πα(πα) Γεώργιον Πάγκαλο τῆς χήρας.

16. Ἐβάλανε τὴ Ζα[μ]πιὰ στὴ φυλακή.

21. Ἐπαρουσιάστη ὁ Μανολιὸς στὸ Συμβούλιο διὰ τὸ φτιρά² τῆς Πουλήνας.

22. Ἐπήρανε τῆ[ν] ξερολεμονιά ἀπὸ τὸ[ν] Παροῦτ-χανέ.

138 30. Ἀρρώστησα καὶ σημειώνω ὅσοι ἦλθαν στὴν ἀστένειά μου: ὁ κα(πετὰν) Ζαχαράκης, ὁ κα(πετὰν) Γιαννάκης³.

Φλεβαρίο[ν]

7 [ἡμ.] α'. Ἐπιάσαμε Τριώδι καὶ εἰς χρόνους πολλούς, ἀμήν! Μοῦ εἶπε ὁ Χίντη[ς] διὰ τὸ γράμμα τοῦ Κατῆ, πὼς τὸ γλοκοπάτησε⁴...

19. Μᾶς ἐδώσανε χουλασὰ νὰ πηγαίνομε καθημερινῶς στὸ Συμβούλιο.

24. Ξημέρωμα ἐγέννησε τὸ Καλλιὸ τὸν Μιχάλην της.

27. Ἐδιαβάστη τὸ ἐμίρι τοῦ αὐθέντη δζὰ νὰ φορέσουν σημεῖα οἱ ἀξιωματικοί

¹) Μετέγραψα τὴν ἀγνωστή μου τούτη λέξη, χωρὶς νὰ εἶμαι βέβαιος γιὰ τοὺς δυὸ τελικοὺς τῆς φθόγγους: ιξ.

²) Συκοφαντία.

³) Πρόκειται γιὰ τοὺς συμβούλους τοῦ Λασιθιοῦ καὶ τῆς Σητείας.

⁴) Τὸ ρ. ἀκούεται σήμερα στὴν ἀνατολ. Κρήτη ὡς γλεκοπατῶ (= πατῶ ἐπα- νειλημμένως καὶ μὲ τὰ δυὸ πόδια).

Μαρτίο[ν]

139

16 [ἡμ.] γ'. Ἐγινε ἀπόφασις νὰ πουληθεῖ τῆ Ζα[μ]πιᾶς τὸ προᾶμα, νὰ λάβουνε οἱ Πισκάληδες τζοὶ π(α)ρ(άδες).

19. Ἐδώσανε βα[ν]τὲ τοῦ Νικολῆ Ἀλέξη 21 ἡμέρας νὰ δώσει τοῦ Μιριοῦ τζοὶ π(α)ρ(άδες), 2000 καὶ κουσούρι.

20. Ἦβαλε ὁ σιὸς Μανολάκης, ὁ Γεραπετρίτης σύμβουλος, τῆ[ν] Τζιβιδόζα[μ]πιὰ καὶ ἤδωκε ἀριτζιχάλι, διὰ νὰ κερδέσει τὰ κλεψίμνια γρ(όσα), καὶ ὁ πολυχρονισμένος Μουσταφὰ - Πασὰς τὸ ἐκατάλαβε καὶ ἤσκισε τὸ ἀριτζιχάλι τῆς.

22. Ἐστείλα τοῦ Ζουμπούλι στή[ν] Κριτζὰ μὲ τὸ Μιχάλη Πάγκαλο φασούλια ὀκ. 2 καὶ ἓνα καρναβὰ⁵ τοῦ διάκο.

24. Ἐγέννησε τοῦ Ἀσπονδοῦ ἡ γυνὴ θήλεον τζὶ 4 1/2 ὥρας τῆς ἡμέρας

Ἀπρίλιος.

14. Μεγάλη ε'. Ἐμίσεψα ἀπὸ τὸ Κύστρο ἀνοίματα πόρτας μὲ τὸν Ἥλια καὶ μὲ τὸ Λιανάκη καὶ ἤρθαμε τὸ μεσημέρι στὴ Σταλίδα καὶ ἐφύγαμε γιόμα καὶ τὸ βράδι ἤρθα στὸ Καινούργιο Χωριὸ καὶ ἐξώμεινα καὶ οἱ γαμπροὶ μου ἐπήγανε στή[ν] Κριτζὰ καὶ τὸ πρωὶ τῆ Μεγάλῃ Παρασκευῇ τὸ μεσημέρι ἤφταξα στή[ν] Κριτζὰ⁶.

16. Μεγάλη Παρασκευῇ ἐμίσεψα ἀπὸ τὸ Καινούργιο Χωριὸ τοῦ Μεραμπέλλου καὶ ἤλθα στή[ν] Κριτσά

140

24. Ἐπήγαμε στὸ Θεολόγο μὲ τὸ Ζουμπούλι καὶ μὲ τὸ Ργινοῦσι καὶ ἐγόρασα δυὸ εἰκόνες, ἓνα Θεομητορικὸ καὶ μιὰ τοῦ Θεολόγου γρ. 150.

25. Μᾶς ἐκαλῶσανε εἰς τὸν γάμον τοῦ Μιχελῆ Ζουρῶρη καὶ ἐστεφανώθη τὴν Σοφίαν Κλωτσοπούλα.

27. Ἦλθε στή[ν] Κριτζὰ ὁ Σελῆμι Ἀγὰς μὲ γιοκλαματζῆ⁷ καὶ ἔμεινε στοῦ Ἥλια καὶ τὸ πορνὸ ἐμισέψανε διὰ τὴ Γερίπειρο.

29. Σημέρωμα ἔδωπε τὸ κοινὸν χροῶς ὁ Γεώργης Τρα[ν]τὰς τοῦ Μασάρο ὁ γαμπρός.

Μαῖος.

4 [ἡμ.] γ'. Ἐσύραμε τὴ φοράδα στοῦ Περβολάρη τὸ γάδαρο δυὸ σεφέρια καὶ νὰ βοηθήσουνε οἱ ἅγιοι Πάντες νὰ μᾶς πέψει ὁ Ἅγιος Θεὸς τὸ μουλάρι. (Διὰ πρετβεϊῶν τωσ ἐγέννησε ἀρσενικό)⁸.

⁵) Ἰερατικὸς σκοῦφος.

⁶) Ἡ τελευταία φράση μὲ τοὺς δυὸ ἀντίθετους χρονικοὺς προσδιορισμοὺς τοῦ ἴδιου γεγονότος πρέπει, νομίζω, νὰ συμπληρωθεῖ: «καὶ τὸ πρωὶ τῆ Μεγάλῃ Παρασκευῇ [ἐμίσεψα καὶ] τὸ μεσημέρι ἤφταξα στή[ν] Κριτζὰ».

⁷) Γενικὰ ἢ λ. σημαίνει: ἐλεγκτής.

⁸) Ἀξιοσημεῖωτα εἶναι ἡ λεπτολόγος ἀκρίβεια, ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ συγκί-

8. Τοῦ ἁγίου Ἰω(άννου) τοῦ Θεολόγου ἤμουνε στή[ν] Κριτσά καὶ ἤβαλα τοὺς ἱερεῖς καὶ ἐλειτουροῦντανε, τὸν πα(πᾶ) Γεώργιο Πάγκαλο καὶ τὸν παπᾶ Ἰω(άννη) Πάγκαλο καὶ τὸν πα(πᾶ) Κωνσταντῖνο Κοζύρη καὶ τὸν ἱεροδζάκονο Λιανὸ καὶ τὸν ἱεροδζάκονο τὸν ἐδικό μου, καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσει ὁ ἅγιος καὶ εἰς χρόνους πολλούς. Ἔπειτα ἐμίσησα μὲ τὸ Ζουμπούλι καὶ ἐπήγαμε τὸ βράδι [σ]τζι Βρούσε.

141 12. Τὴν ὀπισθεν Κυριακὴν, Μαΐου 9, ἐρήκαμε τὸ ἐγγόνι μου τὸν Κωνσταντῖνο [σ]τζι Βρούσε στή[ς] ἀδελφῆς μου καὶ ἤλθαμε τὸ βράδι καὶ ἐμείναμε στὸ[ν] Κου[μ]πέ⁹ καὶ τὸ πορὸν ἤλθαμε στὸ Κάστρο.

14. Τὸ βράδι εἶδον ὄραμα ὡσὰν νὰ εἶχαμεν θησαυρὸν προπατορικὸν καὶ σὰν νὰ τὸν ἠύρηκε κανένα ἀπὸ τὰ θηλυκά μου παιδιὰ ἢ ἀπὸ τὰ ἀδέλφια μου, ὡσὰν τὸ Λενιὸ ἢ ὡσὰν νὰ ἦτον ἢ θυγάτηρ μου τὸ Καλλιό. Ἔπειτα τῆς τὸν ἤκλεψε κανεὶς ὡσὰν νὰ ἦτονε ἢ Ζαμπιά, ὅπου ἤκλεψε τοῦ Μανολιὸ τὰ γρ(όσα) ἢ ὡσὰν νὰ ἦτονε ὁ ἴδιος [ν]ταβὰς καὶ ἐρευνούσαμε νὰ τὰ βροῦμε κατὰ τὸ μέρος τοῦ Κλωντζανοῦ καὶ γυρεύοντας καὶ τὸ παιδί, ὅπου τότε πρωτοβρῆκε, ἐρεῦνον καὶ ἐγὼ καὶ ἀτενίζοντας εἶδον εἰς τοῦ πα(πᾶ) Ματθαίου τὴν σκυιὰ καὶ ἐκρέμοντον μιὰ κασελοπούλα καὶ ἐχάρηκα, ὅτι ἦτονε ὁ χαϊμένος θησαυρός, καὶ ἀνοίγοντάς τον ἐμπροσθεν εἰς τὴν πόρτα τοῦ στάβλου καὶ εἶχε μέσα παλαιὰ βιβλία ὡσὰν Τριώδια, Μηναῖα καὶ Παρακλήτικὴ καὶ βγάνοντας μιὰ πατωσὰ βιβλία, ἦτονε τὸ κασελάκι ἀπὸ κεῖ καὶ κάτω γεμάτο χρυσίον καθαρὸν ὡσὰν κλαπουτάνι κιλια κιλια¹⁰ καὶ ἐχάρηκα καὶ ὡσὰν νὰ εἶχε καὶ ὁ κλέπτης μερικὸ κο[ν]τεμένο¹¹ καὶ ὡσὰν νὰ ἤκαμε διάκριση καὶ δὲν τὸ πῆρε ὄλο, ἀλλὰ τὸ κρέμασε μὲ μιὰ καινούργια βουρλιά εἰς τὴν σκυιὰ, τάχατες διὰ νὰ τὸ βροῦμε καὶ ἤλεγα μὲ τὸ νοῦν μου, ὅτι ἀπὸ τὴ βουρλιά ἴσως γνωριστεῖ ὁ κλέπτης. Ἔπειτα ἤβαλα πάλι τὰ βιβλία εἰς τὴν κασέλα καὶ ἐσκέπασα τὸ χρυσίον καὶ ἤριξα μέσα καὶ δυ[ὸ] πέτρες ὀκαδιάρικες καὶ εὐθὺς ἔφταξε ἡ μητέρα μου καὶ ἐκάναμε ὀμιλία περὶ τοῦ θησαυροῦ καὶ ἐξύπνησα.

νηση, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκθέτει συνήθως ὁ Κοζ. τις ὀχεῖες καὶ τις γέννες τῆς φοράδας του—ἀντίθετα πρὸς τὴν ξηρότητα, πού χαρακτηρίζει τις σημειώσεις τις σχετικὲς μὲ τὴ γέννηση τῶν ἐγγονιῶν του.

⁹) Οἱ κουμπέδες, μὲ τὴν ἔννοια πού ἀναφέρεται ἐδῶ ἢ λ., ἦσαν θολωτὰ οἰκοδομήματα κτισμένα σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἔξω ἀπὸ τὰ Κάστρα καὶ χρησίμευαν γιὰ τὴ διανυχτέρευση τῶν ὁδοιπόρων, πού δὲ θὰ πρόφθαναν ἀνοιχτὲς τις πόρτες τοῦ τείχους. Ἐξω ἀπὸ τὸ Μεγάλον Κάστρο ἦσαν τρεῖς κουμπέδες (ἀντίστοιχοι στὶς τρεῖς πόρτες): ὁ ἕνας δυτικὰ μεταξὺ Τυλίσου καὶ Γάζι, ὁ ἄλλος νοτικὰ κοντὰ στὴν Κεραλιά Καμάρα (γνωστὸς σήμερα ὡς Κορώνη Μαγαράς) καὶ ὁ τρίτος ἀνατολικὰ κοντὰ στὸν Καρτερό. Σήμερα σώζονται καὶ οἱ τρεῖς.

¹⁰) Δὲν γνωρίζω τὴ σημασία τῆς φράσεως.

¹¹) Τὸ ρ. κοντεύω = κρατῶ, φυλάσσω.

20. Ἦρθε τὸ παπόρι.

25. Εἶδα τὸν λογαριασμὸ τοῦ λαδιοῦ· τῆς Κριτζᾶς τὸ ἰχιούρι δκ. 5692, τοῦ Κρούστα 280, [τῆς] Πρίνας 1008, τοῦ Νιστρώνου 694 [τὸ δλον] 7674.

26. Ξημερώματα εἰς τὰς 9^{1/2} ὥρας ἐγέννησε ἡ Ζαχαρένια Κοζυροπούλα τὸν υἱὸν τῆς τὸν Ἰω(άννην)¹². . . .

Ἰουνίου

4 [ἡμ.] στ'. Ἐφυγε ἡ Ροβιθομαρία ἀπὸ τὸ χάφι.

5. Ἦστειλε ὁ Πέτρος τοῦ Τερτε[ρ]ιὰρ-ἐφέντη μὲ τὸ[ν] Περβολαράκη βότυρο σαφὶ δκ. 60

6. Ἦφερε ὁ σαῆς¹³ τὴ Ροβιθομαρία καὶ τοῦ ἔδωσα γρ. 30.

9. Ἦφερε ὁ Μανολάκης, ὁ Γεραπειρίτης σύμβουλος, τὴ[ν] Πουλῆνα καὶ ἤδωκε ἀριτζιχάλι διὰ τὸ Μανολιὸ Πάγκαλο γὰ τοῦ πάρον τὰ 18 πουγγιὰ φτιρά, ὅπου τοῦ ἔβγαλε ἡ Πουλῆνα, καὶ εὐθὺς ἐγράψανε γὰ τότε φέρουνε, γὰ τότε βάλουνε χάφι.

18. Ἐβλεπον κάποιον ὑποτασσόμενον εἰς τὸν ἡγεμόνα καὶ ὡσὰν γὰ ἑκαταδικάσθη εἰς θάνατον· καὶ ὁ κατάδικος ἔβγαλε τὸ σπαιθίν του καὶ μοῦ τὸ ἐγχείρισε, γὰ τοῦ κόψω τὸ κεφάλι, καὶ κτυπώντας τον 3 φορὲς δὲν τοῦ τὸ ἔκοφα· καὶ ἐκεῖ ἐπαραστέκουντον κάποιος σύνδουλός του καὶ εἶπα εἰς τὸν κατάδικον· «πρόσταξε τὸν σύνδουλόν σου γὰ τὸ κόψει». Καὶ ὁ σύνδουλος ἄνοιξε ἕνα [ν]τολάπι καὶ ἔβγαλε ἕνα σατίρι¹⁴ καὶ τὸν ἐκτύπησε 3 καί, γοργὸ¹⁵ ὅπου τὸν ἐτελείωνε, ἐμίσειρα γὰ μὴν ἰδῶ τὴν σφαγὴν του, πλὴν μὲ πῆρε ὁ φόβος τοῦ ἡγεμόνος καὶ πάντα ἐκούβγουν¹⁶ καὶ πάντα μὲ ἔβρισκαν, πλὴν δὲν ἐπείραξε κανεὶς.

27. Ἐφτασε ὁ Μουσταφά-Παχιάς ἀπὸ τὸ Ρέθεμνος ὥρα ἕκτη τῆς ἡμέρας

Ἰουλίου

1 [ἡμ.] ε'. Εἰς τὰς 9 ὥρας τῆς ἡμέρας ἀριβάρισε ὁ Ἀντιβασιλέας Αἰγύπτου εἰς τὴν Κρήτη, εἰς τὴν Κάνδζα¹⁷, καὶ εἰς τὰς 11 ὥρας ἐπῆγε σιτὴ Ρογδιά, διὰ γὰ τελειώσει ἡ κουρουντίνα του.

¹²) Ἡ Ζαχαρένια, κόρη τοῦ Κοζύρη, εἶχε παντρευτεῖ τὸ Ζαχαρία Πασχάλακη ἀπὸ τὸ χ. Ἀβδοῦ (Γ.Α.Π. 253α, 9).

¹³) Ταχυδρομὸς, κλητήρας.

¹⁴) Πλατὸ καὶ βαρὺ μαχαίρι.

¹⁵) Σχεδόν.

¹⁶) Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ ὄνειρο τοῦτο τοῦ Κοζ. γὰ τὸ φόβο πὺ ἐνέπνεε ὁ Μουσταφά-Πασάς στοὺς συμβούλους (πβλ. P a s h l e y, XXVIII: « . . . no councillor ventured to give an opinion at the council-board: they merely expressed their assent to the wishes of the President »).

¹⁷) Ὁ σ ο πὸς τῆς ἀφίξεως τοῦ Μεχμέτ-Ἀλῆ σιτὴν Κρήτη, γράφει ὁ Ψιλά-

142

143

6. Ἐπήγανε στὴ Ρογδιὰ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ τὸ Συμβούλιον καὶ οἱ Ἀχιερεῖς καὶ τὸν ἐχαιρέτισαν· ἔπειτα εἰς τὴν πρώτη ὥρα τῆς ἡμέρας ἐμίσεψε τοῦ Ἀντιβασιλέα τὸ παιδί μαζί με τὸ Συμβούλιον καὶ ἤρθανε στὸ Κάστρο· καὶ εἰς τὰς 11 ὥρας ἐ[μ]πῆκε καὶ ὁ Ἀντιβασιλέας στὸ Κάστρο.

10. Ἐπῆγε ὁ Ἀντιβασιλέας εἰς τὰς Ἀρχάνες.

12. Ἦλθε ὁ Κωνσταντῖνος ἀπὸ τῆς Βρούσας.

17. Ἦλθε ὁ Ἀντιβασιλέας ἀπὸ τῆς Ἀρχάνες.

20. Ἐλαβε διορία ἡ Πουλῆνα 10 ἡμέρες νὰ φέρει μάρτυρες.

21. Ἐμίσεψε ὁ Μανολῖος διὰ τῆ[ν] Κριτζά.

22. Ἐδωσε ἡ Ζα[μ]πιά ἀριτζιχάλι καὶ τῆ τὸ σκίσανε

144

29. Ἐμίσεψε ὁ Ἀντιβασιλέας μετὰ τὰ καράβια του εἰς τὰς 10 ὥρας τῆς ἡμέρας διὰ τὰ Χανιά*.

[Συνεχίζεται στὸ ἐπόμενο τεύχος]

ΜΕΝ. Γ. ΠΑΡΛΑΜΑΣ

κίς, ἦταν «νὰ πείσῃ τοὺς Χριστιανοὺς νὰ δεχθῶσι τὴν μεταβολὴν τῆς φορολογίας». (Ψιλ. Γ. 772-73) ἀντίθετα ὁ Σταυράκις βεβαιώνει, ὅτι ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς «ἐπισκεφθεὶς αὐτοπροσώπως δις τὴν νῆσον, κατ' Αὐγουστιον τοῦ 1833 καὶ κατὰ τὸ 1837, συνειλέσσε διὰ τῆς παρουσίας του εἰς τὴν ἐπίρρωσιν τῶν πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ὄντως προοδευτικῶν μέτρων αὐτοῦ . . . καταβληθειῶν προσλαθειῶν» (Σταυρ. 158· γιὰ τὸν τρόπο, πού κρίνει ὁ Σταυράκις τὴν Αἰγυπτιακὴ Κατοχὴ βλ. σημ. 19 τῆς Εἰσαγωγῆς). Πιθανότερο φαίνεται ὅτι ἡ ἀφίξη τοῦ Ἀντιβασιλέως σχετίζεται μετὰ τὸν ἐπιχείμενο Τουρκοαἰγυπτιακὸ πόλεμο, πού ἤδη ἐφαίνετο ἀναπόφευκτος· βλ. Politis XLI: «La guerre entre le Sultan et le vice-roi semblait en effet inévitable. Le premier . . . dès 1837 il grossit peu à peu l'armée Mohamet Aly se prépara de son côté à repousser l'attaque». Ἡ παγίωση τοῦ καθεστῶτος στὴν πάντα ἐπικίνδυνη Κρήτη καὶ ἡ ὀργάνωση νέων μεθόδων πλουτισμοῦ τοῦ θησαυροφυλακίου του ἦταν, νομίζω, μιὰ ἀπὸ τὶς ἀναγκαῖες προπαρασκευές τοῦ Μεχμέτ-Ἀλῆ. Θεωρῶ σκόπιμο νὰ σημειώσω ἐδῶ, ὅτι στὸ ἀνέκδοτο Σημειωματᾶριον τοῦ Στ. Νικολετᾶκη (χειρόγραφ. ὑπ' ἀριθ. 23 τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Μ.Η., σ. 4) ὑπάρχουν οἱ ἐξῆς σημειώσεις, σχετικὲς μετὰ τὶς ἐπισκέψεις τοῦ Ἀντιβασιλέως στὴν Κρήτη: «1835. Ἦλθεν ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς Πασᾶς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον καὶ ἔκαμε καραντίναν εἰς τὴν Ρογδιάν 1833. Ἦλθε πάλιν ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς . . . ». Οἱ δυὸ αὐτὲς σημειώσεις, μιὰ πού δὲ μαρτυροῦνται στὸ Ἡμερολόγιον, πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν μετὰ πολλὴ ἐπιφύλαξη.

* Τὸ Ἀρβανιτοχώρι, στὸ ἐποῖο ἀναφέρεται τὸ ὑπόμν. 52 [1832], εἶναι χωριὸ τῆς Κάσου.